

طرح اصلاح قانون مدیریت پسماندها

نقد ایرادات و ارایه پیشنهادات با رویکرد

افزایش مشارکت شهروندی و رقابت پذیری بخش خصوصی

اردیبهشت ۱۴۰۲

کمیسیون توسعه پایدار محیط زیست و آب
اتاق بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی ایران



پایان خبر

طرح اصلاح قانون مدیریت پسماندها

نقد ایرادات و ارایه پیشنهادات با رویکرد افزایش مشارکت شهروندی و رقابت پذیری بخش خصوصی

در نسخه مصوب فراکسیون محیط زیست جهت طرح در کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست

مجلس شورای اسلامی

اردیبهشت ۱۴۰۲



اتحادیه صنایع بازیافت ایران



اتحاد بازرگانی منابع معادن و کشاورزی ایران



کمیسیون توسعه پایدار محیط زیست و آب



تصویر ۱ - تأسیسات مدیریت پسماندهای غیرقابل بازیافت و مرکز تفریحی شهر کپنهاگ در کشور دانمارک مشهور به Amager Slope یا Copenhill.

برای تماشای منظره شهر کپنهاگ، استفاده از بیست اسکی، رستوران‌ها، کافه‌ها و سایر جاذبه‌های گردشگری تأسیسات مدیریت پسماند کپنهاگ می‌تواند از طریق سایت آن اقدام نمود. در تمامی کشورهای توسعه‌یافته، حکمرانی خوب و بهره‌گیری همزمان از اهرم‌های سلبی (جرایم)، انگیزشی (بهره اقتصادی) و ایجابی (فرهنگسازی) سبب می‌گردد مواد قابل بازیابی، اعم از کالاهای مرجوعی، مستعمل، معیوب، دست‌دوم، خراب و ضایعاتی با مشارکت شهروندان از پسماندها تفکیک‌شده و پس از طی مسیر خدمات جمع‌آوری یا لجستیک معکوس و تحویل به صنایع بازیافت بخش خصوصی، به زنجیره ارزش بازگردد. هر چه مشارکت شهروندان و رقابت‌پذیری فضای کسب‌وکار بخش خصوصی بالاتر باشد، میزان پسماندهای ورودی به تأسیسات مدیریت پسماندهای شهری کمتر، بهره‌وری فرآیندهای تولید کمپوست یا انرژی از پسماندها بالاتر، ردپای زیست‌محیطی کمتر و مدیریت شهری کارآمدتر و اثربخش‌تر خواهد شد.

(تصویر از Laurian Ghinitoiu - سایت www.archdaily.com)



تصویر ۲ - ابوالقاسم عاشوری سراوانی، ۵۵ ساله از اهالی روستای گلسرگ، سراوان، استان گیلان

مخاطرات مرتبط با سلامت، ایمنی و محیط‌زیست در تلنارهای پسماند و مناطق اطراف آنها در ایران رفته‌رفته به بحران‌هایی برگشتناپذیر تبدیل می‌شود.

ابوالقاسم عاشوری سراوانی، از اهالی گلسرگ سراوان، ۵۵ ساله است. او می‌گوید زندگیش در ۳۰ سال اخیر به خاطر زباله‌ها متشنج و ناآرام شده است. دست‌ها و پاهایش به شدیدترین شکل ممکن دچار خارش و دانه پوستی قرمز پر از چرک و دلمه‌دار شده است. او شاید عنوان وخیم‌ترین بیمار پوستی در میان ساکنان این روستا را به نام خود ثبت کرده‌باشد. او می‌گوید تنها سه ماه سرد سال زندگی به نسبت آرامی را تجربه می‌کنم و بقیه سال در

رنج و عذاب دائمی بسر می‌برم.

(تصویر از مسعود حبیبی - سایت www.moroor.org)

گزارش پیش رو، نتیجه بیش از ۷۰۰ نفر ساعت هم‌فکری، گفتگو، مطالعه، بررسی و ارزیابی‌های دقیق چندبعدی از جنبه‌های اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی نسخه‌های مختلف پیشنهادی اصلاح قانون مدیریت پسماندها در ایران و بهینه‌کاوای قوانین مدیریت پسماندها، تجربیات موفق و دانش روز در جهان است که توسط کارشناسان خبره از بخش‌های مختلف نهادهای حاکمیتی، بخش خصوصی، تشکل‌های مردم‌نهاد و مراکز دانشگاهی کشور با محوریت کمیسیون توسعه پایدار، محیط‌زیست و آب اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران صورت پذیرفته است.

بر همین اساس، شایسته است مراتب قدردانی از یکایک نقش‌آفرینان در تدوین این گزارش از جمله کمیسیون انرژی و محیط‌زیست و کمیسیون حمایت قضایی و مبارزه با فساد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران، اتحادیه صنایع بازیافت ایران، کانون هماهنگی دانش، صنعت و بازار مدیریت پسماند و بازیافت، انجمن ملی صنایع پلیمر ایران، سندیکای تولیدکنندگان کاغذ و مقوای ایران، سندیکای صنایع آلومینیوم ایران، انجمن صنایع نساجی ایران، فدراسیون صنعت نفت ایران، انجمن مدیریت کیفیت ایران و سازمان ملی کارآفرینی ایران و همچنین سرکار خانم‌ها دایانا فورمن اصغرزاده، مرضیه صمدی فروشانی، عاطفه افشاری، طیبه صالحی، نسترن کشاورز، نرگس نبی‌زاده و جناب آقایان زنده‌یاد اشکان معمارزاده، فرشید شکرخدایی، حسن فروزان‌فرد، رضا پدیدار، مصطفی تسبندی، محمدحسن کریمیان، فرزاد پوراصغر سنگاچین، یاشار رضایی، حسین نعمت‌اللهی، صادق قادری، مسعود شیرین‌کلام، حسین قادی، حمید بهشتی‌منفرد، حسین غیائی‌نژاد، برمک قنبرپور، سعید زکایی، محمد جهرمی، رضا قاسم‌زاده، هیراد مطلق، محمدرضا راوند و خشایار عطایی را به عمل آورده که بدون همکاری، هم‌افزایی و مشارکت این جمع، تدوین این گزارش با چنین کیفیتی ممکن نبود.

سید توحید صدرنژاد

سید امین صدرنژاد

ابوعلی گلزاری

۲ اردیبهشت ۱۴۰۲، روز زمین

فهرست

۱.....	مقدمه
۲.....	تعریف پسماند در قانون و سیر تغییرات آن در نسخه‌های مختلف فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی
۴.....	انحصار، مقررهبزایی و کاهش رقابت‌پذیری در طرح اصلاح قانون مدیریت پسماند
۵.....	زیرپا گذاشتن حقوق مالکیت با تعریف مبهم و غیرشفاف پسماند در طرح اصلاح قانون مدیریت پسماند
۶.....	نسبت تعریف مبهم و غیرشفاف پسماند با منطق مالکیت و مسئولیت
۷.....	نسبت تعریف مبهم و غیرشفاف پسماند با حقوق مالکیت در شرع اسلام
۸.....	نسبت تعریف مبهم و غیرشفاف پسماند با حقوق مالکیت در قانون اساسی
۹.....	نسبت تعریف مبهم و غیرشفاف پسماند با سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری
۱۰.....	نگاهی به تجربه کشورهای توسعه‌یافته: تعریف پسماند در اتحادیه اروپا
۱۲.....	جمع‌بندی
۱۴.....	طرح اصلاح قانون مدیریت پسماندها به پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران
۲۴.....	بررسی ماده به ماده طرح اصلاح قانون مدیریت پسماندها
۲۵.....	ماده ۱
۲۶.....	ماده ۲
۳۵.....	ماده ۳
۳۶.....	ماده ۴
۴۰.....	ماده ۵
۴۱.....	ماده ۶
۴۲.....	ماده ۷
۴۳.....	ماده ۸
۴۵.....	ماده ۹
۴۶.....	ماده ۹ قانون مدیریت پسماندها
۴۷.....	ماده ۱۰
۴۸.....	ماده ۱۱
۴۹.....	ماده ۱۲
۵۰.....	ماده ۱۳
۵۱.....	ماده ۱۴
۵۲.....	ماده ۱۵
۵۴.....	ماده ۱۶
۵۷.....	ماده ۱۷
۵۸.....	ماده ۱۸
۵۹.....	ماده ۱۹
۶۰.....	ماده ۲۰
۶۱.....	ماده ۲۱
۶۲.....	ماده ۲۲
۶۳.....	ماده ۲۳
۶۴.....	ماده ۲۴
۶۵.....	ماده ۲۵
۶۶.....	ماده ۲۶
۶۷.....	ماده ۲۷

مقدمه

طرح اصلاح قانون مدیریت پسماندها در اواخر سال ۱۳۹۹ توسط شورای عالی استان‌ها به شماره ثبت ۳۲۹ مستقیماً به مجلس شورای اسلامی ارائه و پس از بررسی اولیه این طرح در جلسه مورخ ۱۴۰۰/۱۱/۴ کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط‌زیست، مقرر گردید مرکز پژوهش‌های مجلس طرح یادشده را به صورت تخصصی بررسی کرده و با پیشنهادهای در خصوص اصلاح آن، مجدداً به کمیسیون ارایه نماید.

این روند منجر به ارائه پیش‌نویس اصلاحیه قانون مدیریت پسماندها در اسفند ۱۴۰۰ در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی شد که با استقبال نمایندگان دستگاه‌های اجرایی، سازمان‌های مردم‌نهاد و فعالان بخش خصوصی همراه بود، هرچند که واکنش منفی رئیس فراکسیون محیط‌زیست مجلس و نمایندگان شهرداری‌ها را در پی داشت.

پس از آن، در جلسه مورخ ۱۴۰۱/۵/۲ کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط‌زیست، مجدداً طرح شورای عالی استان‌ها به دستور کار بازگشت و در جلسات بعدی بررسی آن در فراکسیون نیز به انحاء مختلف از حضور نمایندگان اتاق ایران به نمایندگی از فعالان صنعت، معدن و مدیریت پسماند کشور ممانعت به عمل آمد.

اکنون، طرحی به منظور اصلاح قانون مدیریت پسماندها از طرف فراکسیون به کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی ارائه شده که بدون مشارکت، تامین و حتی استماع نظر بخش خصوصی و فعالان اجتماعی تنظیم گردیده‌است. در این طرح، تعریف پسماندها که حکم شالوده، اساس و دامنه شمول قانون را دارد، نه تنها که با شرع مبین اسلام و قانون اساسی در تعارض است، بلکه با سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری ابلاغی مقام معظم رهبری نیز ضدیت دارد. بر همین مبنا، مشکلات عدیده حاکم بر طرح یادشده به طور کلی عبارتند از:

- با توجه به اینکه اساس بهره‌وری سیستم‌های مدیریت پسماند در تمامی تجربیات موفق جهانی، مشارکت، سه‌جانبه‌گرایی و همکاری توأمان «حاکمیت - شهروندان - بخش خصوصی» بوده‌است و بر همین اساس نیز در ایران قانون «کمک به ساماندهی پسماندها با مشارکت بخش غیردولتی» در سال ۱۳۹۸ تصویب شده‌است، طرح اصلاح قانون مدیریت پسماندها صرفاً و تنها به نام و به کام حاکمیت نوشته شده‌است و در هیچ‌یک از مواد آن اختیار، مسئولیت با مشوقی برای مشارکت جامعه شهروندی و بخش خصوصی دیده نشده‌است. طبیعتاً اگر حاکمیت توان حل مشکل مدیریت پسماندها را به تنهایی داشت و بنا بود تک‌روی دستگاه‌های اجرایی در تصمیم‌گیری، اجرا و نظارت در سیستم مدیریت پسماندهای کشور کارگشا باشد، مشکلات کنونی مدیریت پسماند تا اندازه ایجاد بحران‌های متعدد اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی در سراسر کشور، همه‌گیر نشده‌بود. این مشکل در موادی از این طرح با شدتی بیشتر مشاهده می‌گردد، آنچنان که در این طرح مجوزهای جدیدی برای فعالیت اقتصادی خلق و بر قیمت‌گذاری دستوری تأکید گردیده، تکالیفی به منظور دخالت در امور داخلی شرکت‌ها تعیین شده و به جای ایجاد تسهیلات حمایتی مثلاً برای سرمایه در گردش یا افزایش رقابت‌پذیری فعالان کنونی فضای کسب‌وکار کشور (که اکثریت آنها با کمتر از ۲۵ درصد ظرفیت خود فعالند و از کمبود مواد اولیه رنج می‌برند) صرفاً و تنها بر ایجاد واحدهای صنعتی جدید تأکید گردیده‌است. در همین حال، این طرح به جای تأکید بر تقویت جنبه‌های

ایجابی برای افزایش بهره‌وری سیستم مدیریت پسماندهای کشور، صرفاً و تنها بر جنبه‌های سلبی و تنبیهی تأکید داشته و عملاً ۱۸ ماده و تبصره آن بر مجازات، جرم‌انگاری و مسائل کیفری تکیه دارد.

- طرح یادشده از نقطه‌نظر فرآیندی، بسیار پیچیده و سنگین شده که عملاً آن را تبدیل به یک هزارتوی بروکراتیک می‌نماید که به طور مشخص، قابلیت اجرا ندارد. طبیعتاً وقتی قانون مدیریت پسماندهای مصوب سال ۱۳۸۳، با بروکراسی و پیچیدگی بسیار کمتر از این طرح، در برخی از مواد به اجرایی نشده‌است، سنگین‌تر کردن بروکراسی و دامن زدن به پیچیدگی‌های فرآیندهای اداری و اجرایی، طرح کنونی را نیز در پیشاپیش زمین‌گیر خواهد کرد. به عنوان مثال در ۱۴ ماده و تبصره این قانون تدوین استانداردها، مقررات فنی، اسناد راهبردی، طرح‌های جامع، نظام یکپارچه، مطالعات آسیب‌شناسی و... تکلیف شده و همچنین در ۱۵ ماده و تبصره نیز تکالیفی در خصوص سامانه تعیین گردیده‌است.

- طرح یادشده در بسیاری از مواد مانند تعریف پسماندها، گنگ، مبهم و غیرشفاف است و مشخصاً تصویب چنین طرحی، نه تنها از مسائل و مشکلات حوزه مدیریت پسماندها نخواهد کاست، بلکه مشکلات را در ابعاد بزرگتر بازتولید خواهد کرد و به تعارضات میان دستگاه‌های حاکمیتی با شهروندان و بخش خصوصی بر سر حقوق مالکیت و رقابت دامن خواهد زد.

- طرح یادشده در بسیاری از موارد مانند تجارت آلاینده‌گی یا امتداد مسئولیت تولیدکننده غیرعلمی، غیرکارشناسی و سطحی است و ضعف دانش فنی در آن مشهود است؛ چرا که پیش‌نیاز اجرای سیاست‌های مبتنی بر بازار، مانند تجارت آلاینده‌گی یا امتداد مسئولیت‌تولیدکننده در کشورها، تبعیت نظام اقتصادی کشورها از قواعد بازار آزاد، احترام به حقوق مالکیت و رقابت و حضور دولت و دستگاه‌های وابسته به آن در جایگاه تنظیم‌گری به جای اجراست. حال، در نظام اقتصادی بسته کشور ما که از درجه آزادی بسیار پایینی برخوردار است، دولت و نهادهای حاکمیتی همزمان تصدی‌گری و اجرا را بر عهده دارند و با سیطره بر بالادست اقتصاد با شهروندان و بخش خصوصی رقابتی غیرمنصفانه می‌کنند، بهره‌گیری سطحی از سیاست‌هایی چون تجارت آلاینده‌گی یا امتداد مسئولیت تولیدکننده صرفاً به تورم سیستم، افزایش قیمت‌ها، اخلال در رقابت، انحصار در بالادست و افزایش فساد دامن خواهد زد و تبعات آن خودبه‌خود در تعارض با حفظ محیط‌زیست قرار خواهد گرفت.

در این گزارش، مهم‌ترین ایرادات این طرح به تشریح بیان شده، نسخه پیشنهادی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران که نتیجه بیش از ۷۰۰ نفر ساعت بررسی و ارزیابی‌های دقیق چندبعدی از جنبه‌های اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی قانون مدیریت پسماندها در ایران و بهینه‌کاوی قوانین مدیریت پسماندها و تجربیات موفق در جهان است، ارائه شده و مقایسه قانون کنونی مدیریت پسماندها، طرح فراکسیون و طرح پیشنهادی اتاق ایران در قالب جدول سه‌ستونی ارائه می‌شود.

تعریف پسماند در قانون و سیر تغییرات آن در نسخه‌های مختلف فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی

بند ب ماده ۲ قانون مدیریت پسماندها (مصوب سال ۱۳۸۳) پسماند و در حقیقت دامنه شمول قانون را تعیین می‌نماید:

«پسماند: به مواد جامد، مایع و گاز (غیر از فاضلاب) گفته می‌شود که به طور مستقیم یا غیرمستقیم حاصل از فعالیت انسان بوده و از

نظر تولیدکننده زائد تلقی می‌شود.»

از بهمن‌ماه سال ۱۳۹۹ که موضوع اصلاح قانون مدیریت پسماندها در فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی طرح گردید تاکنون، متون متعددی به عنوان اصلاحیه این قانون مطرح گردیده که وجه اشتراک تمام این متون، تلاش برای ارایه تعریفی جدید از پسماند و مالکیت آن به نحوی است که امکان درآمدزایی شهرداری‌ها از محل پسماندفروشی را بیشینه نماید و حقوق مالکیت شهروندان بر اموال خویش را زیرپا گذارد. به عنوان مثال در طرح اصلاح قانون مدیریت پسماندهای ارائه‌شده توسط شورای عالی استان‌ها در سال ۱۳۹۹، پسماند این چنین تعریف شده‌است:

«پسماند: به مواد زاید جامد، نیمه جامد، مایع (غیر از فاضلاب) و ترکیبات گازی حاصل از فرآیند مدیریت پسماند گفته می‌شود که از فعالیت اشخاص و یا فعل و انفعالات طبیعی تولید می‌گردد.»

این تعریف در طرح ارائه‌شده توسط فراکسیون محیط‌زیست مجلس در ۱۸ خردادماه ۱۴۰۱ این چنین تغییر یافته‌است:

«پسماند: به مواد جامد، مایع (غیر از فاضلاب) و گاز گفته می‌شود که به طور مستقیم یا غیرمستقیم حاصل از فعالیت انسان و یا فعل و انفعالات طبیعی بوده و از نظر تولیدکننده زائد تلقی شده و تولیدکننده آن را دور انداخته و یا قصد و یا نیاز دارد که آن را دور بریزد.»

مجدداً در طرح ارائه‌شده توسط فراکسیون محیط‌زیست مجلس در ۱۰ شهریورماه ۱۴۰۱، تعریف این چنین تغییر یافته‌است:

«پسماند: به مواد جامد، مایع (غیر از فاضلاب) گفته می‌شود که به طور مستقیم یا غیرمستقیم حاصل از فعالیت انسان و یا فعل و انفعالات طبیعی بوده و قابلیت استفاده مجدد بشکل فعلی را نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در چرخه بازیافت قرار گیرد.»

در متنی که در روز ۱۲ شهریورماه ۱۴۰۱ مجدداً از طرف فراکسیون محیط‌زیست منتشر گردید، تعریف این چنین تغییر یافته‌است:

«پسماند: به مواد جامد، مایع (غیر از فاضلاب) و گاز گفته می‌شود که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم حاصل از فعالیت انسان و یا فعل و انفعالات طبیعی بوده و تولیدکننده آن را دور انداخته و یا قصد و یا نیاز دارد که آن را دور بریزد و نیازمند مدیریت و دفع است.»

نهایتاً این تعریف در بند ۲ ماده ۲ اصلاحیه مصوب فراکسیون جهت طرح در کمیسیون چنین تغییر یافته‌است:

«پسماند: به مواد جامد، مایع (غیر از فاضلاب) و گاز (گازهای مستعمل مظروف و نیز گازهای حاصل از چرخه مدیریت پسماندها) گفته می‌شود که به طور مستقیم یا غیرمستقیم حاصل از فعالیت انسان یا فعل و انفعالات طبیعی بوده و قابلیت استفاده مجدد در محل را نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در چرخه بازیافت قرار گیرد.»

لازم به ذکر است که تعریف پسماند در پیشنهاد اصلاح قانون که توسط اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با همکاری و توافق گروه بزرگی از محققین، کارشناسان، فعالان کسب‌وکار، فعالان جامعه مدنی و نمایندگان دستگاه‌های اجرایی تدوین شد و مورد قبول پژوهشگران مرکز پژوهش‌های مجلس قرار گرفت، عبارت بود از:

«پسماند: به مواد جامد و نیمه جامد، و سیالات محصور و مظروف (غیر از فاضلاب و انتشارات هوابرد از قبیل دودکش، مشعل، ونت‌های فرایندی و ...) گفته می‌شود که از نظر تولیدکننده‌اش زائد تلقی می‌شود یا حاصل فعل و انفعالات طبیعی از قبیل سیل، زلزله، رانش زمین و طوفان باشد.»

تعریف فوق بر خلاف تمامی تعاریف خروجی از فراکسیون محیط‌زیست مجلس، از یک‌سو حقوق مالکیت را محترم می‌شمارد، از سوی دیگر از نقطه‌نظر علمی پسماند را به طور دقیق تعریف نموده و مثلاً انتشارات گازی سایت‌های دفع پسماند را در پسماند که ماهیتی جامد یا نیمه‌جامد دارد، ادغام نمی‌کند.

انحصار، مقررهای و کاهش رقابت‌پذیری در طرح اصلاح قانون مدیریت پسماند

مطابق بند ج ماده ۲ قانون مدیریت پسماندها حدود وظایف و اختیارات مدیریت اجرایی پسماندها چنین تعریف گردیده است:

«مدیریت اجرایی پسماند: شخصیت حقیقی یا حقوقی است که مسئول برنامه‌ریزی، ساماندهی، مراقبت و عملیات اجرایی مربوط به تولید، جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، جداسازی، حمل‌ونقل، بازیافت، پردازش و دفع پسماندها و همچنین آموزش و اطلاع‌رسانی در این زمینه می‌باشد.»

این حدود اختیارات در بند پ ماده ۲ اصلاحیه مصوب فراکسیون با تغییر اندکی چنین بیان شده است:

«مدیریت اجرایی پسماند: شخصیت حقیقی یا حقوقی که مسئول برنامه‌ریزی، ساماندهی، مراقبت و عملیات اجرایی مربوط به کاهش از مبدأ، تفکیک از مبدأ، جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، جداسازی، حمل‌ونقل، بازیافت، پردازش، دفع، مراقبت پس از دفع پسماندها، آموزش و اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی در این زمینه است.»

بر اساس ماده ۷ قانون و ماده ۸ اصلاحیه مصوب فراکسیون، مدیریت اجرایی کلیه پسماندهای عادی در شهرها و روستاها، به شهرداری‌ها و دهیاری‌ها تفویض گردیده است.

«مدیریت اجرایی کلیه پسماندها غیر از صنعتی و ویژه (عادی) در شهرها و روستاها و حریم آنها (محدوده شهرها و روستاها) به عهده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها ... می‌باشد.»

تبصره ۵ ماده ۱۶ بر خلاف اصل ۴۶ قانون اساسی، مقررهای جدید خلق می‌نماید که با حقوق کسب‌وکار در تضاد کامل است:

«انجام هر کدام از مراحل مدیریت پسماندها، توسط شبکه‌های غیررسمی (اشخاص حقیقی و حقوقی که با مدیریت‌های اجرایی قرارداد رسمی ندارند) جرم محسوب شده و مجرم مشمول احکام مواد ۱۶ و ۱۷ این قانون می‌شود.»

آنچه عملاً با کنار هم گذاشتن این تبصره، تعریف جدید پسماند و اختیارات مدیریت اجرایی رخ می‌دهد آن است که:

- بر خلاف تبصره ۲ ماده ۷ و تبصره ۴ ماده ۷ مکرر قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی «قرارداد با مدیریت اجرایی پسماند» به منزله مجوز تلقی شده و فعالیت کسب‌وکارهای زنجیره بازیافت محدود به قرارداد با مدیریت اجرایی پسماند گردیده است؛ لذا هر فعال اقتصادی که با مدیریت اجرایی قرارداد رسمی ندارد، حتی اگر از مراجع ذی‌صلاح در قانون، مانند وزارت صنعت، معدن و تجارت مجوز فعالیت (مثلاً پروانه بهره‌برداری صنعت بازیافت) اخذ کرده باشد و چندین دهه هم به فعالیت اقتصادی مشغول بوده باشد، به مجرد تصویب این قانون، فعال غیررسمی و مجرم است!
- چنین تبصره‌ای بر خلاف فصل ۹ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانونی اساسی با اعطای انحصار قانونی و وضعیت مسلط به یکی از ذی‌نفعان بازار، حق فعالان زنجیره بازیافت برای تداوم کسب‌وکار مشروع خویش را بعد از چند دهه فعالیت نادیده گرفته تا ایشان را مجبور به عقد قرارداد با شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور نماید که به هیچ عنوان رقابت هیچ شخص حقیقی یا حقوقی خصوصی با ایشان، ایشان را وادار به تغییر و اصلاح روش ناکارآمد فعلی خود ننماید.
- شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، مالکین کالاهایی را که از دید مدیریت اجرایی پسماند قابلیت استفاده مجدد در محل نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در چرخه بازیافت قرار گیرد، وادار به واگذاری این کالاها به قیمت مصوب خود و به پیمانکاران طرف قرارداد خود نمایند و حقوق رقابت را در بازار زیرپا گذارند.

زیرپا گذاشتن حقوق مالکیت با تعریف مبهم و غیرشفاف پسماند در طرح اصلاح قانون مدیریت پسماند

مسئولیت‌های مدیریت اجرایی پسماند از جنس کسب‌وکار است و فعالیت‌های مرتبط با «برنامه‌ریزی، ساماندهی، مراقبت و عملیات اجرایی مربوط به کاهش از مبدأ، تفکیک از مبدأ، جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، جداسازی، حمل‌ونقل، بازیافت، پردازش، دفع، مراقبت پس از دفع، آموزش و اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی» عمدتاً فعالیت‌هایی اقتصادی هستند. این فعالیت‌ها تا پیش از تصویب قانون مدیریت پسماندها نیز در حوزه‌های مختلف، از جمله کسب‌وکارهای صنعتی و خدماتی مرتبط با جمع‌آوری، پردازش، حمل‌ونقل و بازیافت ضایعات، محصولات جانبی، کالاهای معیوب، مستعمل، مرجوعی و... نیز صورت می‌پذیرفته و برای بیش از نیم‌قرن دارای سهم خود از سبد اقتصادی و زیست‌بوم کسب‌وکار به طور رسمی کشور بوده‌است.

بر همین اساس، تعریف نادرست، مبهم و غیرشفاف از ماهیت و چیستی پسماندها در کنار تفویض مسئولیت مهم مدیریت اجرایی پسماندهای عادی در محدوده شهرها و روستاها به شهرداری‌ها، ظرفیتی ایجاد می‌کند که این نهادهای حاکمیتی پرنفوذ، تفسیر موسعی از قانون نموده و حقوق مالکیت و حقوق رقابت که دو زیربنای اصلی فعالیت بخش خصوصی در این زیست‌بوم کسب‌وکار است را زیرپا گذارند و کلیه کالاهای قابل بازیابی مانند ضایعات، محصولات جانبی، کالاهای معیوب و... را پسماند تلقی نمایند. پیش‌تر تکلیف حقوق مالکیت در بند ب ماده ۲ قانون مدیریت پسماندها مشخص شده‌است:

«پسماند به موادی گفته می‌شود که از نظر تولیدکننده زائد تلقی می‌شود.»

بنابراین روشن است که هر کالاهایی که از نظر مالکشان زائد تلقی نشود، نه‌تنها پسماند نبوده، بلکه مطابق مواد ۳۰، ۳۱، ۳۲ و ۳۵ قانون مدنی^۱، حق همه‌گونه تصرف، استفاده و انتفاع از آن چه به منظور اولیه، چه به منظوری دیگر، اعم از فروش و کسب منفعت اقتصادی آنچنان که به بر مبنای شرع به دیگری ضرری نرساند، برای مالک محفوظ است و نمی‌توان با توجیهاتی نظیر «اگر کالاهای بلا استفاده در اختیار مالکشان باشد ممکن است به نحوی از انحاء محیط‌زیست را آلوده کنند، پس پیشاپیش باید وارد عمل شد و کالا را از مالکیت ایشان در آورد» به مایملک شهروندان تعدی و آن را تصرف کرد و به حق انتفاع ایشان از مایملک خود تجاوز کرد.

بر این اساس، وقتی شخصی مالک کالایی است و از نظر وی کالا زائد نیست، صرف‌نظر از اینکه این کالا اکنون چه قابلیت‌هایی دارد یا بناست به چه منظور استفاده و بهره‌برداری گردد، همچنان جزء مایملک مالک بوده، به او تعلق دارد و قطعاً پسماند نیست. این مالکیت تا آنجا ادامه می‌یابد که شخص یا مالکیت را واگذار کرده (مثلاً کالا را بفروشد یا دور بیندازد) یا بر مبنای قانونی که پشتوانه شرعی دقیقی داشته‌باشد، ملزم به واگذار کردن مالکیت باشد.

^۱ مواد چهارگانه قانون مدنی:

- ماده ۳۰ قانون مدنی- هر مالکی نسبت به مایملک خود حق همه‌گونه تصرف و انتفاع دارد، مگر در مواردی که قانون استثنا کرده باشد.
- ماده ۳۱ قانون مدنی- هیچ مالی را از تصرف صاحب آن نمی‌توان بیرون کرد مگر به مکتب قانون.
- ماده ۳۲ قانون مدنی- تمام ثمرات و متعلقات اموال منقوله و غیرمنقوله که طبقاً یا در نتیجه عملی حاصل شده باشد، بالتبع مال مالک اموال مزبوره است.
- ماده ۳۵ قانون مدنی- تصرف به عنوان مالکیت، دلیل مالکیت است، مگر اینکه خلاف آن ثابت شود.

نسبت تعریف مبهم و غیر شفاف پسماند با منطق مالکیت و مسئولیت

دو قاعده شرعی اتلاف بر اساس حدیث نبوی «**مَنْ اتْلَفَ مَالَ الْغَيْرِ فَهُوَ ضَامِنٌ**» (هر کس مال دیگری را تلف کند ضامن است.) و تسبیب بر اساس حدیث از امام جعفر صادق^(ع) «**كُلُّ شَيْءٍ يُضِرُّ بِطَرِيقِ الْمُسْلِمِينَ فَصَاحِبُهُ ضَامِنٌ لِمَا يُصِيبُهُ**» (هر چیزی در مسیر مسلمین ضرر زند، صاحبش ضامن پیامدهای آن است.) در حقوق اسلامی، مالکیت را مبنای مسئولیت می‌دانند. علم حقوق نیز مالکیت را سرآغاز مسئولیت می‌داند. به استناد ماده ۳۰۵ قانون مدنی در مواردی که فرد «عمدا یا اشتباها مالی را متصرف شده و مستحق آن نبوده» و یا «مال را من غیر حق دریافت کرده»، صاحب مال باید از عهده مخارج مترتب بر آن برآید مگر در صورت علم متصرف به عدم استحقاق خود. به بیان دیگر زمانی که شیء در تملک مالک است، همزمان حق بهره‌برداری و انتفاع از آن و نیز مسئولیت آثار سوء ناشی از آن بر عهده او است و لذا چنانچه شهروند قادر به زاید تلقی کردن مایملک خود نباشد، مقنن نیز مجاز به وضع جریمه برای رهاسازی پسماند توسط وی در محیط نخواهد بود؛ همچنین دریافت بهای خدمات جمع‌آوری آنچه که به تشخیص مدیریت اجرایی مایملک شهروندان نیست، از شهروندان بالاتوجیه خواهد بود. با تغییر این تعریف در بند ب ماده ۲ اصلاحیه مصوب فراکسیون، موضوع مالکیت و مسئولیت تولیدکننده پسماند از اساس کان‌لم‌یکن و قابل تفسیر گردیده‌است:

«پسماند به موادی گفته می‌شود که قابلیت استفاده مجدد در محل را نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در چرخه بازیافت

قرار گیرد.»

با تغییر این تعریف، دور زدن حقوق مالکیت و ایجاد ابهام در آن، اکنون مشخص نیست که:

- چه کسی و مطابق چه معیاری تشخیص می‌دهد مواد قابلیت استفاده مجدد در محل را دارند یا ندارند؟
- چرا استفاده مجدد از در خارج از محل، موجب تغییر ماهیت مواد به پسماند می‌شود؟
- چه کسی و مطابق چه معیاری تشخیص می‌دهد که لازم است ماده‌ای دفع یا پردازش شده یا در چرخه بازیافت قرار گیرد؟
- منظور از استفاده مجدد، چگونه استفاده‌ای است؟ استفاده به منظور اولیه یا هر منظوری؟
- مالکیت کالاهایی که قابلیت استفاده مجدد در محل را نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در چرخه بازیافت قرار گیرد، با چه کسی است؟

با توجه به ابهامات فوق و نگاهی به مسئولیت‌های شهرداری‌ها و دهیاری‌ها به عنوان مدیریت‌های اجرایی پسماندهای عادی در شهرها و روستاها، تعریف پسماند در این اصلاحیه ظرفیت ایجاد قانونی را دارد که بر اساس آن شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و پیمانکاران طرف قرارداد ایشان تشخیص دهند چه کالاهایی قابلیت استفاده مجدد در محل را نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در چرخه بازیافت قرار گیرد؛ پس بدون پرداخت هیچ هزینه یا غرامتی، از مالکین این کالاها سلب مالکیت نموده و عملاً چنین کالاهایی را به سود خود تصاحب و مصادره نماید.

نسبت تعریف مبهم و غیر شفاف پسماند با حقوق مالکیت در شرع اسلام

قاعده تسلیط در اصطلاح فقهی عبارت است از تسلط و اختیار مالک برای هرگونه تصرف در اموال خویش. فقها این قاعده را از کلام رسول مکرم اسلام (ص) در احادیث نبوی «**إِنَّ النَّاسَ مَسْلُطُونَ عَلَى أَمْوَالِهِمْ**» (همانا افراد صاحب اموال خود هستند)، «**حُرْمَةُ مَالِ الْمُسْلِمِ كَحُرْمَةِ دَمِهِ**» (احترام و حرمت مال مسلمان به اندازه خون اوست) و «**لَا يُحِلُّ مَالُ أَمْرٍ مُسْلِمٍ إِلَّا مِنْ طَيْبِ نَفْسِهِ**» (تصرف در مال افراد جز از طریق جلب رضایت ایشان حلال نیست) استخراج نموده و به مقتضای آن عمل کرده‌اند.

قاعده تسلیط، تثبیت کننده ارکان مالکیت و حقوق اشخاص به اموالشان در شرع مبین اسلام است و نظر به اهمیت مسئله اموال و مالکیت، تمامی مکاتب حقوقی جدید نیز این قاعده را پذیرفته‌اند. (آن چنان که در باب اول-فصل سوم و باب دوم-فصل اول قانون مدنی ایران نیز به آن اشاره شده است).

از جمله مباحث مهم درباره قاعده تسلیط، چگونگی رفع تعارض آن با قاعده لاضرر در مواردی است که کاربرد مالکیت مالک و تصرف وی در ملک خود موجب ضرر رساندن به دیگری شود. از نظر بسیاری از فقها تنها در صورتی که زیان فاحش و بزرگ در میان باشد، قاعده لاضرر مقدم می‌گردد و قاعده تسلیط جاری نمی‌شود.

با نگاهی به حقوق مالکیت در شرع مبین اسلام و نسبت آن با قاعده لاضرر در قانون‌گذاری مشخص نیست که فراقسیون بر مبنای چه دلیل و منطقی تعریف اولیه پسماند در قانون را چنین تغییر داده که ابهامات زیر ایجاد شود:

- آیا هر ماده‌ای که قابلیت استفاده مجدد در محل را نداشته باشد یا لازم باشد که دفع، پردازش یا بازیافت شود، الزاماً منبع و منشأ تحمیل خسارت و ضرر به جامعه خواهد بود؟ یا آیا استفاده مجدد از مواد در خارج از محل آنها، مستوجب تحمیل ضرر و زیان به جامعه است؟
- آیا دفع، پردازش و بازیافت تمام مواد توسط شخصیتی غیر از شهرداری‌ها و دهیاری‌ها باعث تحمیل خسارت و زیان به جامعه شده و الزاماً این امر باید به دست شهرداری‌ها و دهیاری‌ها صورت پذیرد؟ آیا بازیافت ضایعات، محصولات جانبی، کالاهای معیوب، مستعمل و مرجوعی، آن چنان که در قرن اخیر در کشور صورت پذیرفته، زیان به جامعه تحمیل کرده که اکنون باید تصدی‌گری و اجرا در این حوزه را، در حیطه شهرها و روستاها انحصاراً به شهرداری‌ها و دهیاری‌ها سپرد؟ با توجه به ابهامات فوق و نگاهی به آنها از نقطه نظر شرعی، تعریف مبهم از پسماند در اصلاحیه قانون مدیریت پسماندها در فراقسیون ظرفیت آن را دارد که:
- بدون مشخص نمودن ضرر و زیان، قانون‌گذار موادی را از چرخه مصرف و حیطه مالکیت مالکشان خارج نموده و آنها را پسماند تلقی می‌نماید.
- بدون مشخص نمودن ضرر و زیان فعالیت‌های بخش خصوصی در صنعت بازیافت، برای فعالیت‌های اجرایی و اقتصادی شهرداری‌ها و دهیاری‌ها امتیازات و انحصارات خاص در رقابت با بخش خصوصی پدید می‌آورد.

نسبت تعریف مبهم و غیر شفاف پسماند با حقوق مالکیت در قانون اساسی

حقوق مالکیت از حقوق بنیادین انسان است که در دو سده اخیر در قوانین اساسی مورد اکثر کشورهای جهان مورد توجه قرار گرفته و حداقل یک اصل از قانون اساسی هر کشوری مرتبط با حق مالکیت است. این حق در قانون اساسی و قانون مدنی ایران نیز بر اساس شرع مورد تأکید گرفته و حتی بر خلاف کشورهای مَثَل فرانسه که سلب حق مالکیت را برای منافع عمومی با پرداخت غرامت عادلانه مجاز می‌شمارند، سلب حق مالکیت را به هیچ عنوان به رسمیت نشموده‌است.

حقوق مالکیت در قانون اساسی ایران در سه اصل ۲۲، ۴۶ و ۴۷ به شرح زیر بیان شده‌اند:

اصل ۲۲- حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن و شغل اشخاص از تعرض مصون است، مگر در مواردی که قانون تجویز کند.

اصل ۴۶- هر کس مالک حاصل کسب و کار مشروع خویش است و هیچ‌کس نمی‌تواند به عنوان مالکیت نسبت به کسب و کار خود، امکان کسب و کار را از دیگری سلب کند.

اصل ۴۷- مالکیت شخصی که از راه مشروع باشد محترم است. ضوابط آن را قانون معین می‌کند.

بر مبنای مشروح مذاکرات مجلس خبرگان قانون اساسی، آنچه از روند تصویب اصل ۲۲ قانون اساسی محرز است آن است که در بحث مالکیت شرع بر قانون تفوق داشته و اصول شرعی مالکیت در اولویت هستند و قانون‌گذار نمی‌تواند طرح یا لایحه‌ای را تصویب کند یا از قوانین تفسیر موسعی کند که ناقض حدود شرعی باشد.

در کنار اصل ۲۲، اصول ۴۶ و ۴۷ نیز از جمله اصول تضمین‌کننده حق مالکیت در ایران است. به عبارت دیگر، اصل ۲۲ تضمین سلبی حقوق مالکیت و اصول ۴۶ و ۴۷ تضمین ایجابی حقوق مالکیت هستند و چنین تأکید شدیدی بر حقوق مالکیت، در قوانین اساسی کشورها امری نادر است. اصل ۴۶ قانون اساسی، به صراحت و شفافیت نسبت کسب‌وکار هر شخص را با حقوق مالکیت وی تبیین کرده و راه را بر هر گونه ممانعت اشخاص دیگر، اعم از حاکمیت یا شهروندان بر مبنای هر قید یا بندی، اعم از تأمین منافع عمومی یا قیود قانونی می‌بندد. در بند ب ماده ۲ اصلاحیه مصوب فراکسیون پسماند چنین تعریف شده‌است:

«پسماند به موادی گفته می‌شود که قابلیت استفاده مجدد در محل را نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در چرخه بازیافت

قرار گیرد.»

با نگاهی به حقوق مالکیت در قانون اساسی، چنین تعریفی از پسماند در اصلاحیه قانون مصوب فراکسیون، در تعارض با اصول سه‌گانه ۲۲، ۴۶ و ۴۷ قانون اساسی است، آنچنان که:

- با اطلاق عبارت پسماند به اموالی که قابلیت استفاده مجدد در محل را نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در چرخه بازیافت قرار گیرد، اما همچنان متعلق به مالکشان است؛ این اموال را بدون توجیه شرعی، مورد تعرض قرار می‌دهد.
- امکان مالکیت، کسب‌وکار و انتفاع مشروع را از مالکین اموالی که قابلیت استفاده مجدد در محل را نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در چرخه بازیافت قرار گیرد، سلب نموده و در ماده ۸ اصلاحیه، این امکان را صرفاً به شهرداری‌ها و دهیاری‌ها می‌سپارد.

نسبت تعریف مبهم و غیر شفاف پسماند با سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری

در اجرای بند یک اصل ۱۱۰ قانون اساسی، رهبر معظم انقلاب در سال ۱۳۹۸، سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری را ابلاغ و با توجه به اهمیت موضوع در حاشیه آن مرقوم کردند: «سیاست‌ها به قوای سه‌گانه ابلاغ شود. سه قوه موظفند اقدامات را زمان‌بندی و پیشرفت‌ها را گزارش نمایند». بندهایی از ماده ۹ این سیاست‌ها بر اصول قانون‌گذاری و قانون‌نویسی تصریح دارد:

۹- رعایت اصول قانون‌گذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار برای انطباق لوایح و طرح‌های قانونی با تأکید بر:

- قابل اجرا بودن قانون و قابل سنجش بودن اجرای آن.
- معطوف بودن به نیازهای واقعی.
- شفافیت و عدم ابهام.
- استحکام در ادبیات و اصطلاحات حقوقی.
- بیان شناسه تخصصی هر یک از لوایح و طرح‌های قانونی و علت پیشنهاد آن.
- ابتناء بر نظرات کارشناسی و ارزیابی تأثیر اجرای قانون.
- ثبات، نگاه بلندمدت و ملی.
- انسجام قوانین و عدم تغییر یا اصلاح ضمنی آنها بدون ذکر شناسه تخصصی.
- جلب مشارکت حداکثری مردم، ذی‌نفعان و نهادهای قانونی مردم‌نهاد تخصصی و صنفی در فرآیند قانون‌گذاری.
- عدالت محوری در قوانین و اجتناب از تبعیض ناروا، عمومی بودن قانون و شمول و جامعیت آن و حتی‌الامکان پرهیز از استثنای قانونی.

مقایسه تعریف پسماند در بند ۲ ماده ۲ قانون مدیریت پسماندها با آنچه در بند ۲ ماده ۲ اصلاحیه مصوب فراکسیون تعریف شده نشان می‌دهد که تدوین این اصلاحیه با بندهای مهمی از سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری ابلاغی مقام معظم رهبری در تضاد قرار دارد، چرا که:

- تعریف پسماند در اصلاحیه مصوب فراکسیون به دلایلی که پیش‌تر بیان شد، تعریفی غیر شفاف، مبهم و قابل تفسیر است و این تعریف نسبت به قانون اولیه که شفافیت و وجاهت لازم را داشته و فاقد ابهام بوده‌است، فاقد استحکام در ادبیات و مفهوم است.
- تغییر تعریف معطوف به نیاز حقیقی نبوده و کاستی‌های مرتبط با اجرای قانون مدیریت پسماندها، با تغییر تعریف پسماند و ایجاد ابهام در آن به منظور تفسیر موسع و گسترش دایره شمول، نه‌تنها رفع نخواهد شد، که تشدید نیز خواهد گردید.
- آنچه بر روند تدوین طرح اصلاحیه قانون مدیریت پسماندها در فراکسیون با ممانعت از حضور نمایندگان بخش خصوصی در جلسات گذشته‌است، در تضاد آشکار با جلب مشارکت حداکثری مردم، ذی‌نفعان و نهادهای قانونی مردم‌نهاد تخصصی و صنفی در فرآیند قانون‌گذاری قرار دارد.
- آنچه در بی‌توجهی و کنار گذاشتن پژوهش صورت‌گرفته در مرکز پژوهش‌های مجلس، به دلیل عدم جلب نظر یک نماینده و یک دستگاه اجرایی ذی‌نفع رفته، در تعارض با ابتناء بر نظرات کارشناسی بوده و بیش از نگاهی بلندمدت و ملی را دنبال کند، نگاه بخش یک دستگاه را به دنبال خود داشته‌است.

- تفویض اختیارات گسترده اجرایی، عملیاتی و اقتصادی به شهرداری‌ها در کنار مبهم نمودن تعریف پسماند در اصلاحیه مصوب فراکسیون، در تضاد با عدالت‌محوری و اجتناب از تبعیض ناروا قرار داشته و برای شهرداری‌ها و دهیاری‌ها امتیازات و انحصاراتی قائل شده که سایر فعالین اقتصادی و کارآفرینان کشور از آن محروم باشند. موارد فوق همچنین در تضاد آشکار با منویات مقام معظم رهبری قرار دارد، آن‌چنان که ایشان در دیدار روز ۱۰ بهمن‌ماه سال ۱۴۰۱ با کارآفرینان و فعالان اقتصادی بر ضرورت اداره کشور توسط بخش خصوصی به عنوان نصب‌العین تمام مدیران کشور تأکید نمودند:

«کشور بدون فعالیت بنگاه‌های خصوصی اداره نخواهد شد. اشتباه مهمی که در سال‌های اول انقلاب اتفاق افتاد و آثارش همین‌طور ماند مبالغ زیادی، این بود که بخش خصوصی را کنار زدند و همه کارها را، حتی فروش مثلاً اجناس خرد را به مسئولین، دولت و دستگاه‌های دولتی سپردند. خطای بزرگی بود که انجام دادیم ما.»

دیدگاه ایشان در خصوص رقابت غیرمنصفانه نهادهای عمومی، مانند شهرداری‌ها و دهیاری‌ها با بخش خصوصی را نیز می‌توان در سخنان ایشان در در اولین روز سال ۱۴۰۲، در اجتماع عظیم زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی نیز مشاهده نمود:

« بارها تکرار کرده‌ایم، بنگاه‌ها و شرکت‌های دولتی و شبه‌دولتی که بعضاً با تعبیر زشت خصولتی از آنها یاد می‌شود، نباید با بنگاه‌های خصوصی رقابت کنند.»

نگاهی به تجربه کشورهای توسعه‌یافته: تعریف پسماند در اتحادیه اروپا

بر اساس مقررات پسماندهای پارلمان اتحادیه اروپا مصوب سال ۲۰۰۸، در فصل ۱ ماده ۳ بند ۱^۲ پسماند عبارت است از:

Waste means any substance or object which the holder discards or intends or is required to discard.

پسماند هر ماده یا شیئی است که مالک آن دور بیندازد، قصد دور انداختن آن را داشته‌باشد و یا به حکم قانون ملزم به دور انداختن آن باشد.

در بند ۵ همین ماده تولیدکننده پسماند را چنین تعریف نموده‌است:

Waste producer means anyone whose activities produce waste (original waste producer) or anyone who carries out pre-processing, mixing or other operations resulting in a change in the nature or composition of this waste;

تولیدکننده پسماند کسی است که از فعالیت او پسماند تولید شود (تولیدکننده اولیه پسماند) یا هر کسی که اقدامات پیش از پردازش، مخلوط کردن یا هر عملیات منجر به تغییر ماهیت یا ترکیب پسماند را انجام می‌دهد.

در بند ۶ همین ماده، مالک پسماند را چنین تعریف نموده‌است:

Waste holder means the waste producer or the natural or legal person who is in possession of the waste;

مالک پسماند، یا تولیدکننده پسماند است یا هر شخصیت حقیقی یا حقوقی که پسماند را در تصرف خود داشته باشد.

² Directive 2008-98-Ec the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on Waste and Repealing Certain Directives; 1st Chapter; 3rd Article

اما در ماده ۵ بند ۳^۱ از همین قانون، محصولات جانبی تعریف شده و تفاوت آنها با پسماند چنین ذکر شده است:

Member States shall take appropriate measures to ensure that a substance or object resulting from a production process the primary aim of which is not the production of that substance or object is considered not to be waste, but to be a by-product if the following conditions are met:

- a) *Further use of the substance or object is certain;*
- b) *The substance or object can be used directly without any further processing other than normal industrial practice;*
- c) *The substance or object is produced as an integral part of a production process; and*
- d) *Further use is lawful, i.e., the substance or object fulfils all relevant product, environmental and health protection requirements for the specific use and will not lead to overall adverse environmental or human health impacts.*

دول عضو باید تدابیر مناسب جهت اطمینان از این امر را اتخاذ کنند که شیء یا ماده‌ای که حاصل از فرآیند تولیدی است که هدف اصلی از آن تولید این شیء یا ماده نبوده، پسماند نیست؛ بلکه در صورت داشتن شرایط زیر محصول جانبی است:

الف) قابلیت استفاده یا مصرف مجدد این شیء یا ماده فراهم باشد.

ب) شیء یا ماده امکان استفاده مستقیم را در فرآیندهای عادی صنعتی را داشته و مصرف آن نیاز به فرآیندی خارج از این فرآیندها را نداشته باشد.

پ) تولید شیء یا ماده جزئی لاینفک از فرآیندهای تولید باشد.

ت) استفاده یا مصرف مجدد این شیء یا ماده در چارچوب قانون باشد و با الزامات مرتبط با مصرف آن در محصول، حفظ محیط‌زیست و سلامت مطابقت داشته باشد و منجر به آثار نامطلوب بر محیط‌زیست و سلامت انسان‌ها نگردد.

در ماده ۶ بند ۴^۱ از همین قانون نیز شرایط توقف اتلاق عبارت پسماند به مواد و اشیاء چنین بیان شده است:

Member States shall take appropriate measures to ensure that waste which has undergone a recycling or other recovery operation is considered to have ceased to be waste if it complies with the following conditions:

- a) *The substance or object is to be used for specific purposes;*
- b) *A market or demand exists for such a substance or object;*
- c) *The substance or object fulfils the technical requirements for the specific purposes and meets the existing legislation and standards applicable to products; and*
- d) *The use of the substance or object will not lead to overall adverse environmental or human health impacts.*

دول عضو باید تدابیر مناسب جهت اطمینان از این امر را اتخاذ کنند که پسماندی که مشمول فرآیند بازیافت یا سایر فرآیندهای بازیابی می‌گردد، در صورت داشتن شرایط زیر دیگر پسماند نیست:

الف) شیء یا ماده برای منظوره‌های مشخصی مورد مصرف یا استفاده قرار گیرد.

³ Directive 2008-98-Ec the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on Waste and Repealing Certain Directives; 1st Chapter; 5th Article

⁴ Directive 2008-98-Ec the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on Waste and Repealing Certain Directives; 1st Chapter; 6th Article

ب) برای شیء یا ماده در بازار تقاضا وجود داشته‌باشد.

پ) شیء یا ماده الزامات فنی مرتبط با منظور مشخص مصرف یا استفاده را داشته و با مقررات و استانداردهای موجود برای محصول مورد نظر منطبق باشد.

ت) استفاده یا مصرف مجدد این شیء یا ماده منجر به آثار نامطلوب بر محیط‌زیست و سلامت انسان‌ها نگردد.

بر اساس مطالعه مقررات پسماندهای اتحادیه اروپا می‌توان چنین نتیجه گرفت که:

- مادامی که مالک یک شیء یا ماده آن را دور نیانداخته، قصدی برای دور انداختن آن ندارد و یا به حکم قانون ملزم به دور انداختن آن نیست، آن شیء یا ماده پسماند نیست.
- هر کس که پسماند را در تصرف خود داشته‌باشد، مالک آن است.
- شیء یا ماده‌ای که قابلیت استفاده یا مصرف مجدد داشته‌باشد، پسماند نیست.
- شیء یا ماده‌ای که برای آن در بازار تقاضا وجود داشته‌باشد، پسماند نیست.

نتیجتاً، تعریف ارائه‌شده در اصلاحیه قانون مدیریت پسماندها، هیچ نسبتی با دانش روز و تجربیات موفق در کشورهای توسعه‌یافته نیز ندارد، در خصوص حقوق مالکیت و مسئولیت تولیدکننده گنگ است و در خصوص شرایط اطلاق پسماند به یک ماده کاملاً مبهم است.

جمع‌بندی

با توجه به موارد مطروحه در مقایسه تعریف اولیه پسماندها در قانون مدیریت پسماندها (پسماند به موادی گفته می‌شود که از نظر تولیدکننده زائد تلقی می‌شود) و تغییر این تعریف در طرح اصلاح قانون مدیریت پسماندها (پسماند به موادی گفته می‌شود که قابلیت استفاده مجدد در محل را نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در چرخه بازیافت قرار گیرد) و بررسی این دو تعریف از منظر حقوق مالکیت و حقوق رقابت، شرع مبین اسلام، قانون اساسی ایران و سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری ابلاغی مقام معظم رهبری می‌توان چنین نتیجه گرفت که:

- تعریف پسماند به عنوان شالوده، اساس و دامنه اجرای قانون مدیریت پسماندها، در طرح اصلاحیه نسبت به تعریف اولیه در قانون، تعریفی مبهم و غیرشفاف است که بررسی، اجرا و نظارت بر سایر مواد این اصلاحیه را نیز تحت تأثیرات مخرب خود قرار می‌دهد، چرا که:

- چه کسی و مطابق چه معیاری تشخیص می‌دهد مواد قابلیت استفاده مجدد در محل را دارند یا ندارند؟
- چرا استفاده مجدد از در خارج از محل، موجب تغییر ماهیت مواد به پسماند می‌شود؟
- چه کسی و مطابق چه معیاری تشخیص می‌دهد که لازم است ماده‌ای دفع یا پردازش شده یا در چرخه بازیافت قرار گیرد؟
- منظور از استفاده مجدد، چگونه استفاده‌ای است؟ استفاده به منظور اولیه یا هر منظوری؟
- مالکیت کالاهایی که قابلیت استفاده مجدد در محل را نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در چرخه بازیافت قرار گیرد، با چه کسی است؟

- این تعریف مبهم و غیرشفاف، در کنار ماده ۸ اصلاحیه قانون، ظرفیتی ایجاد می‌کند که شهرداری‌ها و دهیاری‌ها با توجه به تفویض مسئولیت مهم مدیریت اجرایی پسماندهای عادی در محدوده شهرها و روستاها، تفسیر موسعی از قانون نموده و حقوق مالکیت و حقوق رقابت که دو زیربنای اصلی فعالیت بخش خصوصی در این زیست‌بوم کسب‌وکار است را زیر پا گذارند و بسیاری از کالاها مانند ضایعات، محصولات جانبی صنایع، کالاهای معیوب، دست‌دوم، خراب، مرجوعی و... را پسماند تلقی نمایند. بدین صورت که:
 - شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و پیمانکاران طرف قرارداد ایشان تشخیص دهند چه کالاهایی قابلیت استفاده مجدد در محل را نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در چرخه بازیافت قرار گیرد؛ پس بدون پرداخت هیچ هزینه یا غرامتی، از مالکین این کالاها سلب مالکیت نموده و عملاً چنین کالاهایی را به سود خود تصاحب و مصادره نمایند.
 - شهرداری‌ها و دهیاری‌ها مالکین کالاهایی که قابلیت استفاده مجدد در محل را نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در چرخه بازیافت قرار گیرد را وادار به واگذاری این کالاها به قیمت مصوب خود و به پیمانکاران طرف قرارداد خود نمایند و حقوق رقابت را در بازار زیر پا گذارند.
- از نقطه نظر شرعی، تعریف مبهم از پسماند در اصلاحیه قانون ظرفیت آن را دارد که:
 - بدون مشخص نمودن ضرر و زیان، قانون‌گذار موادی را از چرخه مصرف و حیطة مالکیت مالکشان خارج نموده و آنها را پسماند تلقی می‌نماید.
 - بدون مشخص نمودن ضرر و زیان فعالیت‌های بخش خصوصی در صنعت بازیافت، برای فعالیت‌های اجرایی و اقتصادی شهرداری‌ها و دهیاری‌ها امتیازات و انحصارات خاص در رقابت با بخش خصوصی پدید می‌آورد.
- از منظر قانون اساسی نیز چنین تعریفی از پسماند در اصلاحیه مصوب فراکسیون، در تعارض با اصول سه‌گانه ۲۲، ۴۶ و ۴۷ قانون اساسی است، آنچنان که:
 - با اطلاق عبارت پسماند به اموالی که قابلیت استفاده مجدد در محل را نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در چرخه بازیافت قرار گیرد، اما همچنان متعلق به مالکشان است؛ این اموال را بدون هیچ‌گونه توجیه شرعی یا قانونی، مورد تعرض قرار می‌دهد.
 - امکان مالکیت، کسب‌وکار و انتفاع مشروع را از مالکین اموالی که قابلیت استفاده مجدد در محل را نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در چرخه بازیافت قرار گیرد، سلب نموده و در ماده ۸ اصلاحیه، این امکان را صرفاً به شهرداری‌ها و دهیاری‌ها می‌سپارد.
- از منظر سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری ابلاغی مقام رهبری نیز چنین تعریف مبهم و غیرشفافی از پسماند در اصلاحیه قانون، در تضاد با ماده ۹ قرار دارد، آنچنان که:
 - تعریف پسماند در اصلاحیه مصوب فراکسیون به دلایلی که بیان شد، تعریفی غیرشفاف، مبهم و قابل تفسیر است و این تعریف نسبت به تعریف پسماند در قانون اولیه که شفافیت و وجاهت لازم را داشته و فاقد ابهام بوده‌است، فاقد استحکام در ادبیات و مفهوم است.

- تغییر تعریف معطوف به یک نیاز حقیقی نبوده‌است و کاستی‌های مرتبط با اجرای قانون مدیریت پسماندها، با تغییر تعریف پسماندها و ایجاد ابهام در آن به منظور تفسیر موسع و گسترش دایره شمول، نه تنها رفع نخواهد شد، که تشدید نیز خواهد گردید.
- آنچه بر روند تدوین، بررسی و تصویب اصلاحیه قانون مدیریت پسماندها در فراکسیون محیط‌زیست جهت طرح در کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی با ممانعت از حضور نمایندگان بخش خصوصی در جلسات گذشته‌است، در تضاد آشکار با جلب مشارکت حداکثری مردم، ذی‌نفعان و نهادهای قانونی مردم‌نهاد تخصصی و صنفی در فرآیند قانون‌گذاری قرار دارد.
- آنچه در بی‌توجهی و کنار گذاشتن پژوهش صورت‌گرفته در مرکز پژوهش‌های مجلس، به دلیل عدم جلب نظر یک نماینده و یک دستگاه اجرایی ذی‌نفع رفته، در تعارض با ابتناء بر نظرات کارشناسی بوده و بیش از نگاهی بلندمدت و ملی را دنبال کند، نگاه بخش یک دستگاه را به دنبال خود داشته‌است.
- تفویض اختیارات گسترده اجرایی، عملیاتی و اقتصادی به شهرداری‌ها در کنار مبهم نمودن تعریف پسماند در اصلاحیه مصوب فراکسیون، در تضاد با عدالت‌محوری و اجتناب از تبعیض ناروا قرار داشته و برای شهرداری‌ها و دهباری‌ها امتیازات و انحصاراتی قائل شده که سایر فعالین اقتصادی و کارآفرینان کشور از آن محروم باشند.

طرح اصلاح قانون مدیریت پسماندها به پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

گزارش زیر نتیجه بیش از ۷۰۰ نفر ساعت هم‌فکری، گفتگو، مطالعه، بررسی و ارزیابی‌های دقیق چندبعدی از جنبه‌های اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی نسخه‌های مختلف پیشنهادی اصلاح قانون مدیریت پسماندها در ایران و بهینه‌کاوی قوانین مدیریت پسماندها، تجربیات موفق و دانش روز در جهان است که توسط کارشناسان خبره از بخش‌های مختلف نهادهای حاکمیتی، بخش خصوصی، تشکل‌های مردم‌نهاد و مراکز دانشگاهی کشور با محوریت کمیسیون توسعه پایدار، محیط‌زیست و آب اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران صورت پذیرفته‌است:

ماده ۱ - جهت تحقق اصل پنجاهم (۵۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به منظور حفظ محیط‌زیست و سلامت عمومی از آثار زیانبار پسماندها، کاهش حداکثری تولید پسماند از طریق اصلاح الگوی تولید و مصرف، بهره‌گیری از ظرفیت تولید ارزش افزوده و ایجاد اشتغال با توسعه اقتصاد چرخشی، جلوگیری از هدر رفت منابع اولیه کشور و مدیریت بهینه پسماندها با همکاری و جذب مشارکت بخش خصوصی و شهروندان جامعه، کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۵) قانون خدمات کشوری و کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی موظفند مقررات و سیاست‌های مقرر در این قانون را رعایت نمایند.

ماده ۲ - عبارات و اصطلاحاتی که در این قانون به کار رفته است دارای معانی زیرمی‌باشد:
(الف) سازمان: سازمان حفاظت محیط‌زیست.

ب) پسماند: به مواد جامد و نیمه جامد، و سیالات محصور و مظروف (غیر از فاضلاب و انتشارات هوابرد از قبیل دودکش، مشعل، ونت‌های فرایندی و ...) گفته می‌شود که از نظر تولیدکننده‌اش زائد تلقی می‌شود یا حاصل فعل و انفعالات طبیعی از قبیل سیل، زلزله، رانش زمین و طوفان باشد.

تبصره ۱ - پسماندها از نظر ماهیت به دو گروه عادی و خطرناک تقسیم می‌شوند:

۱) پسماندهای خطرناک (ویژه): به کلیه پسماندهایی گفته می‌شود که به دلیل بالا بودن حداقل یکی از خواص واکنش‌زایی (از جمله خوردگی، اشتعال‌پذیری و انفجارزایی)، سمیت، بیماری‌زایی و مشابه آن به طور قابل ملاحظه، به مراقبت‌های ویژه در طول کلیه مراحل مدیریت نیاز داشته باشند.

۲) پسماندهای غیرخطرناک (عادی): به کلیه پسماندهای گفته می‌شود که ماهیت خطرناک نداشته و شامل بند ۱ تبصره ۱ ماده ۲ این قانون نگردند.

تبصره ۲ - در صورتی که ماهیت پسماندهای خطرناک در فرآیند بی‌خطر سازی و به روش‌های مختلف به نوعی تغییر یابد که دیگر شرایط پسماند خطرناک را نداشته باشد، پسماند عادی محسوب می‌شود.

تبصره ۳ - پسماندها از نظر منبع تولید به چهار گروه تقسیم می‌شوند:

۱) پسماندهای شهری و روستایی: به کلیه پسماندهایی گفته می‌شود که به صورت معمول از فعالیت‌های روزمره انسان‌ها و یا فعل و انفعالات طبیعی در شهرها و روستاها تولید می‌شوند، از قبیل پسماندهای خانگی، اداری و تجاری، پسماندهای عمرانی و ساختمانی و...

۲) پسماندهای پزشکی: به کلیه پسماندهای تولیدی مراکز ارائه‌دهنده خدمات بهداشتی و درمانی مرتبط با انسان یا حیوانات اعم از بیمارستان‌ها، درمانگاه‌ها، مراکز بهداشت، کلینیک‌ها، آزمایشگاه‌های تشخیص طبی، مطب‌ها، مراکز دامپزشکی و سایر مراکز مشابه گفته می‌شود.

۳) پسماندهای کشاورزی: به پسماندهای تولیدی از فعالیت‌های بخش کشاورزی گفته می‌شود از قبیل فضولات مدیریت‌نشده، لاشه حیوانات (دام، طیور و آبزیان) محصولات کشاورزی فاسد یا غیرقابل‌بازیافت و...

۴) پسماندهای صنعتی: به کلیه پسماندهای ناشی از فعالیت‌های صنعتی و معدنی و امثال آن گفته می‌شود از قبیل براده‌ها، سرریزها و لجن‌های صنعتی.

تبصره ۴ - لجن‌های حاصل از تصفیه فاضلاب‌های شهری و روستایی و تخلیه چاه‌های جذبی فاضلاب خانگی، در صورتی که خشک یا کم‌رطوبت باشند، در دسته پسماندهای شهری و روستایی قرار خواهند گرفت.

تبصره ۵ - مواد زیر پسماند نبوده و در دایره شمول این قانون قرار نمی‌گیرند:

۱) مواد قابل بازیابی: کلیه مواد با قابلیت بازیابی اعم از کالاهای دست دوم، مرجوعی، مستعمل، خراب، ضایعاتی و نظایر آنها که از نظر مالکشان زائد تلقی نشده‌باشد و مشمول فرآیندهای استفاده مجدد، تعمیر، بازتولید، بازیافت یا سایر فرآیندهای بازیابی قرار گیرد.

۲) محصولات جانبی: کلیه محصولات ثانویه حاصل از فرآیندهای تولیدی که قابلیت استفاده مجدد، بازتولید، بازیافت یا سایر فرآیندهای بازیابی برای آنها فراهم باشد.

پ) مدیریت پسماند: مجموعه فعالیت‌هایی است که پس از اجرای برنامه‌های کاهش تولید پسماند و استفاده مجدد، به کمک عملیات اجرایی تفکیک، جمع‌آوری، پردازش، بازیافت، بی‌خطرسازی، دفع و پاکسازی پسماند را به زنجیره ارزش بازچرخانی کرده یا به طور اصولی و با کمترین ردپای زیست‌محیطی به محیط بر می‌گرداند، شامل:

۱) تفکیک پسماند: کلیه فعالیت‌های خدماتی یا داوطلبانه که به کمک آموزش‌های عمومی، محرک‌های انگیزشی و افزایش مشارکت شهروندی با هدف جداسازی مواد قابل بازیابی از پسماندها، کاهش تولید پسماندها و به حداقل رساندن آغستگی پسماندها به آلودگی‌های یکدیگر موجب تفکیک آنها می‌گردد.

۲) جمع‌آوری و حمل‌ونقل پسماند: کلیه فعالیت‌های خدماتی که با به کارگیری تجهیزات مختص حمل هر نوع پسماند در دوره‌های زمانی منظم، آنها را در مقیاس خرد جمع‌آوری و با استفاده یا بدون استفاده از ایستگاه‌های میانی، راهی واحدهای پردازش نماید.

۳) پردازش پسماند: کلیه فرآیندهایی که با کاهش حجم و افزایش چگالی پسماندها موجب تبدیل آنها به مواد اولیه صنعت بازیافت یا تسهیل در بی‌خطرسازی و دفع آنها می‌گردد.

۴) بازیافت پسماند: فرآیندهای تبدیل پسماند به کالاهای قابل استفاده مجدد که در آنها پسماند پردازش شده به محصولات واسطه یا نهایی مورد استفاده در حلقه‌های دیگر زنجیره ارزش (خارج از زنجیره مدیریت پسماند) تبدیل و بازچرخانی می‌شود.

۵) بی‌خطرسازی پسماند: کلیه فرآیندهایی که به منظور تصفیه، تغییر یا تثبیت خواص فیزیکی، شیمیایی و زیستی یا دگرگونی ترکیب پسماندهای خطرناک به کار می‌رود تا آنها را به پسماند عادی مبدل گردانده و یا حمل‌ونقل، ذخیره‌سازی و دفع پسماندها را تسهیل و ایمن‌تر نماید.

۶) دفع پسماند: کلیه روش‌های از بین بردن یا کاهش خطرات ناشی از پسماندها و فرآیندهایی که به واسطه آنها در انتهای زنجیره در ازای دریافت تعرفه‌ای مشخص، دوره تجزیه‌پذیری طبیعی پسماند یا مشتقات آن با روش‌های اصولی نظیر تولید کمپوست، هضم، گازی‌سازی، تبدیل به انرژی، دفن بهداشتی و تصفیه شیرابه و... کاهش می‌یابد.

۷) پاکسازی: کلیه فرآیندهای ترمیمی که پس از وارد شدن آسیب به محیط‌زیست، در مسیر جبران آسیب‌ها و خسارات در محل وقوع خسارات صورت می‌پذیرد، نظیر پاکسازی خاک، آب‌های سطحی و زیرزمینی، سایت‌ها و واحدهای تولیدی و خدماتی از آلودگی پسماندهای سمی، شیمیایی، پتروشیمیایی، ساماندهی دفن‌گاه‌ها و دیوهای قدیمی و...

ت) مدیریت اجرایی پسماند: شخصیت حقیقی یا حقوقی است که مسئول برنامه‌ریزی، ساماندهی، مراقبت و عملیات اجرایی مربوط به مدیریت پسماندها و همچنین آموزش و اطلاع‌رسانی در این زمینه می‌باشد.

ث) کارگروه: کارگروه ملی مدیریت پسماندها که با هدف هم‌افزایی تمام ظرفیت‌های بالقوه کشور در سه نهاد حاکمیت، بخش خصوصی و شهروندان، کارگروه به عنوان نهاد یکپارچه هماهنگی، تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری کلان با مأموریت تعیین راهبردهای ملی مدیریت پسماندهای کشور با عضویت و شرکت معاون اول رئیس‌جمهور (رئیس کارگروه)، رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست (دبیر کارگروه)، وزرا یا معاونین ذی‌ربط وزارتخانه‌های کشور، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنعت، معدن و تجارت، نفت، نیرو، راه و شهرسازی و جهاد کشاورزی و سازمان‌های ملی استاندارد، صداوسیما و برنامه و بودجه، سه نفر از نمایندگان از مجلس، سه نفر از نمایندگان اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، اتاق اصناف ایران و اتاق تعاون ایران، سه نفر نماینده از انجمن سازندگان تجهیزات صنعتی ایران، اتحادیه صنایع بازیافت ایران و سندیکای شرکت‌های ساختمانی ایران، سه نفر عضو هیئت‌علمی دانشگاه‌های کشور به انتخاب وزیر علوم، تحقیقات و فناوری و دو نفر نماینده سازمان‌های مردم‌نهاد (با رای‌گیری از میان خودشان به دعوت و نظارت سازمان) تشکیل می‌گردد.

ج) سامانه: سامانه‌ای برخط تحت عنوان سامانه یکپارچه مدیریت پسماندها است که سازمان برای پیش و نظارت محیط‌زیستی ایجاد می‌کند. مدیریت‌های اجرایی پسماندهای عادی و همچنین تولیدکنندگان، جمع‌آوری‌کنندگان و دریافت‌کنندگان پسماندهای خطرناک موظف به ارائه گزارش اقدامات خود در بازه‌های تعریف شده و اطلاعات درخواستی سازمان در آن هستند.

چ) منظور از آلودگی تعریف مقرر در ماده (۹) قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست است.

تبصره ۶ - پسماندهای خطرناک پرتوزا تابع قوانین و مقررات مربوط به خود می‌باشند و از شمول این قانون خارج هستند.

ماده ۳ - دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط در این قانون به همراه اتاق ایران موظفند با همکاری سازمان ظرف مدت شش‌ماه پس از تصویب این قانون، موارد زیر را تدوین و پس از طرح در کمیسیون‌های فنی مرتبط، جهت تصویب در کمیته‌های ملی استاندارد به سازمان ملی استاندارد ارائه نمایند. بازه زمانی بازنگری استانداردهای یادشده حداکثر ۵ سال است:

- ۱) استاندارد تشخیص پسماندهای خطرناک (حدود تبدیل و تشخیص پسماندهای خطرناک و عادی بر اساس الحاقیه دوم طبقه‌بندی ضایعات کنوانسیون بازل مصوب سال ۱۹۸۹ و سایر شاخص‌های مرتبط)
- ۲) استاندارد محصولات بازیافتی حاصل از پسماندها
- ۳) مقررات فنی فرآیندهای تفکیک، جمع‌آوری و حمل‌ونقل، ذخیره‌سازی، انتقال، پردازش، بازیافت، بی‌خطرسازی، دفع، مراقبت‌های پس از دفع پسماندها و پاکسازی
- ۴) مقررات فنی مکانیابی، طراحی، احداث، بهره‌برداری و نگهداری از اماکن، تاسیسات و زیرساخت‌های محل‌های دفع پسماند

ماده ۴ - وزارت صنعت، معدن و تجارت و اتاق ایران، به همراه سایر دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط حسب مورد مکلفند با همکاری سازمان:

- ۱) آیین‌نامه‌های مرتبط با چارچوب امتداد مسئولیت تولیدکننده در خصوص کالاهایی که اجرای این چارچوب بر آنها دارای بالاترین اثربخشی و کارآمدی از نقطه‌نظر زیست‌محیطی، اقتصادی و سلامت باشد را تدوین و اجرایی نماید. تعرفه مدیریت پسماند کالاهای موضوع هر آیین‌نامه، به صورت درصدی از قیمت فروش آنها محاسبه و از فروشنده کالا اخذ می‌گردد.
- ۲) با حمایت از کسب‌وکارهای خدمات جمع‌آوری، به گونه‌ای موجب توسعه این کسب‌وکارها گردد که مواد و کالاهای قابل بازیابی اعم از کالاهای ضایعاتی، معیوب و مرجوعی تجمیع شده در شبکه جمع‌آوری کشور، هر سال به میزان ۱۵ درصد افزایش یافته و تولید پسماند قابل بازیابی کشور در مدت ۵ سال به میزان ۷۵ درصد کاهش یابد.
- ۳) با بهره‌گیری از ظرفیت سامانه‌های موضوع مواد ۵ و ۶ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، گردش مواد و کالای قابل بازیابی در کشور را به‌طور دقیق و شفاف رصد کرده و در صورت احراز اصالت منشا، این مواد و کالاها و محصولات حاصل از بازیافت یا بازسازی آنها را مشمول مجوز و مشوق‌های صادراتی کند.
- ۴) آن دسته از صنایع بازیافت که زنجیره تولید خود را از پسماند یا مواد قابل بازیابی تا محصولات قابل عرضه در زنجیره ارزش تکمیل نموده‌اند، در زمره صنایع دارای اولویت، پیشران و سبز قرار داده و مشمول حمایت‌های قانونی نماید.
- ۵) با مانع‌زدایی از مسیر صنایع، تمهیدات لازم را در جهت تعریف و سرمایه‌گذاری بر پروژه‌های مدیریت پسماندهای صنعتی در محل تولید (با اولویت کاهش تولید پسماندهای صنعتی از مسیر ارتقاء فناوری و افزایش بهره‌وری فرآیندهای تولیدی، مدیریت پسماندهای صنعتی در داخل فنس واحدهای صنعتی و مدیریت پسماندهای صنعتی در داخل شهرک‌های صنعتی) اتخاذ نموده به نحوی که انتقال پسماندهای صنعتی به خارج از شهرک‌های صنعتی و میان استان‌ها تا حد امکان به حداقل برسد.

ساز و کار اجرایی و مشوق‌های موضوع بندهای فوق، اعم از تسهیلات بلاعوض، تسهیلات در گردش، تسهیلات ایجاد و سود تسهیلات بانکی به پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت به تصویب دولت رسیده و در بودجه‌های سنواتی ملاحظه خواهد شد.

تبصره ۱ - تولیدکنندگان و واردکنندگان کالاهای موضوع آیین‌نامه‌های امتداد مسئولیت تولیدکننده موظفند پیوست برنامه انتهای چرخه طول عمر محصولات خود (بازیافت و دفع) به تأیید وزارت صنعت، معدن و تجارت برسانند. تولید یا واردات کالاهای موضوع آیین‌نامه‌های این ماده، بدون ارائه پیوست یادشده ممنوع است.

تبصره ۲ - تولیدکنندگان و واردکنندگان محصولاتی که محصول مورد نظر آنها منجر به تولید پسماندهای خطرناکی می‌گردد که امکان بازیافت یا دفع آن در کشور وجود ندارد، باید پیش از تولید یا واردات تعهدات اجرایی لازم در رابطه با مدیریت اصولی پسماندها را مطابق با آیین‌نامه اجرایی امتداد مسئولیت تولیدکننده به سازمان داده باشند در غیر این صورت تولید و واردات محصول مورد نظر ممنوع است. ایشان همچنین باید نحوه استفاده، نگهداری، حمل‌ونقل و دفع پسماندهای حاصل از مصرف را بر اساس استانداردهای مربوطه بر روی بسته‌بندی درج نمایند.

تبصره ۳ - منابع وصولی حاصل از این ماده به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز و صددرصد آن در اختیار صندوق ملی محیط‌زیست قرار می‌گیرد تا پس از مبادله موافقت‌نامه با سازمان برنامه‌بودجه کشور، و به تصمیم کارگروهی متشکل از نمایندگان وزارت صنعت، معدن و تجارت، اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و سازمان، به نسبت بازیافت یا دفع هر کالا، به صورت تسهیلات بلاعوض، تسهیلات در گردش و یا سود تسهیلات بانکی به بازیافت‌کنندگان یا دفع‌کنندگان هر کالا تخصیص داده شود. در صورت عدم وجود واحد صنعتی فعال یا توانمند در حوزه بازیافت یا دفع یک کالای خاص و احصاء نیاز به ایجاد واحدهای جدید، اعتبارات، تسهیلات و امکانات لازم از محل صندوق یا سایر منابع، با تصویب کارگروه موضوع این تبصره، برای ایجاد واحدهای صنعتی بازیافت یا دفع با اولویت مشارکت بخش خصوصی و رعایت احکام قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی تخصیص می‌یابد.

تبصره ۴ - تولیدکنندگان و واردکنندگانی که رأساً یا از طریق عقد قرارداد با اشخاص دارای مجوز مندرج بر پایگاه ملی مجوزهای کشور، نسبت به دفع و بازیافت پسماند حاصل از کالاهای خود اقدام نمایند، با ارائه اسناد مثبت در رسیدگی‌های مالیاتی، به میزان پسماند حاصل از کالای خود که بازیافت یا دفع نموده‌اند، از پرداخت وجوه مقرر در آیین‌نامه‌های این ماده معاف خواهند بود.

تبصره ۵ - کسب‌وکارهای خدمات جمع‌آوری مشمول معافیت‌های موضوع ماده ۵ قانون کمک به ساماندهی پسماندهای عادی با مشارکت بخش غیردولتی خواهند بود.

تبصره ۶ - واحدهای فعال در کسب‌وکارهای خدمات جمع‌آوری، پردازش، بازیافت، بی‌خطرسازی، دفع و پاکسازی، از شعاع استقرار صنایع از کلانشهرها و ضوابط استقرار واحدهای تولیدی، صنعتی و معدنی مستثنی خواهد بود. معیارها، ضوابط و نحوه مکانیابی جهت محل استقرار این واحدها، توسط کارگروه تعیین و به تصویب هیئت دولت می‌رسد.

تبصره ۷ - وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است به طور سالیانه فهرست تولیدکنندگان و واردکنندگان مشمول آیین‌نامه‌های این ماده را در سامانه ثبت نماید.

تبصره ۸ - تولیدکنندگان، جمع‌آوری‌کنندگان و دریافت‌کنندگان پسماندهای خطرناک موظف به ارائه گزارش اقدامات خود در بازه‌های تعریف شده و اطلاعات درخواستی سازمان در سامانه هستند.

ماده ۵ - مدیریت‌های اجرایی پسماندها، موظفند بر اساس استانداردهای ملی ایمنی و بهداشت ترتیبی اتخاذ نمایند تا سلامت، بهداشت و ایمنی عوامل اجرایی تحت نظارت آنها تأمین شود.

ماده ۶ - وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم و تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، شورای عالی انقلاب فرهنگی و سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و سایر سازمان‌ها و رسانه‌هایی که نقش اطلاع‌رسانی دارند و همچنین کلیه دستگاه‌های آموزشی و فرهنگی شهرداری‌ها و دهیاری‌ها موظفند جهت اطلاع‌رسانی و آموزش جامعه در حوزه کاهش تولید انواع پسماندها، تفکیک صحیح، جمع‌آوری، بازیافت و توسعه کسب و کار برای استفاده مجدد از مواد بازیافتی اقدام نمایند.

تبصره ۱ - سازمان صدا و سیما موظف است هرگونه درخواست‌های تبلیغاتی، آموزشی و اطلاع‌رسانی در حوزه مدیریت پسماند را به صورت رایگان تولید، پخش و انتشار در اولویت اجرائی خود قرار دهند.

تبصره ۲ - دستگاه‌های اجرائی مکلفند اقدامات خود را هر شش ماه یکبار در سامانه ثبت کنند و سازمان مسئولیت نظارت بر اقدامات آنها و ارائه گزارش عملکرد آنها به کارگروه را دارد.

ماده ۷ - مدیریت اجرائی کلیه پسماندهای عادی شهری و روستایی به عهده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها است و در خارج از محدوده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، توسط یکی از شهرداری‌ها به تشخیص استانداردی صورت می‌پذیرد. مدیریت اجرائی پسماندهای خطرناک پزشکی، صنعتی و کشاورزی بر عهده تولیدکننده است و در صورت تبدیل آن به پسماند عادی، به عهده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها خواهد بود.

تبصره ۱ - به منظور مدیریت پسماندهای خطرناک شهری و روستایی، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها موظفند تمهیدات و تدابیر لازم را جهت مشارکت شهروندان در تفکیک جزء خطرناک پسماندهای شهری و روستایی از منابع خانگی، تجاری و اداری اتخاذ نموده، به نحوی که اختلاط پسماندهای خطرناک با پسماندهای عادی شهری و روستایی به حداقل برسد.

تبصره ۲ - مدیریت‌های اجرائی می‌توانند تمام یا بخشی از وظایف خود را به اشخاص حقیقی و حقوقی دارای صلاحیت طبق ماده (۱۰) این قانون واگذار نمایند. واگذاری، برون‌سپاری و تفویض اختیار عملیات توسط مدیریت اجرائی به اشخاص، نافی و رافع مسئولیت مدیریت اجرائی نیست و در صورت تخلف پیمانکار از قانون، مدیریت اجرائی نیز به دلیل قصور در نظارت بر عملکرد پیمانکار مورد پیگرد قرار می‌گیرد.

تبصره ۳ - جمع‌آوری پسماندها در حریم جاده‌ها و محورهای مواصلاتی بین‌شهری بر عهده سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای وزارت راه‌وشهرسازی است. مدیریت اجرائی پسماندهای عادی یکی از شهرهای مرتبط با محور مواصلاتی به تشخیص استانداری موظف است ضمن دریافت پسماندهای جمع‌آوری‌شده، سایر امور مرتبط با بازیافت، بی‌خطرسازی یا دفع آن را بپذیرد. سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای می‌تواند هزینه جمع‌آوری پسماند را مطابق تعرفه‌ای که به تأیید استانداری می‌رسد، به صورت عوارض از ترددکنندگان در محور مواصلاتی دریافت نماید.

تبصره ۴ - کلیه بنگاه‌های اقتصادی (اعم از واحدهای صنعتی، تولیدی و خدماتی) که در راستای حفظ محیط‌زیست و انجام مسئولیت اجتماعی، با هماهنگی سازمان (ادارات کل حفاظت محیط‌زیست استان) نسبت به پاکسازی و جمع‌آوری پسماندهای ره‌اشده در محیط‌های خارج از شهرها و روستاها (محورهای مواصلاتی، مناطق کوهستانی، خطوط ساحلی و...) اقدام نمایند، می‌توانند هزینه‌های مربوطه را در حساب هزینه‌های خود لحاظ کرده، هزینه‌های مذکور با تأیید ادارات کل حفاظت محیط‌زیست استان محل فعالیت بنگاه، جزو هزینه‌های قابل قبول مالیاتی آنان منظور خواهد شد.

ماده ۸ - شهرداری‌ها و دهیاری‌ها می‌توانند بهای خدمات مدیریت پسماند شهری و روستایی، را از تولیدکننده پسماند با تعرفه‌ای که طبق دستورالعمل وزارت کشور توسط شوراهای اسلامی برحسب نوع پسماند تعیین می‌شود، دریافت نموده و موظفند صرف هزینه‌های مدیریت پسماند نموده و گزارش عملکرد هزینه‌ای خود را در سامانه ثبت نمایند.

تبصره ۱ - در صورت تصویب بهای خدمات به میزان کمتر از تعرفه تعیین شده، شوراهای اسلامی شهر و روستا موظف به تأمین مابه‌التفاوت این تعرفه از محل منابع درآمدی شهرداری‌ها و پیش بینی آن در بودجه سالانه شهرداری می‌باشند.

تبصره ۲ - سازمان حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان بر وضع رقم منصفانه برای بهای خدمات مدیریت پسماند توسط شوراهای اسلامی نظارت خواهند کرد.

ماده ۹ - سازمان برنامه‌بودجه با همکاری وزارت کشور و اتاق ایران موظف است دستورالعمل تشخیص صلاحیت مشاوران و پیمانکاران خدمات مدیریت پسماندها را تدوین و بر اساس آن نسبت به تشخیص و تعیین صلاحیت ایشان اقدام نماید.

تبصره - اعتبار گواهینامه‌های مشاوره و پیمانکاری بر اساس رتبه شرکت‌ها تعیین گردیده و سازمان برنامه‌بودجه مکلف است نسبت به انتشار فهرست مشاوران و پیمانکاران ذی‌صلاح به صورت سالیانه اقدام نماید. سازمان بر حسن فعالیت پیمانکاران و مشاوران بر اساس دستورالعمل یادشده نظارت می‌نماید.

ماده ۱۰ - وزارت کشور موظف است حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون، نسبت به تدوین یا بازنگری دستورالعمل ساماندهی تشکیلات سازمانی مدیریت پسماندها در شهرداری‌ها و دهیاری‌ها اقدام نماید. سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های وزارت کشور موظف است گزارش و پایش‌های مربوط این ماده را هر پنج سال یک بار به کارگروه ارائه نموده و به صورت عمومی منتشر نماید.

ماده ۱۱ - کارگروه موظف است ظرف حداکثر شش ماه پس از تصویب این قانون، سند راهبردی ملی مدیریت پسماندها را با بیشینه‌سازی مشارکت شهروندی در تفکیک از مبدأ، افزایش رقابت‌پذیری بنگاه‌های فعال، مانع‌زدایی و بهبود محیط کسب‌وکارهای مدیریت پسماندها و زنجیره بازیافت و ساماندهی و پاکسازی دفن‌گاه‌های غیراصولی کشور تدوین و جهت تصویب به هیأت وزیران ارائه نماید.

تبصره - کلیه شوراهای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها موظفند طرح‌های جامع استانی را بر اساس سند راهبردی ملی مدیریت پسماندها و با لحاظ نمودن مقتضیات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، زیست محیطی، جغرافیایی و اقلیمی استان ظرف حداکثر یک سال بعد از تصویب این برنامه تدوین نموده و در کارگروه تصویب نمایند. مدیریت اجرایی کلیه پسماندها موظفند در چهارچوب طرح جامع مدیریت پسماندهای استانی، گزارش اقدامات اجرایی خود را در پایان هر سال به شوراهای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها ارائه و پس از تأیید در سامانه بارگذاری نمایند.

ماده ۱۲ - واردات، صادرات و عبور پسماندهای مشمول مجمع بازل تابع مفاد این مجمع و آئین‌نامه اجرایی آن مصوب هیأت وزیران و تحت نظارت مرجع ملی مجمع خواهد بود. متخلف از این حکم مشمول احکام ماده (۱۶) این قانون خواهد شد و موظف است پسماندهای مشمول کنوانسیون بازل را به کشور مبدأ عودت دهد.

تبصره ۱ - در صورت تأیید مراجع قضایی مبنی بر عدم امکان عودت پسماندها به کشور مبداء، این پسماندها تحت نظارت و طبق نظر سازمان با هزینه واردکننده متخلف مطابق با ضوابط و روش‌های مربوطه دفع خواهند شد و منافع ناشی از بازیافت آن پس از فروش و واریز به خزانه، در اختیار صندوق ملی محیط‌زیست قرار خواهد گرفت و باید صرفاً در راستای اولویتهای تعیین شده توسط گارگروه هزینه گردد. تبصره ۲- کلیه تعهدات مرتبط با سایر مجامع بین‌المللی حوزه مدیریت پسماندها مصوب مجلس شورای اسلامی توسط دستگاه‌های مرتبط لازم‌الاجراست و متخلفین از این حکم مشمول احکام ماده (۱۶) این قانون خواهند شد.

تبصره ۳ - نقل‌وانتقال پسماندهای خطرناک در داخل مرزها و مابین استان‌های کشور تابع آیین‌نامه اجرایی این ماده است. نقل‌وانتقال پسماندها میان مناطق آزاد و سرزمین اصلی نیز تابع قوانین مرتبط با نقل و انتقال پسماندها میان استان‌ها است.

تبصره ۴ - به منظور حداکثر بهره‌گیری از توان تولیدی و خدماتی کشور و جلوگیری از خام‌فروشی، صادرات کلیه مواد قابل بازیابی و پسماندها تنها در صورت تأمین نیاز صنایع داخل با تأیید وزارت صنعت، معدن و تجارت امکان‌پذیر است. دستورالعمل اجرای این ماده ظرف مدت ۳ ماه از تصویب این قانون توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت با همکاری اتاق ایران تدوین می‌گردد.

ماده ۱۳ - اشخاص حقیقی و حقوقی که در ذخیره‌سازی، جمع‌آوری، حمل‌ونقل، خرید و فروش، تفکیک، پردازش، بازیافت، دفع، امحاء و صدور مجوز دفع پسماندها فعالیت دارند در صورتی که بر خلاف مقررات مندرج در این قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی آن اقدام کنند به ترتیب ذیل محکوم می‌شوند:

الف - متخلفین برای بار اول، به حکم مراجع قضایی در خصوص پسماندهای عادی به جریمه نقدی از پنجاه میلیون (۵۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا صد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال و برای پسماندهای خطرناک از پانصد میلیون (۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا دو میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال محکوم می‌شوند.

ب - متخلفین برای بار دوم، به حکم مراجع قضایی در خصوص پسماندهای عادی به جریمه نقدی از صد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا پانصد میلیون (۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال و برای پسماندهای خطرناک از دو میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا پنج میلیارد (۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال محکوم می‌شوند.

ج - متخلفین برای بار سوم به بعد، مرتکب جرم شده و به حکم مراجع قضایی علاوه بر جرایم بند "ب"، برای اشخاص حقیقی به مجازات تعزیری درجه (۶) و در خصوص اشخاص حقوقی به مجازات تعزیری درجه (۵) محکوم شده و در هر دو مورد به مدت ۳ ماه پروانه کسب یا مجوز کار آنها تعلیق می‌گردد.

تبصره ۱ - قوه قضائیه می‌تواند به درخواست سازمان، شعب تخصصی دادسرا و دادگاه را به منظور رسیدگی به جرائم موضوع این قانون اختصاص دهد.

تبصره ۲- رانندگان خودروهای تخلیه‌کننده پسماند در اماکن غیرمجاز، در صورت تأیید شواهد توسط مرجع قضایی، علاوه بر مجازات‌های مذکور در ماده ۱۶، به یک تا ده هفته توقیف خودرو و دریافت ۵ نمره منفی یا از ۵ تا ۱۵ روز کار به عنوان پاکبان در شهر محل سکونت راکب به تشخیص قاضی محکوم خواهند شد.

تبصره ۳ - مخلوط کردن انواع پسماندهای خطرناک با پسماندهای عادی ممنوع بوده و مرتکب، مشمول احکام مندرج در این ماده می‌شود. در صورت مخلوط شدن، ملاک تشخیص نوع پسماند مخلوط شده بر اساس استاندارد ملی مربوطه بر عهده سازمان می‌باشد.

تبصره ۴ - هر گونه ایجاد آلودگی ناشی از پسماندها (همانند رهاسازی، سوزاندن غیر استاندارد و دفع بدون مجوز سازمان و...) در سواحل رودخانه‌ها، دریاچه‌ها، دریاها، بیابان‌ها، کوه‌ها، جنگل‌ها، حواشی جاده‌ها و مسیرهای ریلی ممنوع است. ایجاد آلودگی‌های ناشی از پسماندها در مناطق حفاظت شده چهارگانه محیط‌زیست حداکثر مجازات‌های موضوع این ماده را دارد.

تبصره ۵ - کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی فعال در مدیریت اجرایی پسماندها، باید دارای مجوز مرتبط مندرج بر درگاه ملی مجوزهای کشور باشند و مطابق مقررات فنی موضوع ماده ۳ فعالیت نمایند. هرگونه بکارگیری پیمانکاران فاقد پروانه صلاحیت صادره از سازمان برنامه و بودجه برای جمع‌آوری و جداسازی پسماند، توسط مدیریت‌های اجرایی پسماند ممنوع است. جمع‌آوری پسماند از شوارع و حرائم عام در هر شکلی غیر از فعالیت اشخاص دارای مجوز و طرف قرارداد مدیریت اجرایی ممنوع است و فرماندهی انتظامی مکلف به توقیف اشخاص و تحویل ایشان به مرجع قضایی هستند.

تبصره ۶ - بی‌خطرسازی پسماندهای خطرناک از طریق مخلوط کردن آنها با پسماندهای غیرخطرناک و یا جمع‌آوری، خرید و فروش، استفاده مجدد و یا بازیافت پسماندهای خطرناک، توسط اشخاص فاقد مجوز مندرج در درگاه ملی مجوزهای کشور ممنوع است و با متخلفین برابر مجازات‌های مندرج در ماده ۱۶ این قانون برخورد خواهد شد.

تبصره ۷ - جرایم نقدی احکام این قانون سالانه بر اساس نرخ تورم اعلام‌شده از سوی بانک مرکزی افزایش می‌یابد.

تبصره ۸ - متخلفان علاوه بر محکومیت‌های فوق، موظف به جبران خسارت و برطرف کردن آلودگی ایجاد شده هستند. ضوابط جبران خسارت و رفع آلودگی، توسط سازمان و با همکاری دستگاههای اجرایی ذیربط تهیه و ظرف مدت شش ماه به تأیید کارگروه می‌رسد.

ماده ۱۴ - در صورت رهاسازی و تخلیه پسماندهای خطرناک در محیط‌های غیرمجاز، سازمان موظف است با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذیربط نسبت به پیگیری اعلام جرم به مراجع قضایی و سپس الزام عاملین به رفع آلودگی و پاکسازی محل و مدیریت پسماند با رعایت اصول محیط‌زیستی و بهداشتی در محل‌های مجاز به حکم مراجع قضایی اقدام کنند و در صورت عدم شناسایی عاملین، مبادرت به رفع آلودگی و پاکسازی محیط توسط بخشدارها، شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و یا پیمانکاران ذی‌صلاح بخش خصوصی نماید.

تبصره ۱ - در شرایطی که تخلیه غیربهداشتی پسماندهای عادی به نحوی باشد که سلامت انسان و محیط‌زیست را به خطر بیندازد، احکام و وظایف فوق جاری خواهد شد.

تبصره ۲ - در صورتی که رهاسازی پسماندها در محیط غیرمجاز به نحوی گسترده بوده که منجر به ایراد خسارت عمده به تمامیت جسمانی افراد گردد، عاملین و مرتکبین محکوم به احکام ماده (۲۸۶) قانون مجازات اسلامی می‌گردند.

تبصره ۳ - سازمان موظف است با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر دستگاه‌های ذیربط، آیین‌نامه اجرایی این ماده را حداکثر شش ماه پس از ابلاغ این قانون تدوین و در کارگروه تأیید و به تصویب هیئت وزیران برساند.

ماده ۱۵ - در تمام جرایم ارتكابی مذکور مرجع قضایی عاملین را علاوه بر جرائم و احکام مندرج در مواد مرجع قضائی (۱۶) و (۱۷) این قانون به جبران خسارات وارده به محیط‌زیست و اشخاص محکوم می‌کند. در مورد نحوه تعیین و محاسبه خسارات بر اساس ارزشگذاری اقتصادی در خصوص خسارات محیط‌زیستی از سازمان و در خصوص خسارات سلامت از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی استعلام می‌کند.

تبصره - معیارهای مرتبط با ارزشگذاری اقتصادی و نحوه محاسبه خسارات بر محیط‌زیست و سلامت، توسط سازمان و وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و با همکاری دستگاه‌های ذیربط، ظرف مدت شش ماه از تصویب این قانون تدوین و به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.

ماده ۱۶ - صددرصد وجوه حاصل از جریمه‌ها و جزایهای نقدی موضوع این قانون پس از واریز به خزانه، در ردیف بودجه سالانه (جمعی - خرجی) در اختیار صندوق ملی محیط‌زیست قرار می‌گیرد تا به تصویب کارگروه صرف ارائه تسهیلات حمایتی، اجرای پروژه‌های رفع آلودگی ناشی از پسماندها موضوع ماده (۱۷) این قانون و تأمین امکانات لازم در جهت اجرای این قانون و اولویت‌های مصوب کارگروه نماید. صندوق موظف است گزارش عملکرد هزینه‌ای خود را سالانه در سامانه ثبت نموده و به کارگروه ارائه نماید.

ماده ۱۷ - سازمان موظف است امکان دریافت گزارش‌های مردمی و سازمان‌های مردم‌نهاد در خصوص تخلفات این حوزه و رسیدگی به آنها را حداکثر ظرف شش ماه پس از ابلاغ این قانون در سامانه ایجاد نماید و تمامی اطلاعات دریافتی و کلیه بازخوردها و اقدامات مرتبط با آن را در سامانه ثبت نماید.

تبصره - در صورتی که در بررسی اطلاعات دریافتی، شواهد و مدارک، وقوع تخلف را اثبات نماید، سازمان موظف است با دستور مرجع قضایی ده درصد (۱۰٪) از جزای نقدی ناشی از اجرای این قانون را از محل درآمدهای حاصله از اجرای این قانون در صندوق، به گزارش‌کنندگان اعطا نماید.

ماده ۱۸ - سازمان موظف است ظرف مدت ۶ ماه پس از ابلاغ این قانون آئین‌نامه اجرایی سامانه را تدوین و در کارگروه تأیید و در هیأت وزیران به تصویب رسانده و سه ماه پس از تصویب آئین‌نامه، سامانه را راه‌اندازی نماید. دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و کلیه مدیریت‌های اجرایی موظفند گزارش اجرای تکالیف تعیین‌شده خود در این قانون و بر اساس راهبردهای ملی مدیریت پسماندهای کشور مصوب کارگروه را بصورت سالانه در سامانه ارائه نمایند. سازمان موظف است گزارش عملکرد کلیه دستگاه‌های اجرایی را بصورت سالانه به مجلس شورای اسلامی ارائه دهد.

تبصره - اطلاعات این سامانه بصورت شفاف در دسترس عموم قرار می‌گیرد. در صورتی که انتشار برخی اطلاعات از نظر وزارتخانه‌های مرتبط از حساسیت امنیتی ویژه‌ای برخوردار باشد، با تصویب کارگروه از شمول شفافیت خارج می‌شود.

ماده ۱۹ - آیین‌نامه اجرایی این قانون حداکثر ظرف مدت ۶ ماه از تاریخ ابلاغ آن توسط سازمان با همکاری وزارتخانه‌های کشور، نفت، نیرو، صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، راه و شهرسازی، امور اقتصادی و دارایی و اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران حداکثر ظرف مدت شش ماه بازنگری و در کارگروه تأیید و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. تبصره - آیین‌نامه اجرایی مدیریت پسماند در شرایط بحران و اضطراری توسط سازمان و با همکاری سایر دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون تدوین و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ماده ۲۰ - نظارت و مسئولیت حسن اجرای این قانون برعهده سازمان می‌باشد و سازمان موظف است به صورت سالیانه گزارش پیش خود از میزان اجرای این قانون را به کارگروه ارائه و به صورت عمومی منتشر نماید.

ماده ۲۱ - از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون، قانون مدیریت پسماندها (مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۰) و اصلاحات بعدی آن و ماده (۱) و (۶) قانون کمک به ساماندهی پسماندهای عادی با مشارکت بخش غیردولتی مصوب (۱۳۹۹/۱/۲۰) نسخ می‌گردد.

بررسی ماده به ماده طرح اصلاح قانون مدیریت پسماندها

با توجه به موارد مطروحه در مقایسه تعریف اولیه پسماندها به عنوان اساس و شالوده قانون در طرح اصلاحیه که در روندی غیرمشارکتی در فراکسیون محیط‌زیست تصویب و به کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی ارائه گردیده‌است، بررسی ماده به ماده قانون در قالب متن کنونی، متن پیشنهادی و دلایل توجیهی به شرح زیر بیان می‌گردد (رنگ آبی پیشنهاد اصلاح و رنگ نارنجی پیشنهاد حذف از طرح اصلاحیه است. دلایل اصلاح یا حذف هر مورد با شماره در قالب زیرنویس ارائه شده‌اند. موارد تغییر یافته توسط اتاق ایران نیز در بخش پیشنهادات اتاق، با خط‌کشی زیر عبارات مشخص گردیده‌اند).

ماده ۱

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها	جهت تحقق اصل پنجاهم (۵۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به منظور حفظ محیط‌زیست کشور از آثار زیانبار پسماندها و مدیریت بهینه آنها، کلیه وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و موسسات و نهادهای دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام می‌باشد و کلیه شرکت‌ها و موسسات و اشخاص حقیقی و حقوقی، موظفند مقررات و سیاست‌های مقرر در این قانون را رعایت نمایند.
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	جهت تحقق اصل پنجاهم (۵۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به منظور حفظ محیط‌زیست و سلامت عمومی از آثار زیانبار پسماندها، مدیریت مسئولانه منابعی که پسماندها از آنها تولید می‌شوند، اصلاح الگوی تولید و مصرف مواد، کاهش حداکثری تولید پسماندها و مدیریت بهینه آنها و بکارگیری اقتصاد چرخشی در زنجیره مدیریت پسماندها ^۵ کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی موظفند احکام مقرر در این قانون را رعایت نمایند.
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	جهت تحقق اصل پنجاهم (۵۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به منظور حفظ محیط‌زیست و سلامت عمومی از آثار زیانبار پسماندها، کاهش حداکثری تولید پسماندها از طریق اصلاح الگوی تولید و مصرف، بهره‌گیری از ظرفیت تولید ارزش افزوده و ایجاد اشتغال با توسعه اقتصاد چرخشی، جلوگیری از هدر رفت منابع اولیه کشور و مدیریت بهینه پسماندها با همکاری و جذب مشارکت بخش خصوصی و شهروندان جامعه، کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۵) قانون خدمات کشوری و کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی موظفند مقررات و سیاست‌های مقرر در این قانون را رعایت نمایند.

پیشنهاد اصلاح متن^۵

امروزه کلیه مطالعات و تجارب موفق جهانی، بدون استثنا، بهره‌وری نظام مدیریت پسماندها و توسعه اقتصاد چرخشی را در گروی مشارکت شهروندان در تفکیک مواد قابل بازیابی از پسماندها در مبدأ و اتخاذ سیاست‌های حمایتی از فعالان و بخش خصوصی زنجیره بازیافت می‌دانند و بر همین اساس نیز، قوانین کشورهای توسعه‌یافته بر همین دو الگو بر پایه‌های احترام به حقوق مالکیت شهروندان و افزایش رقابت‌پذیری بخش خصوصی در بازار شکل گرفته‌است. به بیان دیگر، مردم و بخش خصوصی با درجه اهمیتی بالاتر از ماکمیت، مهمترین ارکان زنجیره مدیریت پسماندها قلمداد می‌شوند و بدون حضور موثر این گروه‌ها اصلا و ابدا امکان تمقق نظامی با بهره‌وری بالا در مدیریت پسماندها وجود ندارد و نخواهد داشت.

اما در طرح مصوب کمیسیون که به مانند قانون مدیریت پسماندها مصوب سال ۱۳۸۳ با نگرشی دولتی تدوین گردیده‌است، جای فالی مردم و بخش خصوصی به وضوح مشاهده می‌گردد و تکرار تجربیات غیرمشارکتی قانون در اصلاحیه آن نیز نتیجه‌ای جز بازتولید مشکلات کنونی در نظام مدیریت پسماندها کشور با ابعادی به مراتب بزرگتر نخواهد داشت.

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها	عبارات و اصطلاحاتی که در این قانون به کار رفته است، دارای معانی زیر می‌باشد:
	الف- سازمان: سازمان حفاظت محیط‌زیست
	ب- پسماند: به مواد جامد، مایع و گاز (غیر از فاضلاب) گفته می‌شود که به طور مستقیم یا غیرمستقیم حاصل از فعالیت انسان بوده و از نظر تولید کننده، زاید تلقی می‌شود. پسماندها به پنج گروه تقسیم می‌شوند:
	۱) پسماندهای عادی: به کلیه پسماندهایی گفته می‌شود که به صورت معمول از فعالیت‌های روزمره انسان‌ها در شهرها، روستاها و خارج از آنها تولید می‌شود، از قبیل زباله‌های خانگی و نخاله‌های ساختمانی.
	۲) پسماندهای پزشکی (بیمارستانی): به کلیه پسماندهای عفونی و زبان‌آور ناشی از بیمارستان‌ها، مراکز بهداشتی، درمانی، آزمایشگاه‌های تشخیص طبی و سایر مراکز مشابه گفته می‌شود. سایر پسماندهای خطرناک بیمارستانی از شمول این تعریف خارج است.
	۳) پسماندهای ویژه: به کلیه پسماندهایی گفته می‌شود که به دلیل بالا بودن حداقل، یکی از خواص خطرناک، از قبیل سمیت، بیماری‌زایی، قابلیت انفجار یا اشتعال، خوردگی و مشابه آن به مراقبت ویژه نیاز داشته باشد و آن دسته از پسماندهای پزشکی و نیز بخشی از پسماندهای عادی، صنعتی، کشاورزی که نیاز به مدیریت خاص دارند، جزء پسماندهای ویژه محسوب می‌شوند.
	۴) پسماندهای کشاورزی: به پسماندهای ناشی از فعالیت‌های تولیدی در بخش کشاورزی گفته می‌شود از قبیل فضولات، لاشه حیوانات (دام، طیور و آبزیان) محصولات کشاورزی فاسد یا غیرقابل مصرف.
	۵) پسماندهای صنعتی: به کلیه پسماندهای ناشی از فعالیت‌های صنعتی و معدنی و پسماندهای پالایشگاهی صنایع گاز، نفت و پتروشیمی و نیروگاهی و امثال آن گفته می‌شود از قبیل براده‌ها، سرریزها و لجن‌های صنعتی.
	ج- مدیریت اجرایی پسماند: شخصیت حقیقی یا حقوقی است که مسئول برنامه‌ریزی، ساماندهی، مراقبت و عملیات اجرایی مربوط به تولید، جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، جداسازی، حمل‌ونقل، بازیافت، پردازش و دفع پسماندها و همچنین آموزش و اطلاع‌رسانی در این زمینه می‌باشد.
	۱) دفع: کلیه روش‌های از بین بردن یا کاهش خطرات ناشی از پسماندها، از قبیل بازیافت، دفن بهداشتی، زباله‌سوزی
۲) پردازش: کلیه فرایندهای مکانیکی، شیمیایی، بیولوژیکی که منجر به تسهیل در عملیات دفع گردد.	
د- منظور از آلودگی، همان تعریف مقرر در ماده (۹) قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست -مصوب ۱۳۵۳/۳/۲۸- است.	
تبصره ۱- پسماندهای پزشکی و نیز بخشی از پسماندهای عادی، صنعتی و کشاورزی که نیاز به مدیریت خاص دارند، جزء پسماندهای ویژه محسوب می‌شوند.	
تبصره ۲- فهرست پسماندهای ویژه از طرف سازمان، با همکاری دستگاه‌های ذیربط تعیین و به تصویب شورای عالی حفاظت محیط‌زیست، خواهد رسید.	
تبصره ۳- پسماندهای ویژه پرتوزا، تابع قوانین و مقررات مربوط به خود می‌باشند.	
تبصره ۴- لجن‌های حاصل از تصفیه فاضلاب‌های شهری و تخلیه چاه‌های جذبی فاضلاب خانگی در صورتی که خشک یا کم رطوبت باشند، در دسته پسماندهای عادی قرار خواهند گرفت.	

عبارات و اصطلاحاتی که در این قانون به کار رفته است دارای معانی زیر می‌باشد:

الف) سازمان سازمان حفاظت محیط‌زیست

ب) پسماند: به مواد جامد، مایع (غیر از فاضلاب) و گاز (گازهای مستعمل مظروف و نیز گازهای حاصل از چرخه مدیریت پسماندها) گفته می‌شود که به طور مستقیم یا غیر مستقیم حاصل از فعالیت انسان و

یا فعل و انفعالات طبیعی بوده و قابلیت استفاده مجدد در محل را نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در چرخه بازیافت قرار گیرد.^۶

طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)

^۶ پیشنهاد اصلاح متن

تعریف پسماند به عنوان شالوده، اساس و دامنه اجرای قانون مدیریت پسماندها، در طرح اصلاحیه نسبت به تعریف اولیه در قانون، تعریفی مبهم و غیرشفاف است که بررسی، اجرا و نظارت بر سایر مواد این اصلاحیه را نیز تحت تأثیرات مخرب خود قرار می‌دهد، چرا که مشخص نیست:

- چه کسی و مطابق چه معیاری تشخیص می‌دهد مواد قابلیت استفاده مجدد در محل را دارند یا ندارند؟
 - چرا استفاده مجدد از در خارج از محل، موجب تغییر ماهیت مواد به پسماند می‌شود؟
 - چه کسی و مطابق چه معیاری تشخیص می‌دهد که لازم است ماده‌ای دفع یا پردازش شده یا در پرفه بازیافت قرار گیرد؟
 - منظور از استفاده مجدد، چگونه استفاده‌ای است؟ استفاده به منظور اولیه یا هر منظوری؟
 - مالکیت کالاهایی که قابلیت استفاده مجدد در محل را نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در پرفه بازیافت قرار گیرد، با چه کسی است؟ از نقطه نظر شرعی، تعریف مبهم از پسماند در اصلاحیه قانون ظرفیت آنرا دارد که:
 - بدون مشخص نمودن ضرر و زیان، قانون‌گذار موادی را از پرفه مصرف و میطه مالکیت مالکشان خارج نموده و آنها را پسماند تلقی می‌نماید.
 - با در کنار هم قرار گرفتن آن با مسئولیت‌ها و اختیارات مدیریت‌های اجرایی، بدون مشخص نمودن ضرر و زیان فعالیت‌های بخش خصوصی در صنعت بازیافت، برای فعالیت‌های اجرایی و اقتصادی شهرداری‌ها و دهیاری‌ها امتیازات و انحصارات خاص در رقابت با بخش خصوصی پدید می‌آورد.
- از منظر قانون اساسی نیز چنین تعریفی از پسماند در اصلاحیه مصوب کمیسیون، در تعارض با اصول سه‌گانه ۲۲، ۴۶ و ۴۷ قانون اساسی است، آنچنان که:
- با اطلاق عبارت پسماند به اموالی که قابلیت استفاده مجدد در محل را نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در پرفه بازیافت قرار گیرد، اما همچنان متعلق به مالکشان است؛ این اموال را بدون هیچ‌گونه توجیه شرعی یا قانونی، مورد تعرض قرار می‌دهد.
 - امکان مالکیت، کسب‌وکار و انتفاع مشروع را از مالکین اموالی که قابلیت استفاده مجدد در محل را نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در پرفه بازیافت قرار گیرد، سلب نموده و در ماده ۸ اصلاحیه، این امکان را صرفاً به شهرداری‌ها و دهیاری‌ها می‌سپارد.

از منظر سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری ابلاغی مقام معظم رهبری نیز چنین تعریف مبهم و غیرشفافی از پسماند در اصلاحیه قانون، در تضاد با ماده ۹ قرار دارد، آنچنان که:

تبصره ۱ - پسماندها بر اساس ماهیت به دو دسته کلی زیر تقسیم می‌شود:

۱) پسماند خطرناک (ویژه): به کلیه پسماندهایی گفته می‌شود که واجد حداقل یکی از خواص خطرناک از قبیل قابلیت واکنش‌پذیری، اشتعال، سمیت، بیماری‌زایی و خوردگی و مشابه آن به میزانی است که باعث ایجاد مخاطرات برای سلامت، بهداشت و محیط‌زیست شود.^۷

- تعریف پسماند در اصطلاح مصوب کمیسیون به دلایلی که بیان شد، تعریفی غیرشفاف، مبهم و قابل تفسیر است و این تعریف نسبت به تعریف پسماند در قانون اولیه که شفافیت و وجاهت لازم را داشته و فاقد ابهام بوده است، فاقد استمکام در ادبیات و مفهوم است.
 - تغییر تعریف معطوف به یک نیاز موقتی نبوده است و کاستی‌های مرتبط با اجرای قانون مدیریت پسماندها، با تغییر تعریف پسماندها و ایجاد ابهام در آن به منظور تفسیر موسع و گسترش دایره شمول، نه تنها رفع نفاذ شد، که تشدید نیز خواهد گردید.
 - آنچه بر روند تدوین، بررسی و تصویب اصطلاح قانون مدیریت پسماندها در کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی با ممانعت از مضور نمایندگان بخش خصوصی در جلسات گذشته است، در تضاد آشکار با جلب مشارکت حداکثری مردم، نقش آفرینان و نهادهای قانونی مردم‌نهاد تخصصی و صنفی در فرآیند قانون‌گذاری قرار دارد.
 - آنچه در بی‌توجهی و کنار گذاشتن پژوهش صورت‌گرفته در مرکز پژوهش‌های مجلس، به دلیل عدم جلب نظر یک نماینده و یک دستگاه اجرایی ذی‌نفع رفته، در تعارض با ابتناء بر نظرات کارشناسی بوده و بیش از نگاهی بلندمدت و ملی را دنبال کند، نگاه بخش یک دستگاه را به دنبال خود داشته است.
- از نقطه نظر منطقی نیز وقتی شفصی مالک کالایی است و از نظر وی کالا زائد نیست، صرف‌نظر از اینکه این کالا اکنون چه قابلیت‌هایی دارد یا بناست به چه منظور استفاده و بهره‌برداری گردد، همچنان جزء مایملک مالک بوده، به او تعلق دارد و قطعاً پسماند نیست. این مالکیت تا آنجا ادامه می‌یابد که شفص یا مالکیت را واگذار کرده (مثلاً کالا را بفروشد یا دور بیاندازد) یا بر مبنای قانونی که پشتوانه شرعی دقیقی داشته باشد، ملزم به واگذار کردن مالکیت باشد.
- موضوع دیگر نیز در موزه مالکیت کلیه اشیاء، اعم از کالاهای مرجوعی، دست‌دوم، مصرف‌شده، معیوب، ضایعات، پسماندها، زباله‌ها و... تا هر کالای دیگری نمود می‌یابد، موضوع مسئولیت است. در تمامی قوانین کشور مسئولیت استفاده صحیح از هر شیء یا استفاده غلط از آن به نفعی که منجر به تممیل فساداتی به جامعه گردد، بر عهده مالک آن است. لذا نمی‌توان با برفی از فوانش‌ها از قانون مدیریت پسماندها عبارت از آنکه «اگر کالاهای بلا استفاده در اختیار مالکشان باشد ممکن است به نفعی از انماء محیط‌زیست را آلوده کنند، پس پیشاپیش باید وارد عمل شد و کالا را از مالکیت ایشان در آورد» به مایملک شهروندان برپسب پسماند زد، آنرا تصرف کرد و به مق انتفاع ایشان از مایملک خود تعدی کرد؛ همزمان هم برای دریافت عوارض یا انجام تکالیفی نظیر کاهش تولید پسماند یا تفکیک در مبدا نیز ایشان را مسئول دانست.
- از نقطه نظر علمی و نگاه به تجربیات جهانی نیز، اولاً پسماند ماهیتی جامد یا نیمه‌جامد دارد و سیالات غیرمظروف مانند گازهای ماصل از ممل‌های دفن پسماند، در هیچ یک منابع علمی پسماند ممسوب نمی‌گردند و در گروه آلاینده‌های گازی قرار دارند. از طرف دیگر نیز، در کشورهای توسعه‌یافته مواد و کالاهایی که در جای دیگری کاربرد داشته باشند یا برای آنها در بازار تقاضا وجود داشته باشد، پسماند نیستند و از قوانین مرتبط با مدیریت پسماندها به منزله مواد آلاینده محیط‌زیست تبصیت نمی‌کنند. بر همین اساس لازم است تبصره‌ای به این ماده از قانون افزوده شده، تا به مانند کشورهای توسعه‌یافته جهان، مدود اطلاق و عدم اطلاق عبارت پسماند به مواد و کالاهای مشخص گردد.

^۷ پیشنهاد اصلاح متن

۲) پسماند عادی (غیر خطرناک): به کلیه پسماندهایی که ماهیت خطرناک نداشته و شامل بند ۱ تبصره ۱ ماده ۲ این قانون نگردند.

تبصره ۲ - پسماندها از نظر منبع تولید به چهار گروه زیر تقسیم می‌شوند:

۱) پسماندهای شهری و روستایی: به کلیه پسماندهایی گفته می‌شود که به صورت معمول از فعالیتهای روزمره انسان‌ها و یا فعل و انفعالات طبیعی در شهرها و روستاها تولید می‌شوند از قبیل پسماندهای خانگی، پسماندهای اداری و تجاری و پسماندهای عمرانی و ساختمانی.

۲) پسماندهای پزشکی (بیمارستانی): به کلیه پسماندهای خطرناک ناشی از مراکز ارائه‌دهنده خدمات بهداشتی و درمانی مرتبط با انسان (یا حیوانات) شامل انواع مراکز بزرگ و کوچک نظیر بیمارستان‌ها، مراکز بهداشتی، درمانی، آزمایشگاه‌های تشخیص طبی، مراکز دامپزشکی، کلینیک‌ها، مطب‌ها و سایر مراکز مشابه گفته می‌شود.

۳) پسماندهای کشاورزی: به پسماندهای خطرناک ناشی از فعالیتهای در بخش کشاورزی گفته می‌شود از قبیل فضولات (مدیریت نشده)، لاشه حیوانات (دام، طیور و آبزیان)، محصولات کشاورزی فاسد (غیر قابل بازیافت) و ظروف بسته‌بندی سموم و کودهای شیمیایی.

۴) پسماندهای صنعتی: به کلیه پسماندهای خطرناک ناشی از فعالیتهای صنعتی و معدنی و امثال آن گفته می‌شود.^۸

تبصره ۳ - پسماندهای خطرناک خانگی: به پسماندهای خطرناکی گفته می‌شود که از فعالیت روزمره افراد در محل سکونت، ادارات، مراکز تجاری و مناطق عمومی شهری و روستایی تولید می‌شود.^۹

تبصره ۴ - پسماندهای خطرناک غیرخانگی شهری و روستایی: به پسماندهای خطرناکی گفته می‌شود که از فعالیت روزمره کارگاه‌های صنعتی و خدماتی، مراکز ارائه دهنده خدمات بهداشتی و درمانی (پسماند پزشکی) در محدوده شهرها و روستاها تولید می‌شود.^{۱۰}

اولا اغلب انواع مواد فی‌نفسه در شرایط فاصی می‌توانند قابلیت ایجاد مخاطره برای سلامت، بهداشت و محیط‌زیست را داشته‌باشند. بر همین اساس مفاهیمی چون شدت، احتمال وقوع و امکان کشف مخاطرات برای ارزیابی ریسک آنها تبیین شده‌است که معمولا بر مبنای مدود قابل پذیرش جوامع محلی و ملی (Acceptance Criteria) یا شدت فسارات در صورت بروز حادثه مناسبه می‌گردد. علاوه بر این نیز، قابلیت‌های واکنش‌پذیری، فورندگی و اشتعال همگی زیرمجموعه قابلیت واکنش‌زایی هستند.

^۸ پیشنهاد اصلاح متن

پسماندهای تولیدی از منابع پزشکی، کشاورزی و صنعتی الزاما به دلیل منبع تولید فود، فطرناک نیستند. مثلا ملمفه‌ها یا لباس‌های بیماران یک بیمارستان بیماری‌های غیرپوستی، اساسا پسماند عادی هستند و ماهیت فطرناک ندارند. بنابراین قید عبارت فطرناک در یکایک منابع تولیدی پسماند، مبنا و دلیل علمی و منطقی ندارد. همچنین منبع تولید پسماندهای پزشکی، الزاما بیمارستان‌ها نیست و ممکن است این پسماندها در مطب‌ها، آزمایشگاه‌ها و... نیز تولید شوند. علاوه بر این، ظروف بسته‌بندی سموم و کودهای شیمیایی، اگر قابلیت استفاده مجدد داشته‌باشند، پسماند محسوب نمی‌شوند.

^۹ پیشنهاد حذف

ماهیت فطرناک یا غیرفطرناک پسماندها ارتباطی به منبع تولید آنها ندارد و این تعریف زائد است.

^{۱۰} پیشنهاد حذف

ماهیت فطرناک یا غیرفطرناک پسماندها ارتباطی به منبع تولید آنها ندارد و این تعریف زائد است.

پ) مدیریت اجرایی: شخصیت حقیقی یا حقوقی که مسئول برنامه‌ریزی، ساماندهی، مراقبت و عملیات اجرایی مربوط به کاهش از مبدأ، تولید، تفکیک از مبدأ، جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، جداسازی، حمل‌ونقل،

بازیافت، پردازش، دفع، مراقبت پس از دفع پسماندها، آموزش و اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی در این زمینه است.^{۱۱}

(۱) پردازش: کلیه فرایندهای مکانیکی، شیمیایی و زیستی که منجر به تسهیل در عملیات دفع گردد.

(۲) بازیافت: فرایند تبدیل پسماندها به مواد جدید یا قابل‌کاربرد است که باعث کاهش مصرف مواد اولیه نو، کاهش مصرف انرژی و کاهش آلودگی‌های محیط‌زیست می‌گردد مانند تبدیل پسماندهای

فلزی و پلاستیکی به مواد قابل‌استفاده، تبدیل پسماندهای آلی به کود آلی.

(۳) پاکسازی: کلیه عملیات مربوط بر روی محیط آلوده به پسماندهاست که منجر به حذف پسماندها و ایجاد شرایط ایمن برای جامعه و محیط می‌شود.

(۴) دفع: به کلیه روش‌های مناسب جهت امحاء نهایی پسماندهای تولیدی گفته می‌شود به گونه‌ای که میزان خطرات آن به حداقل ممکن کاهش پیدا کند از قبیل بازیافت، بازیابی انرژی از پسماندها و

دفن بهداشتی^{۱۲}

ت) آلودگی: پخش یا آمیختن مواد خارجی (نظیر پسماندها) به آب، خاک، زمین یا هوا به میزانی که کیفیت فیزیکی یا شیمیایی یا زیستی آنها را به طور زیان‌آوری برای انسان یا سایر موجودات زنده و یا

گیاهان و یا آثار و ابنیه تغییر دهد.^{۱۳}

ث) امتداد مسئولیت تولیدکننده: برنامه مدیریتی است که تولیدکننده یا واردکننده محصول را ملزم به مشارکت در تامین هزینه‌های مدیریت پسماند ناشی از مصرف محصول تولیدشده، واردشده و یا توزیع‌شده

توسط آنها می‌نماید.^{۱۴}

۱۱ پیشنهاد اصلاح متن

مدیریت پسماندها، فرآیندهای اجرایی است که هر شلفص دقیقی یا مقوقی دارای مجوز می‌تواند به آنها وارد شود. بهتر است تعریف مدیریت پسماندها را بر اساس استاندارد جهانی و فرآیندهای شناخته‌شده آن به صورت اصولی ارائه داد.

۱۲ پیشنهاد اصلاح متن

تعریف ارائه‌شده بر اساس منطق منسوف «جمع‌آوری-پردازش-دفع» و با تعاریف جدید از سلسله مراتب مدیریت پسماندها بر مبنای «کاهش تولید- تفکیک-جمع‌آوری-پردازش-بازیافت-بازیابی و امحاء-پاکسازی» که بر مبنای اقتصاد پرفشی شکل گرفته‌اند فرسنگ‌ها فاصله دارد. بر همین اساس، تعریف مراحل مدیریت پسماندها، بدون توجه به مشارکت شهروندی در تفکیک پسماندها از مبدأ به عنوان سنگ‌بنای کارآمدی پرفه مدیریت پسماندها، نه‌تنها گره‌ای از مشکلات کنونی نظام مدیریت پسماندهای کشور مل نمی‌کند، بلکه این مشکلات را با ابعاد بزرگتر بازتولید فواهد کرد.

۱۳ پیشنهاد حذف

آلودگی در ماده ۹ قانون مفاظت و بهسازی محیط‌زیست تعریف شده‌است.

۱۴ پیشنهاد حذف (اولویت یکم)

اولا سیاست‌های امتداد مسئولیت تولیدکننده به منظور افزایش رقابت‌پذیری صنایع بازیافت اتفاذ می‌گردد، ثانيا این سیاست‌ها در اقتصادهایی کاربرد دارد که کلیت نظام اقتصادی آنها از درجه آزادی و سلامت قابل قبولی برخوردار بوده و مناسبات رقابتی بر بازار ماکم باشد. اتفاذ چنین سیاست‌هایی بر نظام‌های اقتصادی بیماری چون نظام اقتصادی کشور ما که:

ج) تصفیه: به هرگونه روش، فناوری یا فرایندی اطلاق می‌شود که به منظور تغییر ویژگی(های) فیزیکی، شیمیایی و زیستی و یا دگرگونی ترکیب پسماند خطرناک به کار می‌رود تا از طریق آن به پسماند عادی تبدیل شده و یا از آن منابع یا انرژی بازیابی شود و یا پسماند را به منظور حمل‌ونقل، ذخیره‌سازی و یا دفع ایمن‌تر سازد.^{۱۵}

چ) سامانه: سامانه‌ای برخط تحت عنوان سامانه یکپارچه مدیریت پسماندها است که سازمان برای پایش و نظارت محیط‌زیستی ایجاد می‌کند. مدیریت‌های اجرایی پسماندهای عادی، تولیدکنندگان، جمع‌آوری‌کنندگان و دریافت‌کنندگان پسماندهای خطرناک بر اساس تقسیم کار ملی در سند راهبردهای ملی مدیریت پسماندها و طرح‌های جامع استانی موظف به ارائه گزارش اقدامات خود در بازه‌های تعریف شده و اطلاعات درخواستی سازمان در آن هستند.^{۱۶}

ح) اقتصاد چرخشی: یک نظام اقتصادی است که هدف آن کمینه کردن پسماندها و بیشترین استفاده از منابع است. اقتصاد چرخشی از استخراج مواد اولیه تا طراحی محصول، تولید، فروش، مصرف، استفاده مجدد و بازیافت می‌باشد. هدف از بکارگیری اقتصاد چرخشی در ساختار مدیریت پسماندها ایجاد ارزش افزوده از پسماندها به روش‌های استفاده مجدد بازیافت و تولید انرژی از آنها می‌باشد.^{۱۷}

• نظام اقتصادی بسته است، اندازه بازار کوچک است و تعداد ممدودی عرضه‌کننده در آن فعالند،

• ساختار دولتی توزیع سرمایه و بسته بودن سیستم، باعث ایجاد انحصار در بالادست شده و عملاً مناسبات رقابتی بر بازار ماکم نیست،

• زنجیره ارزش کالاها، از تولید تا مصرف و از مصرف تا بازیافت و بازیابی شفاف نیست و بخش بزرگی از بازار عملاً اقتصاد غیرشفاف و غیررسمی است،

سبب بالاتر بردن قیمت‌ها توسط تولیدکنندگان اولیه، دامن زدن به تورم و کاهش قدرت خرید مصرف‌کننده نهایی شده و اثر تفریبی آن بر ممیظریست در قالب افزایش فقر و فلاکت به مراتب بیش از پیش خواهد بود.

پیشنهاد اصلاح متن (اولویت دوم)

همانطور که بیان شد، هدف از اتخاذ سیاست‌های امتداد مسئولیت تولیدکننده در اقتصاد کشورهای توسعه‌یافته، افزایش رقابت‌پذیری صنایع بازیافت با صنایع تولید اولیه کالاهاست، بر همین اساس، اگر هم بنا بر عده مدف بند مرتبط با این سیاست‌ها باشد، متن آن باید به صورت زیر اصلاح گردد:

«امتداد مسئولیت تولیدکننده: پارچه‌های مبتنی بر بازار است که به منظور افزایش رقابت‌پذیری میان صنایع بازیافت و تولیدکنندگان یا واردکنندگان

کالاها دست اول با دریافت عوارض از تولیدکننده و واردکننده در ابتدای زنجیره و پرداخت آن به بازیافت‌کننده در انتهای زنجیره ممقق می‌گردد.»

^{۱۵} پیشنهاد اصلاح و جایابی در متن

تصفیه به عنوان یکی از روش‌های بی‌فطر سازی، یکی از مرامل مدیریت پسماندهاست و باید ذیل بند پ تعریف گردد.

^{۱۶} پیشنهاد اصلاح متن

اسناد یادشده صرفاً سبب افزایش بروکراسی و سنگین نمودن فرآیندها خواهد شد، به گواه پژوهش‌های مستقل این موزه، از جمله «پالاش‌های زیست‌بوم و اولویت‌های فناورانه مدیریت پسماند و صنعت بازیافت ایران» و «بررسی و ارائه سافتار بهینه مکرمانی مدیریت پسماند کشور» مشکلات مدیریت پسماند ایران، هیچ ارتباطی با کمبود برنامه، سند، راهبرد، سازمان، کارگروه، جلسه و... و به طور فاصله کمبود «بزار» یا «منابع» ندارد؛ بلکه ریشه در نگرش غیرمشارکتی در سیاستگذاری، مدیریت و اقتصاد ماکم بر فرآیندهاست.

^{۱۷} پیشنهاد حذف

خ) کارگروه: منظور کارگروه ملی مدیریت پسماندهاست که هسته اصلی سیاست گذاری کلان مدیریت پسماندها در کشور است.^{۱۸}

د) تجارت آلودگی: شیوه‌های نوین در سیاست‌گذاری مدیریت پسماندها است که تولیدکنندگان حداکثر مجاز به تولید حد مشخصی از پسماندهای خطرناک می‌باشند و در صورت مدیریت صحیح و مورد تایید سازمان که منجر به تولید کمتر شود، مدیریت اجرایی می‌تواند ظرفیت مازاد مجوزهای خود را به تولیدکنندگانی با تولید بیش از حداکثر مجاز از طریق سامانه بفروشد.^{۱۹} تبصره ۵ - پسماندهای خطرناک پرتوزا تابع قوانین و مقررات مربوط به خود می‌باشند و از شمول این قانون خارج هستند.

اولین لازمه مکرمانی اقتصادی پرفشاری در نظام اقتصادی کشورها، احترام به حقوق مالکیت و مقوق رقابت است که در درجه آزادی و سلامت نظام‌های اقتصادی جهان نمود می‌یابد. سخن گفتن از اقتصاد پرفشاری در نظام‌های اقتصادی بیماری چون نظام اقتصادی کشور ما با شش دهه تورم دورقمی و سه‌رقمی، چهار دهه ترمیم، نرغ‌های کلان بهره بانکی، بی‌ثباتی، مدافله ماکمیت در بازار، مجوزهای مکرر، تصمیم‌های یک‌شبه، امضاهای طلایی، فرار سرمایه، جذابیت فعالیت‌های اقتصادی غیرمولد و... که همگی سبب بالا رفتن ریسک کسب‌وکار و تبدیل شدن بقا به هدف اول بنگاه اقتصادی شده، سخن بی‌اساس است و تا اصلاح موارد یادشده و کاهش ریسک کسب‌وکار در کشور، اقتصاد پرفشاری شعاری لوکس و تزئینی فواید بود.

^{۱۸} پیشنهاد اصلاح متن

با توجه به ترکیب کارگروه که تاکنون صرفاً متشکل از نمایندگان دولت بوده، کارگروه ملی پسماندها عملاً ماهیت ملی نداشته و کارگروهی دولتی بوده و از آنجا که نظام مدیریت پسماند کشور به عنوان یک نظام چندوجهی، فاقد جایگاهی مشخص برای هماهنگی، تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری کلان مشارکتی است و در عین حال نظام‌های مدیریت پسماند از جمله نظام‌هایی هستند که بدون مشارکت سه‌جانبه ماکمیت، بفشار فصوصی و شهروندان به هیچ عنوان به بهره‌وری مطلوب نخواهند رسید، نیاز است کارگروهی فراگیر، با جایگاهی بالاتر از وزرا و معاونین دولت تشکیل گردیده و به ابلاغ سیاست‌های کلان و مدیریت تعارضات میان دستگاه‌ها بپردازد. بر همین اساس ضروری است:

- مشارکت برآیند بفشار فصوصی در قالب ۶ نفر نمایندگان اتاق‌های ایران، اصناف، تعاون و تشکل‌های اقتصادی تفصصی در ترکیب کارگروه ممقق گردد.
- مشارکت برآیند نهاد شهروندان در قالب ۳ نفر نمایندگان مجلس، ۳ نفر نمایندگان دانشگاه و ۲ نفر نمایندگان سازمان‌های مردم‌نهاد ممقق گردد.

برون‌داد تشکیل چنین کارگروهی، طوفان فکری و اشتراک‌گذاری دانش و تجربیات و توان فنی نقش‌آفرینان زیست‌بوم مدیریت پسماند در جهت افزایش قابلیت اطمینان و شانس پیروزی برنامه‌های راهبردی کشور و توافق نقش‌آفرینان زیست‌بوم مدیریت پسماند کشور بر راهبردهای کلان جلب مشارکت نقش‌آفرینان نهادهای مختلف جامعه در بکارگیری تمام ظرفیت‌های کشور در طول یکدیگر فواید بود؛ که در نهایت ارتقاء جایگاه و افزایش فراگیری کارگروه سبب پر کردن فلا نهاد برنامه‌ریز کلان یکپارچه در مدیریت پسماند کشور و مل پالش پسماند و تبدیل آن به فرصت توسعه کشور فواید شد.

^{۱۹} پیشنهاد حذف

سیاست‌های مبتنی بر بازار در مدیریت آلاینده‌های زیست‌ممیطی، از مهم‌ترین دستاوردهای نظام‌های اقتصادی مبتنی بر بازار آزاد هستند که برابر سیاست‌های سنتی دستوری (Command and Control) شکل گرفته‌اند. بر همین اساس، روشن است که اولین پیش‌نیاز اجرای سیاست‌های مبتنی بر بازار در مدیریت آلاینده‌ها، مانند تجارت آلودگی، تبصیت نظام اقتصادی کشورها از قواعد بازار آزاد، احترام به حقوق مالکیت و رقابت و مضور دولت و دستگاه‌های وابسته به آن در جایگاه تنظیم‌گری به جای اجراست. حال، در نظام اقتصادی بسته کشور ما که از درجه آزادی بسیار پایینی برخوردار است، دولت و نهادهای ماکمیتی همزمان تصدی‌گری و اجرا را بر عهده دارند و با سیطره بر بالادست اقتصاد با شهروندان و بفشار فصوصی (رقابتی غیرمنصفانه می‌کنند، بهره‌گیری سطمی از سیاست‌هایی چون تجارت آلاینده‌گی صرفاً به تورم سیستم، افزایش قیمت‌ها، افلال در رقابت، انحصار در بالادست و افزایش فساد دامن فواید زد و تبصت آن فودبه‌فود در تعارض با مفا ممیط‌زیست قرار فواید گرفت.

عبارات و اصطلاحاتی که در این قانون به کار رفته است دارای معانی زیرمی‌باشد:

(الف) سازمان: سازمان حفاظت محیط‌زیست.

(ب) پسماند: به مواد جامد و نیمه جامد، و سیالات محصور و مظروف (غیر از فاضلاب و انتشارات هوابرد از قبیل دودکش، مشعل، ونت‌های فرایندی و ...) گفته می‌شود که از نظر تولیدکننده‌اش زائد تلقی می‌شود یا حاصل فعل و انفعالات طبیعی از قبیل سیل، زلزله، رانش زمین و طوفان باشد.

تبصره ۱ - پسماندها از نظر ماهیت به دو گروه عادی و خطرناک تقسیم می‌شوند:

(۱) پسماندهای خطرناک (ویژه): به کلیه پسماندهایی گفته می‌شود که به دلیل بالا بودن حداقل یکی از خواص واکنش‌زایی (از جمله خوردگی، اشتعال‌پذیری و انفجارزایی)، سمیت، بیماری‌زایی و مشابه آن به طور قابل ملاحظه، به مراقبت‌های ویژه در طول کلیه مراحل مدیریت نیاز داشته باشند.

(۲) پسماندهای غیرخطرناک (عادی): به کلیه پسماندهای گفته می‌شود که ماهیت خطرناک نداشته و شامل بند ۱ تبصره ۱ ماده ۲ این قانون نگردند.

تبصره ۲ - در صورتی که ماهیت پسماندهای خطرناک در فرآیند بی‌خطرسازی و به روش‌های مختلف به نوعی تغییر یابد که دیگر شرایط پسماند خطرناک را نداشته باشد، پسماند عادی محسوب می‌شود.

تبصره ۳ - پسماندها از نظر منبع تولید به چهار گروه تقسیم می‌شوند:

(۱) پسماندهای شهری و روستایی: به کلیه پسماندهایی گفته می‌شود که به صورت معمول از فعالیت‌های روزمره انسان‌ها و یا فعل و انفعالات طبیعی در شهرها و روستاها تولید می‌شوند، از قبیل پسماندهای خانگی، اداری و تجاری، پسماندهای عمرانی و ساختمانی و...

(۲) پسماندهای پزشکی: به کلیه پسماندهای تولیدی مراکز ارائه‌دهنده خدمات بهداشتی و درمانی مرتبط با انسان یا حیوانات اعم از بیمارستان‌ها، درمانگاه‌ها، مراکز بهداشت، کلینیک‌ها، آزمایشگاه‌های تشخیص طبی، مطب‌ها، مراکز دامپزشکی و سایر مراکز مشابه گفته می‌شود.

(۳) پسماندهای کشاورزی: به پسماندهای تولیدی از فعالیت‌های بخش کشاورزی گفته می‌شود از قبیل فضولات مدیریت‌نشده، لاشه حیوانات (دام، طیور و آبزیان) محصولات کشاورزی فاسد یا غیرقابل‌بازیافت و...

(۴) پسماندهای صنعتی: به کلیه پسماندهای ناشی از فعالیت‌های صنعتی و معدنی و امثال آن گفته می‌شود از قبیل براده‌ها، سرریزها و لجن‌های صنعتی.

تبصره ۴ - لجن‌های حاصل از تصفیه فاضلاب‌های شهری و روستایی و تخلیه چاه‌های جذبی فاضلاب خانگی، در صورتی که خشک یا کم‌رطوبت باشند، در دسته پسماندهای شهری و روستایی قرار خواهند گرفت.

تبصره ۵ - مواد زیر پسماند نبوده و در دایره شمول این قانون قرار نمی‌گیرند:

(۱) مواد قابل بازیابی: کلیه مواد با قابلیت بازیابی اعم از کالاهای دست دوم، مرجوعی، مستعمل، خراب، ضایعاتی و نظایر آنها که از نظر مالکشان زائد تلقی نشده‌باشد و مشمول فرآیندهای استفاده مجدد، تعمیر، بازتولید، بازیافت یا سایر فرآیندهای بازیابی قرار گیرد.

(۲) محصولات جانبی: کلیه محصولات ثانویه حاصل از فرآیندهای تولیدی که قابلیت استفاده مجدد، بازتولید، بازیافت یا سایر فرآیندهای بازیابی برای آنها فراهم باشد.

(پ) مدیریت پسماند: مجموعه فعالیت‌هایی است که پس از اجرای برنامه‌های کاهش تولید پسماند و استفاده مجدد، به کمک عملیات اجرایی تفکیک، جمع‌آوری، پردازش، بازیافت، بی‌خطرسازی، دفع و پاکسازی پسماند را به زنجیره ارزش بازچرخانی کرده یا به طور اصولی و با کمترین ردپای زیست‌محیطی به محیط بر می‌گرداند، شامل:

پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع،
معادن و کشاورزی ایران

- ۱) تفکیک پسماند: کلیه فعالیت‌های خدماتی یا داوطلبانه که به کمک آموزش‌های عمومی، محرک‌های انگیزشی و افزایش مشارکت شهروندی با هدف جداسازی مواد قابل بازیابی از پسماندها، کاهش تولید پسماندها و به حداقل رساندن آغشتگی پسماندها به آلودگی‌های یکدیگر موجب تفکیک آنها می‌گردد.
 - ۲) جمع‌آوری و حمل‌ونقل پسماند: کلیه فعالیت‌های خدماتی که با به کارگیری تجهیزات مختص حمل هر نوع پسماند در دوره‌های زمانی منظم، آنها را در مقیاس خرد جمع‌آوری و با استفاده یا بدون استفاده از ایستگاه‌های میانی، راهی واحدهای پردازش نماید.
 - ۳) پردازش پسماند: کلیه فرآیندهایی که با کاهش حجم و افزایش چگالی پسماندها موجب تبدیل آنها به مواد اولیه صنعت بازیافت یا تسهیل در بی‌خطرسازی و دفع آنها می‌گردد.
 - ۴) بازیافت پسماند: فرآیندهای تبدیل پسماند به کالاهای قابل استفاده مجدد که در آنها پسماند پردازش شده به محصولات واسطه یا نهایی مورد استفاده در حلقه‌های دیگر زنجیره ارزش (خارج از زنجیره مدیریت پسماند) تبدیل و بازچرخانی می‌شود.
 - ۵) بی‌خطرسازی پسماند: کلیه فرآیندهایی که به منظور تصفیه، تغییر یا تثبیت خواص فیزیکی، شیمیایی و زیستی یا دگرگونی ترکیب پسماندهای خطرناک به کار می‌رود تا آنها را به پسماند عادی مبدل گردانده و یا حمل‌ونقل، ذخیره‌سازی و دفع پسماندها را تسهیل و ایمن‌تر نماید.
 - ۶) دفع پسماند: کلیه روش‌های از بین بردن یا کاهش خطرات ناشی از پسماندها و فرآیندهایی که به واسطه آنها در انتهای زنجیره در ازای دریافت تعرفه‌ای مشخص، دوره تجزیه‌پذیری طبیعی پسماند یا مشتقات آن با روش‌های اصولی نظیر تولید کمپوست، هضم، گازی‌سازی، تبدیل به انرژی، دفن بهداشتی و تصفیه شیرابه و... کاهش می‌یابد.
 - ۷) پاکسازی: کلیه فرآیندهای ترمیمی که پس از وارد شدن آسیب به محیط‌زیست، در مسیر جبران آسیب‌ها و خسارات در محل وقوع خسارات صورت می‌پذیرد، نظیر پاکسازی خاک، آب‌های سطحی و زیرزمینی، سایت‌ها و واحدهای تولیدی و خدماتی از آلودگی پسماندهای سمی، شیمیایی، پتروشیمیایی، ساماندهی دفن‌گاه‌ها و دیوهای قدیمی و...
 - ت) مدیریت اجرایی پسماند: شخصیت حقیقی یا حقوقی است که مسئول برنامه‌ریزی، ساماندهی، مراقبت و عملیات اجرایی مربوط به مدیریت پسماندها و همچنین آموزش و اطلاع‌رسانی در این زمینه می‌باشد.
 - ث) کارگروه: کارگروه ملی مدیریت پسماندها که با هدف هم‌افزایی تمام ظرفیت‌های بالقوه کشور در سه نهاد حاکمیت، بخش خصوصی و شهروندان، کارگروه به عنوان نهاد یکپارچه هماهنگی، تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری کلان با مأموریت تعیین راهبردهای ملی مدیریت پسماندهای کشور با عضویت و شرکت معاون اول رئیس‌جمهور (رئیس کارگروه)، رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست (دبیر کارگروه)، وزرا یا معاونین ذی‌ربط وزارتخانه‌های کشور، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنعت، معدن و تجارت، نفت، نیرو، راه و شهرسازی و جهاد کشاورزی و سازمان‌های ملی استاندارد، صداوسیما و برنامه و بودجه، سه نفر از نمایندگان از مجلس، سه نفر از نمایندگان اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، اتاق اصناف ایران و اتاق تعاون ایران، سه نفر نماینده از انجمن سازندگان تجهیزات صنعتی ایران، اتحادیه صنایع بازیافت ایران و سندیکای شرکت‌های ساختمانی ایران، سه نفر عضو هیئت‌علمی دانشگاه‌های کشور به انتخاب وزیر علوم، تحقیقات و فناوری و دو نفر نماینده سازمان‌های مردم‌نهاد (با رای‌گیری از میان خودشان به دعوت و نظارت سازمان) تشکیل می‌گردد.
 - ج) سامانه: سامانه‌ای برخط تحت عنوان سامانه یکپارچه مدیریت پسماندها است که سازمان برای پایش و نظارت محیط‌زیستی ایجاد می‌کند. مدیریت‌های اجرایی پسماندهای عادی و همچنین تولیدکنندگان، جمع‌آوری‌کنندگان و دریافت‌کنندگان پسماندهای خطرناک موظف به ارائه گزارش اقدامات خود در بازه‌های تعریف شده و اطلاعات درخواستی سازمان در آن هستند.
 - چ) منظور از آلودگی تعریف مقرر در ماده (۹) قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست است.
- تبصره ۶ - پسماندهای خطرناک پرتوزا تابع قوانین و مقررات مربوط به خود می‌باشند و از شمول این قانون خارج هستند.

ماده ۳

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها	موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران موظف است با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر دستگاه‌ها حسب مورد، استاندارد کیفیت و بهداشت محصولات و مواد بازیافتی و استفاده‌های مجاز آنها را تهیه نماید.
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، کشور، نفت، نیرو، صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی و راه‌وشهرسازی موظفند از طریق سازمان ملی استاندارد با همکاری سازمان، استانداردهای کمی و کیفی مرتبط با استقرار نظام (سیستم) یکپارچه پسماندها فرآورده‌ها، تجهیزات و فناوری‌ها و فرایندهای مراحل مدیریت و دفع و مراقبت‌های پس از دفع پسماندها را تدوین و پس از طرح در کمیسیون‌های فنی ذی‌ربط موضوع ماده (۳) قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد (مصوب ۱۳۹۶/۷/۱۱) جهت تصویب در کمیته‌های ملی سازمان ملی استاندارد ارائه نمایند. سازمان ملی استاندارد موظف است بر فرایند تدوین و سازمان موظف است بر حسن اجرای استانداردهای فوق نظارت نماید. تبصره - استاندارد کیفی استقرار نظام مدیریت یکپارچه پسماندها و استاندارد کمی تشخیص پسماندهای خطرناک باید ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ قانون، در کارگروه‌های ملی سازمان ملی استاندارد، تصویب گردند. ^{۲۰}
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط در این قانون به همراه اتاق ایران موظفند با همکاری سازمان ظرف مدت شش‌ماه پس از تصویب این قانون، موارد زیر را تدوین و پس از طرح در کمیسیون‌های فنی مرتبط، جهت تصویب در کمیته‌های ملی استاندارد به سازمان ملی استاندارد ارائه نمایند. بازه زمانی بازنگری استانداردهای یادشده حداکثر ۵ سال است: (۱) استاندارد تشخیص پسماندهای خطرناک (حدود تبدیل و تشخیص پسماندهای خطرناک و عادی بر اساس الحاقیه دوم طبقه‌بندی ضایعات کنوانسیون بازل مصوب سال ۱۹۸۹ و سایر شاخص‌های مرتبط) (۲) استاندارد محصولات بازیافتی حاصل از پسماندها (۳) مقررات فنی فرآیندهای تفکیک، جمع‌آوری و حمل‌ونقل، ذخیره‌سازی، انتقال، پردازش، بازیافت، بی‌خطرسازی، دفع، مراقبت‌های پس از دفع پسماندها و پاکسازی (۴) مقررات فنی مکانیابی، طراحی، احداث، بهره‌برداری و نگهداری از اماکن، تاسیسات و زیرساخت‌های محل‌های دفع پسماند

^{۲۰} پیشنهاد اصلاح متن

هدف از استانداردسازی سازمان‌ها و فرآیندها، ایجاد هماهنگی، به حداقل رساندن احتمال خطا در عملیات و به حداکثر رساندن کیفیت و قابلیت اطمینان است. بنابراین مهم‌ترین رکن در استانداردسازی، فواست، توافق و مشارکت نقش‌آفرینان (Stakeholders) موزه‌های مختلف بر رویه‌ها و روندها، به نمودی است که اولاً ریسک یا احتمال خطا در آنها بالا باشد، ثانیاً نیاز به اجرای فرآیند وجود داشته‌باشد و ثالثاً نسخه هماهنگ و استاندارد مورد توافق نقش‌آفرینان قرار گیرد. متن ماده ۳ مصوب کمیسیون، دارای عدم شفافیت‌ها و ابهاماتی است از جمله این که:

- آیا نقش‌آفرینان موزه مدیریت پسماند صرفاً دستگاه‌های اجرایی یادشده‌اند؟ یا بخش فصولی در جایگاه تولیدکننده، مصرف‌کننده، بازیافت‌کننده و مدیریت‌کننده پسماند نیز جزء نقش‌آفرینان هستند؟
- بر چه اساس، سیستم کنونی مدیریت پسماند کشور، نیاز به استقرار نظام یکپارچه مدیریت پسماند فرآورده‌ها دارد پ کارکردهای این نظام چیست؟ این نظام در چه سطحی (فردی، شرکتی، مملى، استانی، ملی و...) مستقر می‌شود؟

بنابراین بهتر است به جای تدوین استاندارد تجهیزات، فناوری و فرآیند که دارای عمر مشخصی هستند، مقررات فنی این موزه را به منظور شفاف‌سازی روش‌های اجرایی، دستورالعمل‌ها و راهنماهای انجام کار برای فعالان کسب‌وکار و به منظور حداقل رساندن خطاهای سیستم تدوین نمود تا مسیر به بلوغ رسیدن سیستم مشخص گردد.

ماده ۴

عنوان سند	متن ماده
<p>قانون مدیریت پسماندها</p>	<p>دستگاه‌های اجرایی ذیربط موظفند جهت بازیافت و دفع پسماندها، تدابیر لازم را به ترتیبی که در آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون مشخص خواهد شد، اتخاذ نمایند. آیین‌نامه اجرایی مذکور می‌بایستی در برگیرنده موارد زیر نیز باشد:</p> <p>۱) مقررات تنظیم شده موجب گردد تا تولید و مصرف، پسماند کمتری ایجاد نماید.</p> <p>۲) تسهیلات لازم برای تولید و مصرف کالاهایی که بازیافت آنها سهل‌تر است، فراهم شود و تولید و واردات محصولاتی که دفع یا بازیافت پسماند آنها مشکل‌تر است، محدود شود.</p> <p>۳) تدابیری اتخاذ شود که استفاده از مواد اولیه بازیافتی در تولید گسترش یابد.</p> <p>مسئولیت تامین و پرداخت بخشی از هزینه‌های بازیافت بر عهده تولیدکنندگان محصولات قرار گیرد.</p>
<p>طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)</p>	<p>وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است با همکاری سازمان و وزارتخانه‌های کشور، نیرو، نفت، جهاد کشاورزی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دیگر دستگاه‌های ذی‌ربط، آیین‌نامه اجرایی مرتبط با امتداد مسئولیت تولیدکننده را به منظور کاهش حداکثری پسماند تولیدی تدوین و اجرایی نماید. در این آیین‌نامه باید برنامه‌ریزی مرتبط به گونه‌ای باشد که علاوه بر تشویق صنایع، فرایند بازدارندگی حداکثری نیز در نظر گرفته شده‌باشد و همچنین ظرف حداکثر ۱۰ سال برنامه امتداد مسئولیت تولیدکننده در حداقل ۸۰ درصد صنایع تولیدی کشور اجرایی شده‌باشد و در ۲۰ درصد باقی‌مانده صنایع که نیاز به تغییرات اساسی در فرایند تولید دارند حداکثر ظرف ۱۵ سال برنامه امتداد مسئولیت تولیدکننده اجرایی گردد.</p> <p>تبصره ۱ - کلیه تولیدکنندگان و واردکنندگان کالا که مصرف کالاهای آنها در کشور منجر به تولید پسماند عادی می‌گردد موظفند برنامه دفع و بازیافت محصولات خود را در راستای امتداد مسئولیت تولیدکننده به تأیید سازمان برسانند. در غیر این صورت موظفند مطابق با آیین‌نامه اجرایی امتداد مسئولیت تولیدکننده جرایم مربوطه را پرداخت نمایند. منابع وصولی حاصل از این ماده به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز و صددرصد (۱۰۰٪) آن در اختیار صندوق ملی محیط‌زیست قرار می‌گیرد تا پس از مبادله موافقت‌نامه با سازمان برنامه‌بودجه کشور برای دفع و بازیافت پسماندهای مشمول این ماده و ایجاد تأسیسات تبدیل پسماند به مواد و انرژی بر اساس اولویت‌های تعیین شده در اسناد ملی و استانی مدیریت پسماندها با اولویت مشارکت بخش خصوصی و شرکت‌های دانش‌بنیان مصرف شود.</p> <p>تبصره ۲ - وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است به طور سالیانه فهرست تولیدکنندگان و واردکنندگان مشمول را در سامانه ثبت نماید.</p> <p>تبصره ۳ - تولیدکنندگان و واردکنندگانی که نسبت به دفع و بازیافت پسماند حاصل از کالاهای خود اقدام نمایند یا تأیید سازمان، به میزان پسماندی که دفع و بازیافت شده از پرداخت وجوه مقرر در آیین‌نامه این ماده معاف خواهند بود.</p> <p>تبصره ۴ - در راستای امتداد مسئولیت تولیدکننده، کلیه تولیدکنندگان و واردکنندگان محصولاتی که محصول مورد نظر آنها منجر به تولید پسماندهای خطرناکی می‌گردد که امکان بازیافت یا دفع آن در کشور وجود ندارد، باید پیش از تولید یا واردات تعهدات اجرایی لازم در رابطه با مدیریت اصولی پسماندها را مطابق با آیین‌نامه اجرایی امتداد مسئولیت تولیدکننده به سازمان داده باشند در غیر اینصورت تولید و واردات محصول مورد نظر ممنوع می‌باشد.</p>

تبصره ۵ - سازمان موظف است با همکاری وزارتخانه‌های کشور، صنعت، معدن و تجارت، نیرو، نفت، جهاد کشاورزی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دیگر دستگاه‌های ذی‌ربط آیین‌نامه اجرایی تجارت آلودگی را با هدف کاهش تولید پسماندها توسط تولیدکنندگان و به منظور صدور مجوزهای تولید پسماند، حداکثر شش ماه پس از ابلاغ این قانون تدوین نموده و در کارگروه ملی تأیید و در هیأت وزیران به تصویب برساند. خرید و فروش مجوزهای فوق مانع و رافع مسئولیت مدیریت صحیح پسماندها نمی‌باشد.^{۲۱}

۲۱ پیشنهاد حذف (اولویت یکم)

سیاست‌های امتداد مسئولیت تولیدکننده به منظور افزایش رقابت‌پذیری صنایع بازیافت اتفاذ می‌گردد و این سیاست‌ها در اقتصادهایی کاربرد دارد که کلیت نظام اقتصادی آنها از درجه آزادی و سلامت قابل قبولی برخوردار بوده و مناسبات رقابتی بر بازار ماکم باشد. از طرف دیگر نیز سیاست‌های مبتنی بر امتداد مسئولیت تولیدکننده، ارتباط معناداری با هدف بازدارندگی مداخلتی ندارد و اساساً از جنس بریمه و مجازات نیست. همچنین پیاده‌سازی این سیاست‌ها نه در ۱۰۰ درصد صنایع و تولیدات کشور، که در تولیدات مشخصی به طور جداگانه صورت می‌پذیرد که دارای بالاترین اثربفشی باشند. پیاده‌سازی سیاست‌های مبتنی بر بازار مانند EPR در تمام صنایع یک کشور، صرفاً سبب تورم سیستم، سنگین شدن بروکراسی و شکست سیاست می‌گردد.

در فصول تجارت آلودگی نیز این مجموعه سیاست‌ها به عنوان سیاست‌های مبتنی بر بازار در مدیریت آلاینده‌های زیست‌محیطی، از مهم‌ترین دستاوردهای نظام‌های اقتصادی مبتنی بر بازار آزاد هستند که اولین پیش‌نیاز اجرای چنین سیاست‌هایی، تبصیت نظام اقتصادی کشورها از قواعد بازار آزاد، امتناع به حقوق مالکیت و رقابت و مضمور دولت و دستگاه‌های وابسته به آن در جایگاه تنظیم‌گری به جای اجرا است. بنابراین، اتفاذ چنین سیاست‌هایی بر نظام‌های اقتصادی بیماری چون نظام اقتصادی کشور ما که از درجه آزادی بسیار پایینی برخوردار است، دولت و نهادهای ماکمیتی همزمان تصدی‌گری و اجرا را بر عهده دارند و با سیطره بر بالادست اقتصاد با شهروندان و بفش فصولی رقابتی غیرمنصفانه می‌کنند، بهره‌گیری سطحی از سیاست‌هایی چون تجارت آلاینده‌ها، صرفاً به تورم سیستم، افزایش قیمت‌ها، افلال در رقابت، انحصار در بالادست و افزایش فساد دامن فواید زد و تبصت آن فواید فوید در تعارض با مفط محیط‌زیست قرار فواید گرفت.

اشکال بزرگ دیگری که بر این ماده ماکم است نیز آن است که در تضاد با قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۱۴۴ قانون اساسی، به سازمان حفاظت محیط‌زیست، جایگاه تنظیم‌گر بازار، تأییدکننده میزان فعالیت فعالان اقتصادی و نهاد صدور مجوز تولید و واردات برای تمامی کالاها و یکایک تولیدکنندگان داده‌است که این امور از میطه اختیارات و توان سازمان قطعاً خارج است.

پیشنهاد اصلاح متن (اولویت دوم)

همانطور که بیان شد، هدف از اتفاذ سیاست‌های امتداد مسئولیت تولیدکننده در اقتصاد کشورهای توسعه‌یافته، افزایش رقابت‌پذیری صنایع بازیافت با صنایع تولید اولیه کالاهاست. از طرف دیگر نیز، پیش‌نیاز اجرای چنین سیاست‌هایی، شفافیت و قابل ردگیری بودن مسیر حرکت کالا در پرفه طول عمر (زنجیره تأمین، تولید، مصرف، جمع‌آوری، بازیابی) است. بر همین اساس و با صرف‌نظر از آنکه چنین سیاست‌هایی اصلا و ابدا مناسب نظام اقتصادی ایران در شرایط کنونی نیست، در صورت اصرار بر تدوین چنین سیاست‌هایی متن پیشنهادی باید واجد ویژگی‌هایی باشد که:

- با افزایش رقابت‌پذیری صنایع مصرف‌کننده مواد فام ثانویه با صنایع مواد فام اولیه همراه باشد.
- مسیر حرکت کالا در طول پرفه عمر آنرا قابل ردگیری سازد.
- توأج با مانع‌زدایی، مقررات‌زدایی و تسهیل در کسب‌وکار باشد.

وزارت صنعت، معدن و تجارت و اتاق ایران، به همراه سایر دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط حسب مورد مکلفند با همکاری سازمان:

- ۱) آیین‌نامه‌های مرتبط با چارچوب امتداد مسئولیت تولیدکننده در خصوص کالاهایی که اجرای این چارچوب بر آنها دارای بالاترین اثربخشی و کارآمدی از نقطه‌نظر زیست‌محیطی، اقتصادی و سلامت باشد را تدوین و اجرایی نماید. تعرفه مدیریت پسماند کالاهای موضوع هر آیین‌نامه، به صورت درصدی از قیمت فروش آنها محاسبه و از فروشنده کالا اخذ می‌گردد.
 - ۲) با حمایت از کسب‌وکارهای خدمات جمع‌آوری، به گونه‌ای موجب توسعه این کسب‌وکارها گردد که مواد و کالاهای قابل بازیابی اعم از کالاهای ضایعاتی، معیوب و مرجوعی جمع شده در شبکه جمع‌آوری کشور، هر سال به میزان ۱۵ درصد افزایش یافته و تولید پسماند قابل بازیابی کشور در مدت ۵ سال به میزان ۷۵ درصد کاهش یابد.
 - ۳) با بهره‌گیری از ظرفیت سامانه‌های موضوع مواد ۵ و ۶ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، گردش مواد و کالای قابل بازیابی در کشور را به‌طور دقیق و شفاف رصد کرده و در صورت احراز اصالت منشأ، این مواد و کالاها و محصولات حاصل از بازیافت یا بازسازی آنها را مشمول مجوز و مشوق‌های صادراتی کند.
 - ۴) آن دسته از صنایع بازیافت که زنجیره تولید خود را از پسماند یا مواد قابل بازیابی تا محصولات قابل عرضه در زنجیره ارزش تکمیل نموده‌اند، در زمره صنایع دارای اولویت، پشیران و سبز قرار داده و مشمول حمایت‌های قانونی نماید.
 - ۵) با مانع‌زدایی از مسیر صنایع، تمهیدات لازم را در جهت تعریف و سرمایه‌گذاری بر پروژه‌های مدیریت پسماندهای صنعتی در محل تولید (با اولویت کاهش تولید پسماندهای صنعتی از مسیر ارتقاء فناوری و افزایش بهره‌وری فرآیندهای تولیدی، مدیریت پسماندهای صنعتی در داخل فوس واحدهای صنعتی و مدیریت پسماندهای صنعتی در داخل شهرک‌های صنعتی) اتخاذ نموده به نحوی که انتقال پسماندهای صنعتی به خارج از شهرک‌های صنعتی و میان استان‌ها تا حد امکان به حداقل برسد.
- ساز و کار اجرایی و مشوق‌های موضوع بندهای فوق، اعم از تسهیلات بلاعوض، تسهیلات در گردش، تسهیلات ایجاد و سود تسهیلات بانکی به پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت به تصویب دولت رسیده و در بودجه‌های سنواتی ملاحظه خواهد شد.
- تبصره ۱ - تولیدکنندگان و واردکنندگان کالاهای موضوع آیین‌نامه‌های امتداد مسئولیت تولیدکننده موظفند پیوست برنامه انتهای چرخه طول عمر محصولات خود (بازیافت و دفع) به تأیید وزارت صنعت، معدن و تجارت برسانند. تولید یا واردات کالاهای موضوع آیین‌نامه‌های این ماده، بدون ارائه پیوست یادشده ممنوع است.
 - تبصره ۲ - تولیدکنندگان و واردکنندگان محصولاتی که محصول مورد نظر آنها منجر به تولید پسماندهای خطرناکی می‌گردد که امکان بازیافت یا دفع آن در کشور وجود ندارد، باید پیش از تولید یا واردات تعهدات اجرایی لازم در رابطه با مدیریت اصولی پسماندها را مطابق با آیین‌نامه اجرایی امتداد مسئولیت تولیدکننده به سازمان داده باشند در غیر این صورت تولید و واردات محصول مورد نظر ممنوع است. ایشان همچنین باید نحوه استفاده، نگهداری، حمل‌ونقل و دفع پسماندهای حاصل از مصرف را بر اساس استانداردهای مربوطه بر روی بسته‌بندی درج نمایند.
 - تبصره ۳ - منابع وصولی حاصل از این ماده به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز و صددرصد آن در اختیار صندوق ملی محیط‌زیست قرار می‌گیرد تا پس از مبادله موافقت‌نامه با سازمان برنامه‌بودجه کشور، و به تصمیم کارگروهی مشکل از نمایندگان وزارت صنعت، معدن و تجارت، اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و سازمان، به نسبت بازیافت یا دفع هر کالا، به صورت تسهیلات بلاعوض،

پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع،
معادن و کشاورزی ایران

- فالی از تبیض، انحصار و امتیازات فاص بوده و حمایت از فعالان کنونی و رسمی فضای کسب‌وکار را در اولویت قرار دهد تا سبب جذب فعالان کسب‌وکار جدید و هدایت فعالان غیررسمی در زیست‌بوم مدیریت پسماند به شفافیت و قانون‌مداری گردد.
- بر ظرفیت‌های موجود تکیه کرده، آثار تهرمی نداشته، باعث بزرگ شدن دستگاه‌های ماکمیتی و افزایش روندهای بروکراتیک نگردیده و قدرت فرید مصرف‌کنندگان نهایی را کاهش ندهد.

تسهیلات در گردش و یا سود تسهیلات بانکی به بازیافت‌کنندگان یا دفع‌کنندگان هر کالا تخصیص داده شود. در صورت عدم وجود واحد صنعتی فعال یا توانمند در حوزه بازیافت یا دفع یک کالای خاص و احصاء نیاز به ایجاد واحدهای جدید، اعتبارات، تسهیلات و امکانات لازم از محل صندوق یا سایر منابع، با تصویب کارگروه موضوع این تبصره، برای ایجاد واحدهای صنعتی بازیافت یا دفع با اولویت مشارکت بخش خصوصی و رعایت احکام قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی تخصیص می‌یابد.

تبصره ۴ - تولیدکنندگان و واردکنندگانی که رأساً یا از طریق عقد قرارداد با اشخاص دارای مجوز مندرج بر پایگاه ملی مجوزهای کشور، نسبت به دفع و بازیافت پسماند حاصل از کالاهای خود اقدام نمایند، با ارائه اسناد مثبت در رسیدگی‌های مالیاتی، به میزان پسماند حاصل از کالای خود که بازیافت یا دفع نموده‌اند، از پرداخت وجوه مقرر در آیین‌نامه‌های این ماده معاف خواهند بود.

تبصره ۵ - کسب‌وکارهای خدمات جمع‌آوری مشمول معافیت‌های موضوع ماده ۵ قانون کمک به ساماندهی پسماندهای عادی با مشارکت بخش غیردولتی خواهند بود.

تبصره ۶ - واحدهای فعال در کسب‌وکارهای خدمات جمع‌آوری، پردازش، بازیافت، بی‌خطرسازی، دفع و پاکسازی، از شعاع استقرار صنایع از کلانشهرها و ضوابط استقرار واحدهای تولیدی، صنعتی و معدنی مستثنی خواهد بود. معیارها، ضوابط و نحوه مکانیابی جهت محل استقرار این واحدها، توسط کارگروه تعیین و به تصویب هیئت دولت می‌رسد.

تبصره ۷ - وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است به طور سالیانه فهرست تولیدکنندگان و واردکنندگان مشمول آیین‌نامه‌های این ماده را در سامانه ثبت نماید.

تبصره ۸ - تولیدکنندگان، جمع‌آوری‌کنندگان و دریافت‌کنندگان پسماندهای خطرناک موظف به ارائه گزارش اقدامات خود در بازه‌های تعریف شده و اطلاعات درخواستی سازمان در سامانه هستند.

ماده ۵

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها	-
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	<p>در راستای سیاست‌های تسهیل و تشویق تولید و استفاده از فرآورده‌ها و محصولات مشتق‌شده از مدیریت پسماندها، صنایع بزرگ نظیر سیمان و فولاد موظفند بخشی از انرژی مورد نیاز خود را خصوصاً در ماه‌های اوج مصرف انرژی بصورت خرید تضمینی از سوخت جامد و یا مایع تولیدی از پسماندها تامین نمایند. همچنین وزارتخانه نیرو ملزم به خرید تضمینی انرژی برق تولیدی از پسماندها، وزارت نفت ملزم به خرید تضمینی یا صدور مجوز فروش سوخت مایع تولیدی از پسماندها و وزارتخانه جهاد کشاورزی ملزم به خرید تضمینی کودهای آلی حاصل از فرایندهای بازیافت پسماندها می‌باشند.</p> <p>تبصره ۱ - استفاده از مواد تولیدی از بازیافت پسماندها مطابق با استانداردهای ملی تدوین شده بر اساس ماده ۳ این قانون الزامی است.</p> <p>تبصره ۲ - تولیدکنندگان مواد تولیدی از بازیافت پسماندها می‌توانند تولیدات مازاد مصرف مورد نیاز موضوع این ماده را به خارج از کشور صادر کنند و دولت موظف است زمینه صادرات را برای این محصولات فراهم سازد.</p> <p>تبصره ۳ - مدیریت کلیه پروژه‌های عمرانی که با بودجه دولت یا شهرداریها اجرا می‌شود ملزم به استفاده از مصالح معدنی بازیافتی از پسماندهای ساختمانی به میزان حداقل ۳۰ درصد از کل مصالح معدنی مصرفی در آن پروژه می‌باشند.</p> <p>تبصره ۴ - سازمان ملزم است با همکاری وزارتخانه‌های مربوطه و سازمان برنامه‌بودجه، آیین‌نامه اجرایی این ماده را شش ماه بعد از ابلاغ این قانون، به تأیید کارگروه و تصویب هیأت وزیران برساند.^{۲۲}</p>
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	-

پیشنهاد حذف^{۲۲}

این ماده از اساس بر پایه مدافله در بازار، افلال در رقابت، ایجاد زمینه انحصار، توزیع رانت و دامن زدن به فساد استوار گردیده‌است، چرا که:

- طبیعتاً اگر قیمت فرآورده‌ها و سوفت‌های مشتق از مدیریت پسماندها قابل رقابت با مامل‌های اولیه انرژی باشد، صنایع بزرگ نظیر فولاد و سیمان چه در ماه‌های اوج مصرف چه در سایر ماه‌های سال برای تأمین انرژی خود روی به فرید این فرآورده‌ها می‌آورند. اگر هم این قیمت قابل رقابت نیست، ایجاد رقابت‌پذیری میان محصولات ثانویه و محصولات اولیه، از طریق نظام امتداد مسئولیت تولیدکننده صورت می‌پذیرد، نه از طریق اجبار بر فرید به صورت دستوری.
 - صدور مجوز فروش سوفت مایع تولیدی از پسماندها، بر اساس امرار منشأ و بر پایه شفافیت در چرخه طول عمر (زنجیره تأمین، تولید، مصرف، جمع‌آوری، بازیابی) کالا صورت می‌پذیرد، چرا که این حوزه، با توجه به ماهیت یارانه‌ای خود، زمینه‌های گسترده‌ای برای ایجاد تقلب و قاپاق را داراست.
 - کیفیت و قیمت دو فاکتور اساسی در معاملات مرتبط با فضای اقتصادی هستند. وقتی که اجبار بر فرید یا فروش کالاها به صورت دستوری و در قالب مدافله در بازار صورت پذیرد، افلال در رقابت صورت می‌پذیرد، رانت و امتیاز توزیع می‌گردد و کیفیت و بهره‌وری در عمل قربانی رشد فساد و تباهی سیستم اقتصادی می‌شود.
- نتیجتاً، آنچه زمینه‌ساز برای مصرف، فروش و صادرات کالاها هدف در قالب سیاست‌گذاری‌های مشوق است، نه اقتصاد دستوری و توزیع رانت، که تکیه بر افزایش رقابت‌پذیری بنگاه‌ها و مضور دستگاه ماکمیت در بایگانه تنظیم‌گری است که جدای از نیاز به اصلاحات ساختاری در نظام اقتصادی کشور، می‌تواند در قالب بهره‌گیری از منابع ماصل از چارپوب‌های مسئولیت تولیدکننده نمود یابد.

ماده ۶

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها (ماده ۵)	مدیریت‌های اجرایی پسماندها، موظفند بر اساس معیارها و ضوابط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ترتیبی اتخاذ نمایند تا سلامت، بهداشت و ایمنی عوامل اجرایی تحت نظارت آنها تأمین و تضمین شود.
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	مدیریت‌های اجرایی پسماندها، موظفند بر اساس استانداردهای ملی ایمنی و بهداشت ترتیبی اتخاذ نمایند تا سلامت، بهداشت و ایمنی عوامل اجرایی تحت نظارت آنها تأمین شود.
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	مدیریت‌های اجرایی پسماندها، موظفند بر اساس استانداردهای ملی ایمنی و بهداشت ترتیبی اتخاذ نمایند تا سلامت، بهداشت و ایمنی عوامل اجرایی تحت نظارت آنها تأمین شود.

ماده ۷

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها (ماده ۶)	سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران و سایر رسانه‌هایی که نقش اطلاع‌رسانی دارند و همچنین دستگاه‌های آموزشی و فرهنگی، موظفند جهت اطلاع‌رسانی و آموزش، جداسازی صحیح، جمع‌آوری و بازیافت پسماندها، اقدام و با سازمان‌ها و مسئولین مربوطه همکاری نمایند. تبصره - وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، صنایع و معادن، کشور و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به منظور کاهش پسماندهای کشاورزی، موظفند نسبت به اطلاع‌رسانی و آموزش روستاییان و تولیدکنندگان، اقدام لازم را به عمل آورند.
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان صدا و سیما و سایر رسانه‌هایی که نقش اطلاع‌رسانی دارند و همچنین دستگاه‌های آموزشی و فرهنگی و واحدهای آموزش و اطلاع‌رسانی مدیریت‌های اجرایی موظفند جهت اطلاع‌رسانی و آموزش الگوی صحیح تولید و مصرف مواد، جداسازی صحیح و جمع‌آوری بهینه پسماندها و محتوای مفاهیم ماده ۱ اقدام و با سازمان‌ها و مسئولین مربوطه همکاری نمایند. تبصره ۱ - وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، صنعت، معدن و تجارت، نیرو، نفت، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و کشور موظفند به منظور کاهش پسماندهای مرتبط با خود نسبت به اطلاع‌رسانی و آموزش تولیدکنندگان اقدام لازم را به عمل آورند. ^{۳۳} تبصره ۲ - وزارتخانه‌های فوق مکلفند اقدامات خود را هر شش ماه یکبار در سامانه ثبت کنند و سازمان مسئولیت نظارت بر اقدامات آنها و ارائه گزارش عملکرد آنها به کارگروه را دارد.
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم و تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، شورای عالی انقلاب فرهنگی و سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران و سایر سازمان‌ها و رسانه‌هایی که نقش اطلاع‌رسانی دارند و همچنین کلیه دستگاه‌های آموزشی و فرهنگی شهرداری‌ها و دهیاری‌ها موظفند جهت اطلاع‌رسانی و آموزش جامعه در حوزه کاهش تولید انواع پسماندها، تفکیک صحیح، جمع‌آوری، بازیافت و توسعه کسب و کار برای استفاده مجدد از مواد بازیافتی اقدام نمایند. تبصره ۱ - سازمان صدا و سیما موظف است هرگونه درخواست‌های تبلیغاتی، آموزشی و اطلاع‌رسانی در حوزه مدیریت پسماند را به صورت رایگان تولید، پخش و انتشار در اولویت اجرائی خود قرار دهند. تبصره ۲ - دستگاه‌های اجرایی مکلفند اقدامات خود را هر شش ماه یکبار در سامانه ثبت کنند و سازمان مسئولیت نظارت بر اقدامات آنها و ارائه گزارش عملکرد آنها به کارگروه را دارد.

^{۳۳} پیشنهاد اصلاح متن

مدیریت‌های اجرایی، شامل بنگاه‌های بخش خصوصی، فود برای گسترش بازار فود اقدام به تبلیغات و اطلاع‌رسانی فوهند کرد، لذا بهتر است که تکالیف یادشده در فصول گسترش اطلاعات و آگاهی‌ها در فصول مدیریت پسماندها، به طور شفاف برای دستگاه‌های فرهنگی شهرداری‌ها و دهیاری‌ها تعیین گردد. علاوه بر این، کلیه مفاهیم موزه مدیریت پسماندها ارتباطی به مضامین عام نداشته و تکلیف بر کاهش تولید و تفکیک صمیع برای آموزش جوامع شهروندی کیفیت لازم را در افزایش اطلاعات و آگاهی‌ها فوهند داشت. تبصره ۱ نیز زائد و عملا مفهوم آن در متن ماده قید گردیده‌است.

ماده ۸

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها (ماده ۷)	مدیریت اجرایی کلیه پسماندها غیر از صنعتی و ویژه در شهرها و روستاها و حریم آنها به عهده شهرداری و دهیاری‌ها و در خارج از حوزه و وظایف شهرداری‌ها و دهیاری‌ها به عهده بخشدارها می‌باشد. مدیریت اجرایی پسماندهای صنعتی ویژه به عهده تولیدکننده خواهد بود. در صورت تبدیل آن به پسماند عادی به عهده شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و بخشدارها خواهد بود. تبصره- مدیریت‌های اجرایی می‌توانند تمام یا بخشی از عملیات مربوط به جمع‌آوری، جداسازی و دفع پسماندها را به اشخاص حقیقی و حقوقی واگذار نمایند.
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	مدیریت اجرایی کلیه پسماندهای عادی در محدوده شهرها و روستاها به عهده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها است. مدیریت اجرایی پسماندهای خطرناک به عهده تولیدکننده است. مدیریت اجرایی پسماندهای عادی خارج از محدوده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها بر عهده تولیدکننده است که لازم است با هماهنگی با بخشدارها انجام شود. تبصره ۱- مدیریت اجرایی پسماندهای خطرناک خانگی در محدوده شهرها و روستاها بر عهده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها است. همچنین مدیریت اجرایی پسماندهای خطرناک غیرخانگی شهری و روستایی در محدوده شهرها و روستاها بر عهده تولیدکننده است. ^{۲۴}

^{۲۴} پیشنهاد اصلاح متن

تعریف مبهم و غیرشفاف پسماند در ماده ۲، با در کنار هم قرار گرفتن مسئولیت‌ها و اختیارات مدیریت‌های اجرایی در ماده ۸ اصلاحیه قانون، ظرفیتی ایجاد می‌کند که شهرداری‌ها و دهیاری‌ها تفسیر موسعی از قانون نموده و مقوق مالکیت و مقوق رقابت را که دو زیربنای اصلی فعالیت بخش فصولی در زیست‌بوم کسب‌وکار است را زیرپا گذارند و بسیاری از کالاهای مانند ضایعات، محصولات جانبی صنایع، کالاهای معیوب، دست‌دوم، فراب، مرموعی و... را پسماند تلقی نمایند:

- شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و پیمانکاران طرف قرارداد ایشان تشفیص دهند چه کالاهایی قابلیت استفاده مجدد در ممل را نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در پرفه بازیافت قرار گیرد؛ پس بدون پرداخت هیچ هزینه یا غرامتی، از مالکین این کالاهای سلب مالکیت نموده و عملاً چنین کالاهایی را به سود فود تصامب و مصادره نمایند.
- شهرداری‌ها و دهیاری‌ها مالکین کالاهایی را که قابلیت استفاده مجدد در ممل را نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در پرفه بازیافت قرار گیرد وادار به واگذاری این کالاهای به قیمت مصوب فود و به پیمانکاران طرف قرارداد فود نمایند و مقوق رقابت را در بازار زیرپا گذارند.

بر همین اساس، ضروری است که تعریف پسماند در قانون اصلاح گردد تا از یک طرف شهرداری‌ها و دهیاری‌ها در برابر عوارضی که از شهروندان دریافت نموده و ردیف‌های بودجه سالیانه، به جای رقابت با بنگاه‌های اقتصادی و تلاش برای کسب ماشیه سود در بازار ضایعات و اقلام قابل بازیابی، به وظیفه ذاتی و فدماتی فود در مدیریت پسماندها پرداخته؛ و از سوی دیگر با رونق گرفتن کسب‌وکارهای فدمات جمع‌آوری، مشارکت شهروندان در تفکیک از مبدأ و کاهش تولید پسماندها کشور به سوی اقتصاد پرفشی مرکت کند.

علاوه بر این، متن مندرج در این ماده، با تعاریف ماده ۲ اصلاحیه قانون هم‌فوانی ندارد، به این دلیل که در ماده ۲ پسماندها از نظر ماهیت و از نظر منبع تولید طبقه‌بندی شده‌اند. بر همین اساس، اولاً در متن ماده ۲ تعریفی با عنوان «پسماند خانگی» قید نشده‌است و متی در صورت جدا کردن پسماند خانگی از سایر پسماندهای شهری و روستایی مثل پسماندهای سافتمانی، باید برای هر کدام از آنها تکلیفی جداگانه تعیین نمود. ثانیاً «پسماندهای عادی در محدوده شهرها و روستاها» و «پسماندهای فطرناک خانگی در محدوده شهرها و روستاها» قابل جمع بستن در عبارت «پسماندهای شهری و روستایی» هستند. از طرف دیگر نیز، اولاً سلب مسئولیت از شهرداری در مدیریت پسماندهای فطرناک غیرخانگی و تفویض مسئولیت مدیریت پسماندهای فطرناک خانگی بدون پیش‌بینی روش‌های تفکیک و جمع‌آوری آن در قالب پارچوب‌های مشارکت شهروندی، اولاً شهرداری را از ایفای بخش عمده‌ای از مأموریت فود تهی کرده و ثانیاً از اساس امکان‌پذیر نیست و نتیجه‌ای جز بازتولید شرایط نابه‌سامان کنونی در آغشتگی پسماندهای عادی به پسماندهای فطرناک از منابع خانگی، تجاری و اداری نخواهد داشت. بر همین اساس، اصلاح متن ماده و تغییر جانمایی تبصره آن نسبت به متن ماده ضرورتی انکارناپذیر است.

تبصره ۲ - مدیریت‌های اجرایی می‌توانند تمام یا بخشی از وظایف خود را به اشخاص حقیقی و حقوقی یا اولویت شرکت‌های دانش‌بنیان و بخش خصوصی دارای صلاحیت طبق ماده (۱۰) این قانون واگذار نمایند. واگذاری، برون‌سپاری و تفویض اختیار عملیات توسط مدیریت اجرایی به اشخاص، نافی و رافع مسئولیت مدیریت اجرایی نیست.^{۲۵}

تبصره ۳ - مدیریت اجرایی موظف است از خدمات کارشناسان مهندسی بهداشت محیط یا مهندسی محیط‌زیست با گرایش مدیریت پسماند به عنوان کارشناس مسئول پسماند استفاده نماید.^{۲۶}

مدیریت اجرایی کلیه پسماندهای عادی شهری و روستایی به عهده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها است و در خارج از محدوده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، توسط یکی از شهرداری‌ها به تشخیص استاندارد صورت می‌پذیرد. مدیریت اجرایی پسماندهای خطرناک پزشکی، صنعتی و کشاورزی بر عهده تولیدکننده است و در صورت تبدیل آن به پسماند عادی، به عهده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها خواهد بود.

تبصره ۱ - به منظور مدیریت پسماندهای خطرناک شهری و روستایی، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها موظفند تمهیدات و تدابیر لازم را جهت مشارکت شهروندان در تفکیک جزء خطرناک پسماندهای شهری و روستایی از منابع خانگی، تجاری و اداری اتخاذ نموده، به نحوی که اختلاط پسماندهای خطرناک با پسماندهای عادی شهری و روستایی به حداقل برسد.

تبصره ۲ - مدیریت‌های اجرایی می‌توانند تمام یا بخشی از وظایف خود را به اشخاص حقیقی و حقوقی دارای صلاحیت طبق ماده (۱۰) این قانون واگذار نمایند. واگذاری، برون‌سپاری و تفویض اختیار عملیات توسط مدیریت اجرایی به اشخاص، نافی و رافع مسئولیت مدیریت اجرایی نیست و در صورت تخلف پیمانکار از قانون، مدیریت اجرایی نیز به دلیل قصور در نظارت بر عملکرد پیمانکار مورد پیگرد قرار می‌گیرد.

تبصره ۳ - جمع‌آوری پسماندها در حریم جاده‌ها و محورهای مواصلاتی بین‌شهری بر عهده سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای وزارت راه و شهرسازی است. مدیریت اجرایی پسماندهای عادی یکی از شهرهای مرتبط با محور مواصلاتی به تشخیص استانداری موظف است ضمن دریافت پسماندهای جمع‌آوری شده، سایر امور مرتبط با بازیافت، بی‌خطرسازی یا دفع آن را بپذیرد. سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای می‌تواند هزینه جمع‌آوری پسماند را مطابق تعرفه‌ای که به تأیید استانداری می‌رسد، به صورت عوارض از ترددکنندگان در محور مواصلاتی دریافت نماید.

تبصره ۴ - کلیه بنگاه‌های اقتصادی (اعم از واحدهای صنعتی، تولیدی و خدماتی) که در راستای حفظ محیط‌زیست و انجام مسئولیت اجتماعی، با هماهنگی سازمان (ادارات کل حفاظت محیط‌زیست استان) نسبت به پاکسازی و جمع‌آوری پسماندهای رهاسده در محیط‌های خارج از شهرها و روستاها (محورهای مواصلاتی، مناطق کوهستانی، خطوط ساحلی و...) اقدام نمایند، می‌توانند هزینه‌های مربوطه را در حساب هزینه‌های خود لحاظ کرده، هزینه‌های مذکور با تأیید ادارات کل حفاظت محیط‌زیست استان محل فعالیت بنگاه، جزو هزینه‌های قابل قبول مالیاتی آنان منظور خواهد شد.

پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

^{۲۵} پیشنهاد اصلاح متن

شرکت‌های دانش‌بنیان، توان فود را در قالب کیفیت بالا یا قیمت پایین خدمات در بازار نشان داده و فودبه‌فود سهم فود را از بازار تثبیت خواهد کرد. بر این اساس، برقراری رانت یا تبعیض با نام دانش‌بنیان در مواد قانون، صرفاً زمینه را برای رشد قانون‌گریزی و مفسده فراهم می‌نماید. در فصوص عدم سلب مسئولیت در برون‌سپاری کار نیز، نیاز به ضمانت اجرایی وجود دارد. علاوه بر موارد یادشده، پیش‌بینی تکالیفی در فصوص پسماندهای (رهاسده در محورهای مواصلاتی و مشوق برای شرکت‌ها جهت مشارکت در پاکسازی محیط به مانند نسخه‌های موفق در کشورهای توسعه‌یافته می‌تواند سبب افزایش بهره‌وری نظام مدیریت پسماندهای کشور گردد.

^{۲۶} پیشنهاد حذف

موظف نمودن شرکت‌ها به استخدام کارشناسان مهندسی بهداشت محیط یا مهندسی محیط‌زیست با گرایش مدیریت پسماند، دفالت در امور داخلی شرکت‌ها و بر خلاف مفاد قانون تجارت است. از طرف دیگر، مدیریت‌های اجرایی، سازمان مفاظت محیط‌زیست، سازمان ملی استاندارد، وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی و سایر دستگاه‌ها و سازمان‌ها ناظر بر نتایج و فرجه فعالیت‌های بنگاه‌های اقتصادی و شرکت‌ها نظارت دارند و در صورت انصراف نتایج از قوانین و الزامات به آنها رسیدگی می‌نمایند. بنابراین اولاً استخدام کارشناس مسئول با تفصص‌های یادشده متضمن رعایت الزامات نیست، ثانیاً مسئولیت ماکمیت ورود به مریم داخلی شرکت‌ها و دفالت در امور مدیریتی ایشان نیست و دایره نظارتی باید بر نتایج کار شرکت‌ها معطوف باشد.

ماده ۹

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها (ماده ۸)	مدیریت اجرایی می‌تواند هزینه‌های مدیریت پسماندها را از تولیدکننده پسماند با تعرفه‌ای که طبق دستورالعمل وزارت کشور توسط شوراهای اسلامی بر حسب نوع پسماند تعیین می‌شود، دریافت نموده و فقط صرف هزینه‌های مدیریت پسماند نماید.
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	مدیریت اجرایی پسماندها می‌تواند هزینه‌های مدیریت پسماندهای عادی را از تولیدکننده پسماندها با تعرفه‌ای که طبق دستورالعمل وزارت کشور توسط شوراهای اسلامی بر حسب نوع پسماندها تعیین می‌شود، دریافت نموده و موظفند صرف هزینه‌های مدیریت پسماندهای عادی کرده و گزارش عملکرد هزینه‌ای خود را در سامانه ثبت نماید. ^{۳۷}
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	شهرداری‌ها و دهیاری‌ها می‌توانند بهای خدمات مدیریت پسماند شهری و روستایی، را از تولیدکننده پسماند با تعرفه‌ای که طبق دستورالعمل وزارت کشور توسط شوراهای اسلامی بر حسب نوع پسماند تعیین می‌شود، دریافت نموده و موظفند صرف هزینه‌های مدیریت پسماند نموده و گزارش عملکرد هزینه‌ای خود را در سامانه ثبت نمایند. تبصره ۱ - در صورت تصویب بهای خدمات به میزان کمتر از تعرفه تعیین شده، شوراهای اسلامی شهر و روستا موظف به تأمین مابه‌التفاوت این تعرفه از محل منابع درآمدی شهرداری‌ها و پیش بینی آن در بودجه سالانه شهرداری می‌باشند. تبصره ۲ - سازمان حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان بر وضع رقم منصفانه برای بهای خدمات مدیریت پسماند توسط شوراهای اسلامی نظارت خواهند کرد.

^{۳۷} پیشنهاد اصلاح متن

از آنجا که مدیریت‌های اجرایی به اشخاص دیگری جز شهرداری‌ها و دهیاری‌ها اطلاق می‌گردد، در درجه اول نیاز است که مقصود از مدیریت‌های اجرایی در این ماده شفاف گردد. علاوه بر این نیز، از آنجا که شهرداری‌ها و دهیاری‌ها مسئولیت مدیریت پسماندهای عادی و فطرناک در شهرها و روستاها را عهده‌دار هستند، عبارت «پسماندهای عادی» که اطلاق به انواع پسماندهای عادی از انواع منابع تولیدی از جمله پزشکی، صنعتی و کشاورزی را دارد، باید به «پسماندهای شهری و روستایی» تغییر یابد. همچنین پیش‌بینی سازوکاری برای جبران تعهدات شهرداری‌ها و دهیاری‌ها نسبت به پیمانکاران در این ماده ضروری است. ظرفیت سازمان حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان نیز برای نظارت بر رقم منصفانه بهای تعیین شده خدمات مدیریت پسماند به مدیریت تعارض منافع میان شهروندان، شوراهای اسلامی شهر و روستا و شهرداری‌ها کمک خواهد کرد.

ماده ۹ قانون مدیریت پسماندها

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها	وزارت کشور با هماهنگی سازمان، موظف است برنامه‌ریزی و تدابیر لازم برای جداسازی پسماندهای عادی را به عمل آورده و برنامه زمان‌بندی آن را تدوین نماید. مدیریت‌های اجرایی مندرج در ماده (۷) این قانون موظفند در چارچوب برنامه فوق و در مهلتی که در آیین‌نامه اجرایی این قانون، پیش‌بینی می‌شود، کلیه پسماندهای عادی را به صورت تفکیک‌شده جمع‌آوری، بازیافت یا دفن نمایند.
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	حذف
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	طرح در قالب ماده ۲۸۴

^{۲۸} پیشنهاد جایگزین

متن پیشنهادی اتاق ایران در ماده ۴، ظرفیت تمقق ماده ۹ مدیریت پسماندها را فودبه‌فود ایجاد نموده و با شکل‌گیری فعالیت‌های اقتصادی خدمات جمع‌آوری بر مبنای فرید کالاهای قابل بازیابی از شهروندان و ایجاد مشوق‌های اقتصادی به عنوان عوامل انگیزشی برای جامعه، باعث شکل‌گیری نظام تفکیک کالاهای قابل بازیابی از پسماندها در مبدأ شده و بدون دفالت بیشتر دستگاه‌های دولتی - که تاکنون هم جوابگو نبوده و پس از نیز جوابگوی استقرار نظام تفکیک از مبدأ نخواهد بود- این مهم را به سنگ‌بنای بهره‌وری نظام مدیریت پسماندها در کشور مستقر فواید کرد.

ماده ۱۰

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها	-
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	سازمان برنامه‌بودجه کشور موظف است بر اساس شاخص‌های تعیین شده در استاندارد نظام مدیریت یکپارچه پسماندها نسبت به تشخیص و تعیین صلاحیت پیمانکاران و مشاوران حقیقی و حقوقی فعال در بخش مدیریت پسماندها اقدام نماید. تبصره - سازمان موظف است پایش و ارزیابی سالانه عملکرد اشخاص حقیقی و حقوقی فوق را بر اساس شاخص‌های استاندارد نظام مدیریت یکپارچه پسماندها انجام دهد و نتایج ارزیابی و عملکرد آنها را در سامانه ثبت کند. سازمان برنامه‌بودجه نیز مکلف است بر اساس نتایج ارزیابی سازمان، نسبت به تمدید یا لغو مجوز صلاحیت آنها بطور سالانه اقدام نماید. ^{۳۹}
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	سازمان برنامه‌بودجه با همکاری وزارت کشور و اتاق ایران موظف است دستورالعمل تشخیص صلاحیت مشاوران و پیمانکاران خدمات مدیریت پسماندها را تدوین و بر اساس آن نسبت به تشخیص و تعیین صلاحیت ایشان اقدام نماید. تبصره - اعتبار گواهینامه‌های مشاوره و پیمانکاری بر اساس رتبه شرکت‌ها تعیین گردیده و سازمان برنامه‌بودجه مکلف است نسبت به انتشار فهرست مشاوران و پیمانکاران ذی‌صلاح به صورت سالیانه اقدام نماید. سازمان بر حسن فعالیت پیمانکاران و مشاوران بر اساس دستورالعمل یادشده نظارت می‌نماید.

^{۳۹} پیشنهاد اصلاح متن

تشخیص صلاحیت و رتبه‌بندی پیمانکاران و مشاوران، رویه‌هایی شناخته‌شده و متداول هستند که اولاً برای پیمانکاران و مشاورانی که در پروژه‌های مرتبط با بودجه‌های عمرانی دولتی فعالیت می‌کنند به کار گرفته می‌شوند و ثانیاً ماهیتی استاتیک و بر مبنای الزامات مرتبط در آغاز فرآیندها دارند. بر همین اساس، به نظر می‌رسد که اولاً شفاف‌سازی مرتبط با ارزیابی و رتبه‌بندی پیمانکاران و مشاوران بر مبنای نیاز کارفرمایان (شهرداری‌ها و دهیاری‌ها) و با توافق پیمانکاران و مشاوران تعیین گردیده، صرفاً در پروژه‌های مرتبط با شهرداری‌ها و دهیاری‌ها کاربرد یابد.
مدای از موارد فوق، سازمان حفاظت محیط‌زیست، معیارها، روش‌ها و چگونگی ارزیابی تطابق مشاوران و پیمانکاران با شفاف‌سازی رتبه‌بندی توسط سازمان مشخص نیست و تعیین بازه سالانه برای چنین ارزیابی‌هایی، راه را بر برنامه‌ریزی بلندمدت فعالان اقتصادی برای فعالیت در این حوزه می‌بندد.

ماده ۱۱

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها (ماده ۱۰)	وزارت کشور موظف است در اجرای وظایف مندرج در این قانون، ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون، نسبت به تهیه دستورالعمل تشکیلات و ساماندهی مدیریت اجرایی پسماندها در شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و بخشداری‌ها اقدام نماید.
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	وزارتخانه‌های کشور، صنعت، معدن و تجارت، نیرو، نفت، جهاد کشاورزی، بهداشت و درمان و آموزش پزشکی موظفند با همکاری دستگاه‌های ذیربط هر سه سال یکبار با انجام مطالعات راهبردی و آسیب‌شناسی وضعیت موجود، نسبت به تدوین یا بازنگری دستورالعمل ساماندهی تشکیلات و مدیریت اجرایی پسماندها در وزارتخانه مربوطه اقدام و به کارگروه ملی پسماندها جهت تصویب ارائه کنند. ^{۳۰}
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	وزارت کشور موظف است حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون، نسبت به تدوین یا بازنگری دستورالعمل ساماندهی تشکیلات سازمانی مدیریت پسماندها در شهرداری‌ها و دهیاری‌ها اقدام نماید. سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های وزارت کشور موظف است گزارش و پایش‌های مربوط این ماده را هر پنج سال یک بار به کارگروه ارائه نموده و به صورت عمومی منتشر نماید.

^{۳۰} پیشنهاد اصلاح متن

از آنجا که در میان دستگاه‌های اجرایی، تنها دستگاهی که مسئولیت عملیاتی در مدیریت پسماندها دارد، وزارت کشور است، اجرای مطالعات راهبردی ساماندهی تشکیلاتی مدیریت پسماندها برای همین یک وزارتخانه کفایت لازم را خواهد داشت. از سوی دیگر نیز تعیین بازه زمانی سه‌ساله برای آسیب‌شناسی و بازنگری برنامه‌های راهبردی اصولاً بازه کوتاهی است که متی فرآیندها و نتایج اجرای برنامه‌های میان‌مدت در این سافت‌کارها را نیز شامل نمی‌شود.

ماده ۱۲

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها (ماده ۱۱)	سازمان موظف است با همکاری وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (در مورد پسماندهای پزشکی)، صنایع و معادن، نیرو و نفت (در مورد پسماندهای صنعتی و معدنی)، جهاد کشاورزی (در مورد پسماندهای کشاورزی) ضوابط و روش‌های مربوط به مدیریت اجرایی پسماندها را تدوین و در شورای عالی حفاظت محیط‌زیست به تصویب برساند، وزارتخانه‌های مذکور مسئول نظارت بر اجرای ضوابط و روش‌های مصوب هستند.
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	سازمان باید با همکاری وزارتخانه‌های کشور، صنعت، معدن و تجارت، نیرو، نفت، جهاد کشاورزی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی سند راهبردهای ملی مدیریت پسماندها را با رویکرد اصلاح الگوی تولید و مصرف، کاهش حداکثری تولید پسماندها و تفکیک از مبدأ و بکارگیری اقتصاد چرخشی در چرخه مدیریت پسماندها ظرف حداکثر شش ماه پس از ابلاغ این قانون تدوین و جهت تصویب به هیأت وزیران ارائه نماید. وزارتخانه‌های فوق موظف به ارائه گزارش سالانه اجرای سند راهبردهای ملی به کارگروه و ثبت در سامانه هستند. تبصره - کلیه شوراهای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها موظفند طرح‌های جامع استانی را براساس سند راهبردهای ملی مدیریت پسماندها ظرف حداکثر یک سال بعد از تصویب این برنامه تدوین نمایند. مدیریت اجرایی کلیه پسماندها موظفند در چهارچوب طرح جامع مدیریت پسماندهای استانی، گزارش اقدامات اجرایی خود را در پایان هر سال به شوراهای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها ارائه و پس از تأیید در سامانه بارگذاری نمایند. ^{۳۱}
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	کارگروه موظف است ظرف حداکثر شش ماه پس از تصویب این قانون، سند راهبردی ملی مدیریت پسماندها را با بیشینه‌سازی مشارکت شهروندی در تفکیک از مبدأ، افزایش رقابت‌پذیری بنگاه‌های فعال، منع‌زدایی و بهبود محیط کسب‌وکارهای مدیریت پسماندها و زنجیره بازیافت و ساماندهی و پاکسازی دفن‌گاه‌های غیراصولی کشور تدوین و جهت تصویب به هیأت وزیران ارائه نماید. تبصره - کلیه شوراهای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها موظفند طرح‌های جامع استانی را بر اساس سند راهبردی ملی مدیریت پسماندها و با لحاظ نمودن مقتضیات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، زیست محیطی، جغرافیایی و اقلیمی استان ظرف حداکثر یک سال بعد از تصویب این برنامه تدوین نموده و در کارگروه تصویب نمایند. مدیریت اجرایی کلیه پسماندها موظفند در چهارچوب طرح جامع مدیریت پسماندهای استانی، گزارش اقدامات اجرایی خود را در پایان هر سال به شوراهای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها ارائه و پس از تأیید در سامانه بارگذاری نمایند.

^{۳۱} پیشنهاد اصلاح متن

از آنجا که در شرایط کنونی کشور فاقد یک نهاد تصمیم‌گیر کلان برای مدیریت پسماند کشور است و کارآمدی و اثربخشی تصمیمات در این حوزه منوط به فرآیند مشارکتی در آن با توافق نقش آفرینان (هاکمیت، بفش فصوصی و شهروندان) است، لازم است که مسئولیت تصمیم‌گیری کلان (راهبردی) به کارگروه تفویض گردد که این امر در ماده الماقی ۱ دیده شده است.
از طرف دیگر نیز، تدوین طرح‌های جامع استانی بر اساس راهبرد کلان در هر استان، نیاز به تأیید کارگروه، گزارش‌دهی به کارگروه و اتفاد برنامه‌های بازنگری اسناد در صورت ضرورت دارد.

ماده ۱۳

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها	-
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنعت، معدن و تجارت، نیرو، نفت، جهاد کشاورزی و کشور موظفند از طریق سازمان ملی استاندارد با همکاری سازمان، استانداردهای امحاء، دفع نهایی و مراقبت‌های پس از دفع و تصفیه پسماندهای خطرناک را ظرف مدت یکسال پس از ابلاغ این قانون را تدوین و پس از طرح در کمیسیون‌های فنی ذیربط موضوع ماده (۳) قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد (مصوب ۱۳۹۶/۷/۱۱) جهت تصویب در کمیته‌های ملی سازمان ملی استاندارد ارائه نمایند. وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنعت، معدن و تجارت، نیرو، نفت، جهاد کشاورزی و کشور مسئول نظارت بر حسن اجرای استانداردهای مربوط به پسماندهای خطرناک مرتبط با آن وزارتخانه هستند و گزارش فعلی اقدامات صورت‌گرفته را باید در سامانه ثبت نمایند. در صورت مغایرت اقدامات با استانداردهای مربوطه سازمان باید مطابق با ماده (۱۶) و (۱۷) این قانون اقدام نماید. تبصره ۱ - سازمان ملی استاندارد با همکاری دستگاه‌های مسئول موظف است حداکثر هر دو سال یکبار استانداردهای موضوع این ماده را به روزرسانی نموده و در سامانه ثبت نماید. تبصره ۲ - تولیدکنندگان و واردکنندگان محصولاتی که منجر به ایجاد پسماندهای خطرناک می‌گردند، باید نحوه استفاده، نگهداری، حمل‌ونقل و دفع پسماندهای حاصل از مصرف را بر اساس استانداردهای مربوطه بر روی بسته‌بندی درج نمایند. ^{۳۲}
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	-

^{۳۲} پیشنهاد اصلاح و جابجایی در متن

با توجه به ظرفیت ماده ۳ در فصوص استانداردسازی فرآیندها و محصولات، این ماده زائد است و می‌توان گزاره مربوط به استانداردهای امحاء و دفع نهایی و مراقبت‌های پس از دفع و بی‌فطر سازی پسماندهای فطرناک را در متن ماده ۳ عنوان نمود. همچنین تبصره ۲ قابلیت طرح ذیل ماده ۴ را دارد. در فصوص بازرگاری استانداردها نیز بازه زمانی ۲ ساله بسیار کوتاه است و معمولاً استانداردها در فواصل زمانی ۳ الی ۵ ساله، یا به فواصل نقش آفرینان فعال در اجرای آن استاندارد بازرگاری می‌گردند و نظارت بر مسن اجرای استانداردها، بر عهده سازمان ملی استاندارد است.

ماده ۱۴

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها (مواد ۱۴ و ۱۷)	ماده ۱۴ - نقل و انتقال برون مرزی پسماندهای ویژه تابع مقررات کنوانسیون بازل و با نظارت مرجع ملی کنوانسیون خواهد بود. نقل و انتقال درون مرزی پسماندهای ویژه تابع آیین‌نامه اجرایی مصوب هیئت وزیران خواهد بود. ماده ۱۷ - متخلفین از حکم ماده (۱۴) این قانون موظفند پسماندهای مشمول کنوانسیون بازل را به کشور مبدأ اعاده و یا در صورت امکان معدوم کردن در داخل تحت نظارت و طبق نظر سازمان (مرجع ملی کنوانسیون مذکور در ایران) با هزینه خود به نحو مناسب دفع نمایند. در غیر این صورت به مجازات‌های مقرر در ماده (۱۶) محکوم خواهند شد.
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	واردات، صادرات و عبور پسماندهای مشمول مجمع (کنوانسیون) بازل (قانون اجازه عضویت جمهوری اسلامی ایران در کنوانسیون بازل درباره کنترل انتقالات برون‌مرزی مواد زاید زیان‌بخش و دفع آنها (مصوب ۱۳۷۱/۶/۳۱) تابع مفاد این مجمع و آیین‌نامه اجرایی آن مصوب هیأت وزیران و تحت نظارت مرجع ملی مجمع خواهد بود. متخلف از این حکم مشمول احکام ماده (۱۶) این قانون خواهد شد و موظف است پسماندهای مشمول کنوانسیون بازل را به کشور مبدأ عودت دهد. تبصره ۱ - در صورت تأیید مراجع قضایی مبنی بر عدم امکان عودت پسماندها به کشور مبدأ، این پسماندها تحت نظارت و طبق نظر سازمان با هزینه واردکننده متخلف مطابق با ضوابط و روش‌های مربوطه دفع خواهند شد و منافع ناشی از بازیافت آن پس از فروش و واریز به خزانه، در اختیار صندوق ملی محیط‌زیست قرار خواهد گرفت و باید صرفاً در راستای اولویت‌های تعیین شده در اسناد ملی و استانی مدیریت پسماندها هزینه گردد. تبصره ۲ - کلیه تعهدات مرتبط با سایر مجامع بین‌المللی حوزه مدیریت پسماندها مصوب مجلس شورای اسلامی توسط دستگاه‌های مرتبط لازم‌الاجراست و متخلفین از این حکم مشمول احکام ماده (۱۶) این قانون خواهند شد. ^{۳۳}
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	واردات، صادرات و عبور پسماندهای مشمول مجمع بازل تابع مفاد این مجمع و آیین‌نامه اجرایی آن مصوب هیأت وزیران و تحت نظارت مرجع ملی مجمع خواهد بود. متخلف از این حکم مشمول احکام ماده (۱۶) این قانون خواهد شد و موظف است پسماندهای مشمول کنوانسیون بازل را به کشور مبدأ عودت دهد. تبصره ۱ - در صورت تأیید مراجع قضایی مبنی بر عدم امکان عودت پسماندها به کشور مبدأ، این پسماندها تحت نظارت و طبق نظر سازمان با هزینه واردکننده متخلف مطابق با ضوابط و روش‌های مربوطه دفع خواهند شد و منافع ناشی از بازیافت آن پس از فروش و واریز به خزانه، در اختیار صندوق ملی محیط‌زیست قرار خواهد گرفت و باید صرفاً در راستای اولویت‌های تعیین شده توسط کارگروه هزینه گردد. تبصره ۲ - کلیه تعهدات مرتبط با سایر مجامع بین‌المللی حوزه مدیریت پسماندها مصوب مجلس شورای اسلامی توسط دستگاه‌های مرتبط لازم‌الاجراست و متخلفین از این حکم مشمول احکام ماده (۱۶) این قانون خواهند شد. تبصره ۳ - نقل و انتقال پسماندهای خطرناک در داخل مرزها و مابین استان‌های کشور تابع آیین‌نامه اجرایی این ماده است. نقل و انتقال پسماندها میان مناطق آزاد و سرزمین اصلی نیز تابع قوانین مرتبط با نقل و انتقال پسماندها میان استان‌ها است. تبصره ۴ - به منظور حداکثر بهره‌گیری از توان تولیدی و خدماتی کشور و جلوگیری از خام‌فروشی، صادرات کلیه مواد قابل بازیابی و پسماندها تنها در صورت تأمین نیاز صنایع داخل با تأیید وزارت صنعت، معدن و تجارت امکان‌پذیر است. دستورالعمل اجرای این ماده ظرف مدت ۳ ماه از تصویب این قانون توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت با همکاری اتاق ایران تدوین می‌گردد.

^{۳۳} پیشنهاد اصلاح متن

تبصره‌های ذیل ماده با توجه به مشکلات بروکراتیک عدیده در انتقال پسماندها میان مناطق آزاد تجاری و سرزمین اصلی و کمبود مواد اولیه در صنایع بازیافت به دلیل صادرات، به متن اضافه گردیده‌اند..

ماده ۱۵

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها	تولیدکنندگان آن دسته از پسماندهایی که دارای یکی از ویژگی‌های پسماندهای ویژه نیز می‌باشند، موظفند با بهینه سازی فرآیند و بازیابی، پسماندهای خود را به حداقل برسانند و در مواردی که حدود مجاز در آیین‌نامه اجرایی این قانون پیش‌بینی شده است، در حد مجاز، نگهدارند.
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنعت، معدن و تجارت، نیرو، نفت، جهاد کشاورزی و کشور، موظفند از طریق سازمان ملی استاندارد با همکاری سازمان، استانداردهای مکانیابی، طراحی، اجرا و بهره‌برداری زیرساخت‌های پردازش و دفع و بهسازی محل‌های دفن انواع پسماندها را ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ این قانون تدوین و پس از طرح در کمیسیون‌های فنی ذی‌ربط موضوع ماده (۳) قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد (مصوب ۱۳۹۶/۷/۱۱) جهت تصویب در کمیته‌های ملی سازمان ملی استاندارد ارائه نمایند. ^{۳۴} تبصره ۱ - وزارت راه‌وشهرسازی موظف است در طرح توسعه و عمران (جامع) ناحیه‌ای (این طرح در اجرای وظایف محول شده در قانون تغییر نام وزارت آبادانی و مسکن به وزارت مسکن و شهرسازی و تعیین وظایف آن (مصوب ۱۳۵۳) و تصویب‌نامه شماره ۷۰۹۷۱. ت ۴۰۷ هـ مورخ ۱۳۷۳/۱۱/۵ هیأت وزیران مناطق مناسبی را برای دفع پسماندها در نظر بگیرد. ^{۳۵}

^{۳۴} پیشنهاد جایگزینی و الحاق ماده

با توجه به ظرفیت ماده ۳ در فصول استانداردسازی فرآیندها و محصولات، این ماده زائد است و می‌توان گزاره مربوط به استانداردهای مکانیابی، طراحی، اجرا و بهره‌برداری زیرساخت‌های پردازش و دفع و بهسازی محل‌های دفن انواع پسماندها را در متن ماده ۳ عنوان نمود. وضعیت نامطلوب دفن‌گاه‌های سنتی و غیربهداشتی پسماند کشور بر هیچ‌کس پوشیده نیست و آثار ناهنجار آن در بوی نامطبوع مسیر تهران تا فرودگاه امام خمینی (ره) یا وضعیت بمرانی دیوی سراوان یا نظایر آن قابل مشاهده است. این شرایط که قابلیت هم‌گیر شدن به بمرانی در سراسر کشور را دارد، نتیجه چهار دهه آمیختگی بهره‌برداری و امداد و سوداگری در بازار با نظارت و برنامه‌ریزی در تصدی این موزه بوده که جز آثار مفرب بر محیط‌زیست، سلامت و اقتصاد کشور، رفته‌رفته سوبیه‌های اجتماعی به فود گرفته و عملاً آبروی کشور را هدف می‌گیرد. برای مل این مشکل و به منظور برفوردار شدن تمام مناطق و عرصه‌های جمعیتی کشور از نظام بهره‌ور و شایسته مدیریت پسماند و رفع مخاطرات محیط‌زیستی ناشی از دفع غیراصولی (تلنبار) پسماندها در طبیعت در دهه‌های گذشته و بکارگیری متفحصین و شرکت‌های سرشناس بفض فصوصی در عملیات امداد تاسیسات مدیریت پسماند، وارد شدن پیمانکاران عمرانی رتبه یک کشور در پروژه‌ها و متمرکز نمودن بهره‌برداران مرفه‌ای بر فرآیند بهره‌برداری این تاسیسات یک ضرورت غیرقابل‌انکار است. لازمه تحقق این امر در درجه اول اصلاح رویه موجود در تصدی‌گری پروژه‌های مدیریت پسماند توسط وزارت کشور و پس از آن تغییر ماهیت منابع، از منابع نقدی به غیرنقدی (تهاتر دارایی‌ها) است. بر همین اساس، با هدف:

- واگذاری تصدی‌گری عملیات امداد تاسیسات مدیریت پسماندهای شهری به وزارت راه‌وشهرسازی،

- تفویض منابع غیرنقدی مورد نیاز جهت پروژه‌های امداد جدید و تفویض منابع نقدی مورد نیاز برای تکمیل پروژه‌های نیمه‌تمام، و

- استفاده از ظرفیت پیمانکاران عمرانی رتبه یک کشور در پروژه‌های امداد تاسیسات مدیریت پسماند در امداد تاسیسات منطقه‌ای تبدیل پسماند به مواد و انرژی و همچنین دفن‌گاه‌های بهداشتی

ماده الماقی جایگزین پیشنهاد می‌گردد که رشد ظرفیت سایت‌های امداد شده و تکمیل شده در هر سال، افزایش نسبت منابع غیرنقدی تفویض‌یافته به کل منابع و افزایش گردش مالی و جذابیت اجرای پروژه‌ها برای پیمانکاران شناخته‌شده را در پی خواهد داشت.

^{۳۵} پیشنهاد حذف

در تبصره ۱ و ۳ استناد به سایر قوانین یا مصوبه‌های دولت در قانون جدید، امری زائد است که قانون فود جایگاه قانونی و ماکمیتی فود را برابر با سایر قوانین و بالاتر از مصوبه‌های دولت دارد.

تبصره ۲ - وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنعت، معدن و تجارت، نیرو، نفت، جهاد کشاورزی و کشور موظفند اعتبارات، تسهیلات و امکانات لازم جهت استقرار تأسیسات مدیریت پسماندهای مرتبط را رأساً یا توسط بخش خصوصی فراهم نماید.^{۳۶}

تبصره ۳ - بر اساس ماده ۳۳ قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان (مصوب ۱۳۷۴/۱۲/۲۲) شورای عالی شهرسازی و معماری، وزارت راه و شهرسازی، سازمان نظام مهندسی و شهرداری‌ها در طراحی ساختمان‌های مسکونی، مجتمع‌های مسکونی، تجاری و فضاهای عمومی، باید استاندارد جهت ذخیره‌سازی پسماندها و احداث تأسیسات مورد نیاز جهت تفکیک و کاهش حجم پسماندها پیش‌بینی کنند.^{۳۷}

تبصره ۴ - واحدهای تولیدی، خدماتی و تأسیساتی حوزه مدیریت پسماندهای شهری و روستایی و پزشکی از ممنوعیت شعاع استقرار صنایع (بر اساس مقررات و ضوابط استقرار واحدهای تولیدی، صنعتی و معدنی سازمان موضوع ماده (۱۱) قانون هوای پاک (مصوب ۱۳۹۶/۴/۲۵) از کلانشهرها مستثنی خواهند بود.^{۳۸}

احداث تأسیسات منطقه‌ای تبدیل پسماند به مواد و انرژی و همچنین دفن‌گاه‌های بهداشتی مجهز به هاضم و تصفیه شیرابه، به وزارت راه و شهرسازی واگذار می‌گردد. به دولت اجازه داده می‌شود برای عملیات احداث تأسیسات منطقه‌ای فوق‌الذکر، از محل تهاتر اراضی و املاک متعلق به دولت به قیمت کارشناسی یا فروش از طریق مزایده و با سازوکار گردش خزانه صرف اجرای طرح‌های فوق کند. برنامه‌ریزی و اولویت‌بندی پروژه‌های احداث و تکمیل و تخصیص اعتبارات توسط کارگروه انجام می‌گیرد.

تبصره ۱ - کارگروه موظف است نسبت به شناسایی و برنامه‌ریزی به منظور ساماندهی و پاکسازی دفن‌گاه‌ها و دیوهای غیر اصولی، غیر بهداشتی و سنتی پسماند کشور اقدام و فهرست آنها را در قالب برنامه اقدام راهبردی به رئیس‌جمهور ارائه نماید.

تبصره ۲ - وزارت راه و شهرسازی موظف است در طرح توسعه و عمران ناحیه‌ای مناطق مناسبی را برای دفع پسماندها در نظر بگیرد.

پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

پیشنهاد حذف^{۳۶}

واگذاری مسئولیت اعطای تسهیلات و امکانات به دستگاه‌های اجرایی جهت استقرار تأسیسات مدیریت پسماندها، بدون ممایت از فعالان کنونی و افزایش رقابت‌پذیری و بهبود محیط کسب‌وکار، نتیجه‌ای می‌زور شکستگی و فروغ فعالان کسب‌وکار دید از بازار نخواهد داشت. بر همین اساس نیاز است که:

- افزایش رقابت‌پذیری از مسیر مقررات‌زدایی، تسهیل، بهبود محیط کسب‌وکار از یک‌سو و ممایت از فعالان کنونی فضای کسب‌وکار از سوی دیگر در اولویت اول اجرا قرار گیرد.
- ضرورت و نیاز ایجاد تأسیسات جدید، پیش از اعطای تسهیلات در کارگروه مورد بررسی و تصویب قرار گیرد که این امر در تبصره ۳ ماده ۴ لحاظ شده است.

پیشنهاد حذف^{۳۷}

در فصول تبصره ۳ نیز، از آنجا که فعالیت‌های مرتبط با کاهش مجموع و ذخیره‌سازی کالاهای بازیابی یا پسماندها، در قالب یک فعالیت صنعتی به نام «پردازش» تعریف می‌گردند، اساساً ایماً یک وامد پردازش در هر منزل مسکونی غیرعلمی و غیرکارشناسی است و شاید این امر صرفاً در فصول مجمع‌های بزرگ مسکونی در قالب فضای ذخیره‌سازی کالاهای بازیابی پس از تفکیک مصداق پیدا کند. همچنین ذخیره‌سازی پسماندها در اتاقک فاضلی در منازل سبب تجمع آلودگی، مشروبات، بوی بد و... فواهد شد و اساساً امری مطلوب و مناسب در زندگی شهری نخواهد بود.

پیشنهاد حذف^{۳۸}

تبصره ۴ نیز در قالب تبصره ۶ ماده ۴ طرح گردیده است.

ماده ۱۶

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها (مواد ۱۶ و ۲۰)	<p>ماده ۱۶ - نگهداری، مخلوط کردن، جمع‌آوری، حمل و نقل، خرید و فروش، دفع، صدور تخلیه پسماندها در محیط بر طبق مقررات این قانون و آیین‌نامه اجرایی آن خواهد بود. در غیر این صورت اشخاص متخلف به حکم مراجع قضایی به جزای نقدی در بار اول پسماندهای عادی از پانصد هزار (۵۰۰۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰۰۰۰۰۰) ریال و برای سایر پسماندها از دو میلیون (۲۰۰۰۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰۰۰۰۰۰) ریال و در صورت تکرار، هر بار دو برابر مجازات قبلی در این ماه محکوم می‌شوند.</p> <p>متخلفین از حکم ماده (۱۳) به جزای نقدی از دو میلیون (۲۰۰۰۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰۰۰۰۰۰) ریال و در صورت تکرار به دو برابر حداکثر مجازات و در صورت تکرار مجدد هر بار به دو برابر مجازات بار قبل محکوم می‌شوند.</p> <p>ماده ۲۰ - خودروهای تخلیه‌کننده پسماند در اماکن غیرمجاز، علاوه بر مجازات‌های مذکور، به یک تا ده هفته توقیف محکوم خواهند شد.</p> <p>تبصره - در صورتی که محل تخلیه، معابر عمومی، شهری و بین شهری باشد، به حداکثر میزان توقیف محکوم می‌شوند.</p>
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	<p>اشخاص حقیقی و حقوقی که در ذخیره‌سازی، جمع‌آوری، حمل‌ونقل، خرید و فروش، تفکیک، پردازش، دفع، امحاء و صدور مجوز دفع پسماندها فعالیت دارند در صورتی که برخلاف مقررات مندرج در این قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی آن اقدام کنند به ترتیب ذیل محکوم می‌شوند:</p> <p>الف - متخلفین برای بار اول، به حکم مراجع قضایی در خصوص پسماندهای عادی به جریمه نقدی از پنجاه میلیون (۵۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال تا صد میلیون (۱۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال و برای پسماندهای خطرناک از پانصد میلیون (۵۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال تا دو میلیارد (۲،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال محکوم می‌شوند.</p> <p>ب - متخلفین برای بار دوم، به حکم مراجع قضایی در خصوص پسماندهای عادی به جریمه نقدی از صد میلیون (۱۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال تا پانصد میلیون (۵۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال و برای پسماندهای خطرناک از دو میلیارد (۲،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال تا پنج میلیارد (۵،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال محکوم می‌شوند.</p> <p>ج - متخلفین برای بار سوم به بعد، مرتکب جرم شده و به حکم مراجع قضایی علاوه بر جرایم بند "ب"، برای اشخاص حقیقی به مجازات تعزیری درجه (۶) و در خصوص اشخاص حقوقی به مجازات تعزیری درجه (۵) محکوم شده و در هر دو مورد به مدت ۳ ماه پروانه کسب یا مجوز کار آنها تعلیق می‌گردد.</p> <p>تبصره ۱ - مدیریت اجرایی پسماندها در صورت عدم رعایت روش‌های مذکور در مواد (۱۲) و (۱۳) این قانون علاوه بر محکومیت‌های مقرر در این ماده در فهرست واحدهای مشمول عوارض آلاینده‌گی موضوع تبصره ۱ ماده ۳۸ قانون مالیات بر ارزش افزوده (مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۷) نیز قرار خواهند گرفت.^{۳۹}</p>

^{۳۹} پیشنهاد حذف

تشفیص آلاینده‌گی واحدهای تولیدی، صنعتی و خدماتی بر مبنای معیارهای مشخص و کمی صورت می‌پذیرد که در ماده ۲۷ قانون مالیات بر ارزش افزوده و آیین‌نامه اجرایی آن بیان گردیده‌است. بر همین اساس، آلودگی‌های ناشی از مدیریت غیراصولی پسماندها، به ممیط پذیرنده (فاک، آب و هوا) سرایت می‌کنند و اصولاً آلودگی مستقلی به نام آلودگی پسماند وجود ندارد. از طرف دیگر، اندازه‌گیری این آلودگی‌ها و مقایسه‌ی آنها با حدود مجاز و استانداردهای مرتبط با آلودگی فاک، هوا و آب، به عنوان معیار آلاینده‌گی واحدها، درصد پرداخته‌ی جرائم مترتب بر آنرا مشخص می‌نماید.

تبصره ۲- رانندگان خودروهای تخلیه‌کننده پسماند در اماکن غیرمجاز، علاوه بر جریمه نقدی مقرر، خودروی آنها یک تا ده هفته بر اساس حکم مراجع قضایی توقیف می‌شود.^{۴۰}

تبصره ۳- مخلوط کردن انواع پسماندهای خطرناک با پسماندهای عادی ممنوع بوده و مرتکب، مشمول احکام مندرج در این ماده می‌شود. در صورت مخلوط شدن، ملاک تشخیص نوع پسماند مخلوط شده بر اساس استاندارد ملی مربوطه بر عهده سازمان می‌باشد.

تبصره ۴- هر گونه ایجاد آلودگی ناشی از پسماندها (همانند رهاسازی، سوزاندن غیر استاندارد و دفع بدون مجوز سازمان و...) در سواحل رودخانه‌ها، دریاچه‌ها، دریاها، بیابان‌ها، کوه‌ها، جنگل‌ها، حواشی جاده‌ها و مسیرهای ریلی ممنوع می‌باشد.^{۴۱}

تبصره ۵- انجام هر کدام از مراحل مدیریت پسماندها، توسط شبکه‌های غیررسمی (اشخاص حقیقی و حقوقی که با مدیریت‌های اجرایی قرارداد رسمی ندارند) جرم محسوب شده و مجرم مشمول احکام مواد ۱۶ و ۱۷ این قانون می‌شود.^{۴۲}

تبصره ۶- جرایم نقدی احکام این قانون سالانه بر اساس نرخ تورم اعلام‌شده از سوی بانک مرکزی افزایش می‌یابد.

۴۰ پیشنهاد اصلاح متن

توقیف خودرو، جریمه‌ای است که صرفاً جنبه سلبی داشته و عملاً هیچ‌گونه ماهیتی برای پذیرفتن و درک اهمیت مسئله ناهنجار رهاسازی زباله در محیط برای راننده خودرو ایجاد نمی‌کند. بر همین اساس، نیاز است که علاوه بر توقیف خودرو، بر جنبه‌های ایجابی موضوع همچون فعالیت راننده در پاکسازی محیط هم توجه گردد تا زمینه‌های فرهنگی کاهش بروز چنین ناهنجاری‌هایی نیز کاهش یابد.

۴۱ پیشنهاد اصلاح متن

در تبصره ۴، ضمن اینکه به بدیهیات اشاره شده، نسبت به برقراری ضمانت‌های اجرایی تمهیدی اتخاذ نگردیده‌است. از طرف دیگر نیز، سفت‌گیری فاصی نسبت به ذفائر زیستی کشور صورت نگرفته‌است.

۴۲ پیشنهاد اصلاح متن

تعریف شفاف فاقد قرارداد با مدیریت‌های اجرایی به عنوان «شبکه غیررسمی» تعریفی عجیب است که با قانون تجارت و قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در تضاد قرار دارد. بر همین اساس، فعال غیررسمی، فعال اقتصادی است که فاقد مجوز مندرج بر درگاه ملی مجوزهای کشور باشد. بر همین اساس، ابتدا باید ضرورت عقد قرارداد با مدیریت‌های اجرایی را به عنوان مجوز تعریف نمود و در گام بعدی فعالان فاقد این مجوز را غیررسمی قلمداد کرد. مورد مهم‌تر در این تبصره نیز این است که قید این تبصره با در کنار هم قرار گرفتن با تعریف غیرشفاف و مبهم پسماندها در این اصلاحیه، باعث فواید شد تا:

- عملاً هر فعال اقتصادی که با مدیریت اجرایی قرارداد رسمی ندارد، متی اگر از مراجع ذیصلاح در قانون، مانند وزارت صنعت، معدن و تجارت مجوز فعالیت (مثلاً پروانه بهره‌برداری صنعت بازیافت) اخذ کرده‌باشد و چندین دهه هم به فعالیت اقتصادی مشغول بوده‌باشد، به مجرد تصویب این قانون، فعال غیررسمی و مجرم است، چرا که با مدیریت‌های اجرایی (مثلاً شهرداری‌ها) قرارداد عقد نکرده‌است!
- چنین تبصره‌ای عملاً با جنبه مقررزه‌زایی و جرم‌انگاری فود از فعالیت اقتصادی مشروع فعالان کسب‌وکار، عملاً با روی مقوق مکه کلیه فعالین اقتصادی می‌گذارد که بیش از ۵۰ سال است با افذ مجوز از نهادهای ذی‌ربط در اقتصاد فعال بوده و پرفخ‌های اقتصاد و اشتغال کشور را به مرکت در آورده‌اند تا ایشان را مجبور به عقد قرارداد با شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور نماید.
- از طرف دیگر نیز، اختیار کسب‌وکار در تمامی فعالیت‌های مرتبط با مدیریت اجرایی پسماندها در شهرها و روستاها به شهرداری‌ها و دهیاری‌ها داده و برای ایشان انحصار تام و تمام قانونی ایجاد می‌نماید تا به هیچ عنوان هیچ شخص حقیقی یا مقوق دیگری امکان ورود به کسب‌وکار در این حوزه، جز از راه عقد قرارداد با شهرداری‌ها را نداشته باشد.

مضاف بر موارد فوق، زباله‌گری، جلوه‌ای پلشت از یک جریان اقتصادی سوداگرانه و سیاه است که با ابزارهای پولشویی، قاچاق، برده‌داری، جرائم امنیتی، فعالیت‌های مافیایی و تروریستی گسترش می‌یابد. رویکرد سلبی در برفرود با چنین جریانی لازم است، ولی به هیچ‌عنوان کافی نخواهد بود. از همین منظر نیاز است که همزمان با برفرود سلبی، پارچوبی شفاف و قانون‌مند در قالب ساماندهی مجوزهای کسب‌وکار این حوزه تعریف گردیده و همزمان روش فعالیت شفاف و قانونی در پارچوب مقررات فنی و استانداردهای یکپارچه و فراگیر ملی تعریف گردد.

اشخاص حقیقی و حقوقی که در ذخیره‌سازی، جمع‌آوری، حمل‌ونقل، خرید و فروش، تفکیک، پردازش، بازیافت، دفع، امحاء و صدور مجوز دفع پسماندها فعالیت دارند در صورتی که بر خلاف مقررات مندرج در این قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی آن اقدام کنند به ترتیب ذیل محکوم می‌شوند:

الف - متخلفین برای بار اول، به حکم مراجع قضایی در خصوص پسماندهای عادی به جریمه نقدی از پنجاه میلیون (۵۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا صد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال و برای پسماندهای خطرناک از پانصد میلیون (۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا دو میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال محکوم می‌شوند.

ب - متخلفین برای بار دوم، به حکم مراجع قضایی در خصوص پسماندهای عادی به جریمه نقدی از صد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا پانصد میلیون (۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال و برای پسماندهای خطرناک از دو میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا پنج میلیارد (۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال محکوم می‌شوند.

ج - متخلفین برای بار سوم به بعد، مرتکب جرم شده و به حکم مراجع قضایی علاوه بر جرایم بند "ب"، برای اشخاص حقیقی به مجازات تعزیری درجه (۶) و در خصوص اشخاص حقوقی به مجازات تعزیری درجه (۵) محکوم شده و در هر دو مورد به مدت ۳ ماه پروانه کسب یا مجوز کار آنها تعلیق می‌گردد.

تبصره ۱ - قوه قضائیه می‌تواند به درخواست سازمان، شعب تخصصی دادسرا و دادگاه را به‌منظور رسیدگی به جرائم موضوع این قانون اختصاص دهد.

تبصره ۲ - رانندگان خودروهای تخلیه‌کننده پسماند در اماکن غیرمجاز، در صورت تأیید شواهد توسط مرجع قضایی، علاوه بر مجازات‌های مذکور در ماده ۱۶، به یک تا ده هفته توقیف خودرو و دریافت ۵ نمره منفی یا از ۵ تا ۱۵ روز کار به عنوان پاکبان در شهر محل سکونت راکب به تشخیص قاضی محکوم خواهند شد.

تبصره ۳ - مخلوط کردن انواع پسماندهای خطرناک با پسماندهای عادی ممنوع بوده و مرتکب، مشمول احکام مندرج در این ماده می‌شود. در صورت مخلوط شدن، ملاک تشخیص نوع پسماند مخلوط شده بر اساس استاندارد ملی مربوطه بر عهده سازمان می‌باشد.

تبصره ۴ - هر گونه ایجاد آلودگی ناشی از پسماندها (همانند رهاسازی، سوزاندن غیر استاندارد و دفع بدون مجوز سازمان و...) در سواحل رودخانه‌ها، دریاچه‌ها، دریاها، بیابان‌ها، کوه‌ها، جنگل‌ها، حواشی جاده‌ها و مسیرهای ریلی ممنوع است. ایجاد آلودگی‌های ناشی از پسماندها در مناطق حفاظت شده چهارگانه محیط‌زیست حداکثر مجازات‌های موضوع این ماده را دارد.

تبصره ۵ - کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی فعال در مدیریت اجرایی پسماندها، باید دارای مجوز مرتبط مندرج بر درگاه ملی مجوزهای کشور باشند و مطابق مقررات فنی موضوع ماده ۳ فعالیت نمایند. هرگونه بکارگیری پیمانکاران فاقد پروانه صلاحیت صادره از سازمان برنامه و بودجه برای جمع‌آوری و جداسازی پسماند، توسط مدیریت‌های اجرایی پسماند ممنوع است. جمع‌آوری پسماند از شوارع و حرائم عام در هر شکلی غیر از فعالیت اشخاص دارای مجوز و طرف قرارداد مدیریت اجرایی ممنوع است و فرماندهی انتظامی مکلف به توقیف اشخاص و تحویل ایشان به مرجع قضایی هستند.

تبصره ۶ - بی‌خطرسازی پسماندهای خطرناک از طریق مخلوط کردن آنها با پسماندهای غیرخطرناک و یا جمع‌آوری، خرید و فروش، استفاده مجدد و یا بازیافت پسماندهای خطرناک، توسط اشخاص فاقد مجوز مندرج در درگاه ملی مجوزهای کشور ممنوع است و با متخلفین برابر مجازات‌های مندرج در ماده ۱۶ این قانون برخورد خواهد شد.

تبصره ۷ - جرایم نقدی احکام این قانون سالانه بر اساس نرخ تورم اعلام‌شده از سوی بانک مرکزی افزایش می‌یابد.

تبصره ۸ - متخلفان علاوه بر محکومیت‌های فوق، موظف به جبران خسارت و برطرف کردن آلودگی ایجاد شده هستند. ضوابط جبران خسارت و رفع آلودگی، توسط سازمان و با همکاری دستگاه‌های اجرائی ذیربط تهیه و ظرف مدت شش‌ماه به تأیید کارگروه می‌رسد.

پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

ماده ۱۷

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها (ماده ۱۸)	در شرایطی که آلودگی، خطر فوری برای محیط و انسان دارد، با اخطار سازمان و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، متخلفین و عاملین آلودگی موظفند فوراً اقداماتی را که منجر به بروز آلودگی و تخریب محیط زیست می شود متوقف نموده و بلافاصله مبادرت به رفع آلودگی و پاکسازی محیط نمایند. در صورت استتکاف، مرجع قضایی خارج از نوبت به موضوع رسیدگی و متخلفین و عاملین را علاوه بر پرداخت جریمه تعیین شده، ملزم به رفع آلودگی و پاکسازی خواهد نمود.
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط زیست مجلس شورای اسلامی)	در صورت رهاسازی و تخلیه پسماندهای خطرناک در محیط های غیرمجاز، سازمان موظف است با همکاری وزارتخانه های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنعت، معدن و تجارت، نیرو، نفت، جهاد کشاورزی و کشور نسبت به پیگیری اعلام جرم به مراجع قضایی مطابق ماده (۶۸۸) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ و قانون اصلاح تبصره (۱) ماده (۶۸۸) قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۶/۵/۸) و سپس الزام عاملین به رفع آلودگی و پاکسازی محل و مدیریت پسماند با رعایت اصول محیط زیستی و بهداشتی در محل های مجاز به حکم مراجع قضایی اقدام کنند و در صورت عدم شناسایی عاملین، مبادرت به رفع آلودگی و پاکسازی محیط توسط بخشداری ها، شهرداری ها و دهیاری ها نماید. تبصره ۱- در شرایطی که تخلیه غیربهداشتی پسماندهای عادی به نحوی باشد که سلامت انسان و محیط زیست را به خطر بیندازد، احکام و وظایف فوق جاری خواهد شد. تبصره ۲- در صورتی که رهاسازی پسماندها در محیط غیرمجاز به نحوی گسترده بوده که منجر به ایراد خسارت عمده به تمامیت جسمانی افراد گردد، عاملین و مرتکبین محکوم به احکام ماده (۲۸۶) قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۹۲/۲/۱۸) می گردند.
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	تبصره ۳- قوه قضاییه باید شعب تخصصی دادسرا و دادگاه را به منظور رسیدگی به جرایم موضوع این قانون اختصاص دهد. ^{۴۳} تبصره ۴- سازمان موظف است با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی آیین نامه اجرایی این ماده را حداکثر ۶ ماه پس از ابلاغ این قانون تدوین و در کارگروه تأیید و به تصویب هیئت وزیران برساند. در صورت رهاسازی و تخلیه پسماندهای خطرناک در محیط های غیرمجاز، سازمان موظف است با همکاری دستگاه های اجرایی ذی ربط نسبت به پیگیری اعلام جرم به مراجع قضایی و سپس الزام عاملین به رفع آلودگی و پاکسازی محل و مدیریت پسماند با رعایت اصول محیط زیستی و بهداشتی در محل های مجاز به حکم مراجع قضایی اقدام کنند و در صورت عدم شناسایی عاملین، مبادرت به رفع آلودگی و پاکسازی محیط توسط بخشداری ها، شهرداری ها و دهیاری ها و یا پیمانکاران ذی صلاح بخش خصوصی نماید. تبصره ۱- در شرایطی که تخلیه غیربهداشتی پسماندهای عادی به نحوی باشد که سلامت انسان و محیط زیست را به خطر بیندازد، احکام و وظایف فوق جاری خواهد شد. تبصره ۲- در صورتی که رهاسازی پسماندها در محیط غیرمجاز به نحوی گسترده بوده که منجر به ایراد خسارت عمده به تمامیت جسمانی افراد گردد، عاملین و مرتکبین محکوم به احکام ماده (۲۸۶) قانون مجازات اسلامی می گردند. تبصره ۳- سازمان موظف است با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر دستگاه های ذی ربط، آیین نامه اجرایی این ماده را حداکثر شش ماه پس از ابلاغ این قانون تدوین و در کارگروه تأیید و به تصویب هیئت وزیران برساند.

^{۴۳} پیشنهاد اصلاح و ادغام با ماده ۱۶

تبصره ۳ این ماده، در قالب تبصره ۱ ماده ۱۶ درج گردیده است. همچنین پیشنهاد می گردد به منظور رفع آلودگی و پاکسازی محیط زیست، به جز شهرداری ها و دهیاری ها از توان پیمانکاران ذی صلاح بخش خصوصی نیز بهره لازم گرفته شود.

ماده ۱۸

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها (ماده ۱۹)	در تمام جرایم ارتكابی مذکور، مرجع قضایی مرتکبین را علاوه بر پرداخت جریمه به نفع صندوق دولت، به پرداخت خسارت به اشخاص و یا جبران خسارت وارده، بنا به درخواست دستگاه مسئول محکوم خواهد نمود.
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	در تمام جرایم ارتكابی مذکور مرجع قضایی عاملین را علاوه بر جرائم و احکام مندرج در مواد مرجع قضائی (۱۶) و (۱۷) این قانون به جبران خسارات وارده به محیط‌زیست و اشخاص محکوم می‌کند. در مورد نحوه تعیین و محاسبه خسارات بر اساس ارزشگذاری اقتصادی در خصوص خسارات محیط‌زیستی از سازمان و در خصوص خسارات سلامت از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی استعلام می‌کند. ^{۴۴}
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	در تمام جرایم ارتكابی مذکور مرجع قضایی عاملین را علاوه بر جرائم و احکام مندرج در مواد مرجع قضائی (۱۶) و (۱۷) این قانون به جبران خسارات وارده به محیط‌زیست و اشخاص محکوم می‌کند. در مورد نحوه تعیین و محاسبه خسارات بر اساس ارزشگذاری اقتصادی در خصوص خسارات محیط‌زیستی از سازمان و در خصوص خسارات سلامت از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی استعلام می‌کند. تبصره - معیارهای مرتبط با ارزشگذاری اقتصادی و نحوه محاسبه خسارات بر محیط‌زیست و سلامت، توسط سازمان و وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط، ظرف مدت شش ماه از تصویب این قانون تدوین و به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.

^{۴۴} پیشنهاد اصلاح متن

برای اجرای این ماده نیاز است که معیارهای مرتبط با ارزشگذاری اقتصادی خسارات محیط‌زیستی و سلامت توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تدوین گردیده، به تصویب هیئت‌وزیران برسد.

ماده ۱۹

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها	-
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	در راستای اجرای احکام این قانون در حوزه مدیریت پسماندها، مأموران یگان حفاظت و کارشناسان سازمان، محیط‌بانان و جنگل‌بانان، ناظران محیط‌زیست مدیریت‌های اجرایی پسماندها در شهرها و روستاها و ناظران محیط‌زیست در وزارتخانه‌های نیرو، نفت، صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی و کارشناسان بهداشت محیط در وزارتخانه بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با اخذ تاییدیه از دستگاه قضایی، ضابط خاص محسوب می‌شوند و این ضابطان مشمول قواعد مقرر در قانون آیین دادرسی کیفری می‌شوند. تبصره - منظور از ناظران محیط‌زیست موضوع این ماده، حسب مورد، کارشناسان و مأموران دستگاه مربوطه هستند که به منظور نظارت و ارائه گزارش در خصوص تخلفات و جرائم موضوع این قانون توسط دستگاه قضایی آموزش‌های لازم را دیده‌اند. ^{۴۵}
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	-

^{۴۵} پیشنهاد حذف (اولویت یکم)

در این ماده به گستره وسیعی از کارشناسان دستگاه‌های اجرایی اختیاری داده شده که اولاً از لحاظ سازمانی در آن مسئولیتی ندارند، ثانیاً در آن تفصص لازم را ندارند و ثالثاً در فصوص این اختیار، تمهیدات لازم به منظور اثبات از طرف فوهران و اعتراض از طرف فوانده پیش‌بینی نشده‌است. عدم تمهید مناسب در فصوص موارد یادشده صرفاً باعث دامن‌زدن به تعارضات میان آماد مفتلف اجتماع می‌گردد.

پیشنهاد اصلاح متن (اولویت دوم)

در صورت اصرار به باقی ماندن ماده در متن قانون، پیشنهاد می‌گردد دایره ضابطان صرفاً به کارشناسان سازمان به عنوان ناظر عالی قانون محدود گردد و تبعا تبصره ذیل ماده مذف شود.

ماده ۲۰

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها (ماده ۲۱)	درآمد حاصل از جرایم این قانون به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز و همه ساله معادل وجوه واریزی از محل اعتبارات ردیف خاصی که در قوانین بودجه سنواتی پیش‌بینی می‌شود، در اختیار دستگاه‌هایی که در آیین نامه اجرایی این قانون تعیین خواهند شد، قرار خواهد گرفت تا صرف آموزش، فرهنگ‌سازی، اطلاع‌رسانی و رفع آلودگی ناشی از پسماندها، حفاظت از محیط‌زیست و تأمین امکانات لازم در جهت اجرای این قانون گردد.
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	وجوه حاصل از جریمه‌ها و جزایهای نقدی موضوع این قانون به خزانه واریز می‌شود. صددرصد (۱۰۰٪) از وجوه واریزی به خزانه بر اساس ردیفی که در قانون بودجه سالانه پیش‌بینی می‌شود در اختیار صندوق ملی محیط‌زیست قرار می‌گیرد تا صرف آموزش، فرهنگ‌سازی، راه‌اندازی سامانه، تدوین استانداردها و اجرای پروژه‌های رفع آلودگی ناشی از پسماندها موضوع ماده (۱۷) این قانون و تأمین امکانات لازم در جهت اجرای این قانون گردد. سازمان موظف است گزارش عملکرد هزینه‌ای خود را سالانه در سامانه ثبت نماید. ^{۴۶} تبصره - در صورت ارایه برنامه آموزش و فرهنگ‌سازی از طرف مدیریت‌های اجرایی پسماندها و تأیید سازمان، صندوق ملی محیط‌زیست موظف به حمایت از این برنامه‌ها بر اساس ردیف بودجه این ماده می‌باشد. ^{۴۷}
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	صددرصد وجوه حاصل از جریمه‌ها و جزایهای نقدی موضوع این قانون پس از واریز به خزانه، در ردیف بودجه سالانه (جمعی-خرجی) در اختیار صندوق ملی محیط‌زیست قرار می‌گیرد تا به تصویب کارگروه صرف ارائه تسهیلات حمایتی، اجرای پروژه‌های رفع آلودگی ناشی از پسماندها موضوع ماده (۱۷) این قانون و تأمین امکانات لازم در جهت اجرای این قانون و اولویت‌های مصوب کارگروه نماید. صندوق موظف است گزارش عملکرد هزینه‌ای خود را سالانه در سامانه ثبت نموده و به کارگروه ارائه نماید.

^{۴۶} پیشنهاد اصلاح متن

از آنجا که اولاً وجوه مرتبیت با جرائم قابل پیش‌بینی نیستند و ثانیاً پیش‌بینی ممل هزینه برای آنها در بودجه سالیانه باعث ایجاد تمایل به افذ جریمه و پس‌بندگی به مسیر از یک‌سو و ایجاد تورم در صورت عدم تمقق این پیش‌بینی از سوی دیگر می‌گردد، به نظر می‌رسد پرداخت مستقیم وجوه برابر آنچه افذ شده و بدون پیش‌بینی مقدار در قالب مساب جمعی و فرجی از بروز چنین مسائلی پیش‌گیری نماید. همچنین اموری چون آموزش و فرهنگ‌سازی کیفی هستند و نتایج قابل ارزیابی و اندازه‌گیری ندارند. علاوه بر این نیز ضرورت ایجاد سامانه‌ها را کارگروه تشفیص داده و تدوین استانداردها نیز نیاز به پرداخت وجه از صندوق ندارد و بر اساس مشارکت ذی‌نفعان صورت می‌پذیرد. پس بر همین اساس باید ممل هزینه وجوه با نظر کارگروه اصلاح گردد.

^{۴۷} پیشنهاد حذف

همان طور که بیان شد برنامه‌های آموزشی و فرهنگ‌سازی کیفی هستند و نتایج قابل اندازه‌گیری ندارند. علاوه بر این، برنامه‌های آموزشی اجرایی توسط مدیریت‌های اجرایی تاکنون هیچ توفیقی نداشته و به نظر می‌رسد که اساساً کیفیت و اثربفشی این برنامه‌ها ممل ایراد است. علاوه بر این نیز تمامی تجربیات موفق جهانی بر اثربفشی همزمان مکانیزم‌های سلبی و انگیزشی (اقتصادی) در کنار مکانیزم‌های ایجابی (فرهنگی) تأکید دارند و بدون وجود مکانیزم‌های سلبی و انگیزشی، مکانیزم‌های ایجابی تأثیری بر همکاری جامعه نخواهند داشت.

ماده ۲۱

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها	-
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است با همکاری سازمان برنامه‌بودجه کشور ظرف مدت یک سال از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون فهرست بهای خدمات مدیریت پسماندهای خطرناک در منابع مختلف را تدوین و در کارگروه به تصویب برساند و سالانه در سامانه بروزرسانی کند. ^{۴۸}
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	-

^{۴۸} پیشنهاد حذف

این ماده نه تنها دلالت بر قیمت‌گذاری دستوری و سرکوب بازار دارد، بلکه بر خلاف قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی که شورای رقابت را تنها نهاد ذی‌صلاح برای تنظیم‌گری مناسبات بازار می‌داند، وزارت صنعت، معدن و تجارت را در جایگاه تنظیم‌گر بازار قرار داده است. بر همین اساس، مل مشکلات مرتبط با بازار مدیریت پسماندهای فطرناک نه از طریق قیمت‌گذاری دستوری و تعیین فهرست بها، بلکه از طریق رفع انحصار، مقررات‌زدایی و بهبود محیط کسب‌وکار صورت می‌پذیرد که زمینه‌های لازم برای تحقق این موارد، در ماده ۴ در نظر گرفته شده است.

ماده ۲۲

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها	-
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	سازمان موظف است امکان دریافت گزارشات مردمی و سازمان‌های مردم‌نهاد در خصوص تخلفات این حوزه را حداکثر ظرف شش ماه پس از ابلاغ این قانون در سامانه ایجاد نماید و تمامی اطلاعات دریافتی و کلیه بازخوردها و اقدامات مرتبط با آن را در سامانه ثبت نماید. تبصره- در صورتی که اطلاعات دریافتی توسط ضابطین قضایی معرفی شده در ماده (۱۹) این قانون تایید و تخلف اثبات گردد، سازمان می‌بایست موظف است با دستور مرجع قضایی ده درصد (۱۰٪) از جرایم نقدی ناشی از اجرای این قانون را از محل درآمدهای حاصله از اجرای این قانون در صندوق، به گزارش‌کنندگان اعطا نماید. ^{۴۹}
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	سازمان موظف است امکان دریافت گزارش‌های مردمی و سازمان‌های مردم‌نهاد در خصوص تخلفات این حوزه و رسیدگی به آنها را حداکثر ظرف شش ماه پس از ابلاغ این قانون در سامانه ایجاد نماید و تمامی اطلاعات دریافتی و کلیه بازخوردها و اقدامات مرتبط با آن را در سامانه ثبت نماید. تبصره- در صورتی که در بررسی اطلاعات دریافتی، شواهد و مدارک، وقوع تخلف را اثبات نماید، سازمان موظف است با دستور مرجع قضایی ده درصد (۱۰٪) از جرایم نقدی ناشی از اجرای این قانون را از محل درآمدهای حاصله از اجرای این قانون در صندوق، به گزارش‌کنندگان اعطا نماید.

^{۴۹} پیشنهاد اصلاح متن

از آنجا که سازمان ناظر عالی بر مسن اجرای این قانون است، رسیدگی به شکواییه‌های مردمی و صمت‌سنجی آن باید بر اساس، شواهد، مدارک و قرائن متقن و توسط سازمان صورت پذیرد و برقراری افتخاری برای آنها و این مسئولیت توسط سایر نهادها و سازمان‌ها به عنوان ضابطین قضایی در ماده ۱۹، صرفاً به تعارضات میان‌نهادی در این حوزه دامن فواید زد.

ماده ۲۳

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها	-
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	<p>سازمان موظف است ظرف مدت ۶ ماه پس از ابلاغ این قانون آئین‌نامه اجرایی سامانه را تدوین و در کارگروه تأیید و در هیأت وزیران به تصویب رسانده و سه ماه پس از تصویب آئین‌نامه، سامانه را راه‌اندازی نماید. دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری (مصوب ۱۳۸۶/۷/۸) و کلیه مدیریت‌های اجرایی موظفند گزارش اجرای تکالیف تعیین شده خود را براساس تقسیم کار ملی در برنامه ملی مدیریت پسماندها بصورت سالانه در سامانه ارائه نمایند. سازمان موظف است گزارش عملکرد کلیه دستگاه‌های اجرایی را بصورت سالانه به مجلس شورای اسلامی ارائه دهد.</p> <p>تبصره ۱ - وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنعت، معدن و تجارت، نیرو و نفت، جهاد کشاورزی و کشور موظفند اطلاعات مربوط به نوع و میزان تولید پسماندهای مرتبط با خود را به تفکیک تولیدکنندگان حداکثر یک سال پس از ابلاغ این قانون در سامانه ثبت و سالانه بروزرسانی نمایند.^{۵۰}</p> <p>تبصره ۲ - اطلاعات این سامانه بصورت شفاف در دسترس عموم قرار می‌گیرد. در صورتی که انتشار برخی اطلاعات از نظر وزارتخانه‌های مرتبط از حساسیت امنیتی ویژه‌ای برخوردار باشد، با تصویب کارگروه از شمول شفافیت خارج می‌شود.</p>
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	<p>سازمان موظف است ظرف مدت ۶ ماه پس از ابلاغ این قانون آئین‌نامه اجرایی سامانه را تدوین و در کارگروه تأیید و در هیأت وزیران به تصویب رسانده و سه ماه پس از تصویب آئین‌نامه، سامانه را راه‌اندازی نماید. دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و کلیه مدیریت‌های اجرایی موظفند گزارش اجرای تکالیف تعیین شده خود در این قانون و بر اساس راهبردهای ملی مدیریت پسماندهای کشور مصوب کارگروه را بصورت سالانه در سامانه ارائه نمایند. سازمان موظف است گزارش عملکرد کلیه دستگاه‌های اجرایی را بصورت سالانه به مجلس شورای اسلامی ارائه دهد.</p> <p>تبصره - اطلاعات این سامانه بصورت شفاف در دسترس عموم قرار می‌گیرد. در صورتی که انتشار برخی اطلاعات از نظر وزارتخانه‌های مرتبط از حساسیت امنیتی ویژه‌ای برخوردار باشد، با تصویب کارگروه از شمول شفافیت خارج می‌شود.</p>

^{۵۰} پیشنهاد حذف

تبصره ذیل این ماده، صرفاً روند بروکراتیک زائدی است که تا شفاف نشدن چرخه طول عمر و زنجیره ارزش کالا از تولید، توزیع، مصرف، بازیافت و دفع محقق نخواهد شد. شاهد این مدعا نیز فلأ آمار در یک‌یک دستگاه‌های اجرایی در فصول موارد یادشده است. علاوه بر این نیز، پس از ماکم شدن شفافیت بر بازار و رشد کسب‌وکارهای خدمات جمع‌آوری، فودبده‌فود با رصد معاملات میان عرضه‌کنندگان کالاهای قابل بازیابی و پسماندها و اشخاص ذی‌صلاح در بازیافت یا دفع این موارد، آمار تولید پسماندها در کشور امضاء شده و فلأ آماری سامانه فودبده‌فود و بر پایه اطلاعات معاملات صورت‌پذیرفته در بازار پر فواهد شد.

ماده ۲۴

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها (ماده ۲۲)	آیین‌نامه اجرایی این قانون توسط سازمان با همکاری وزارت کشور و سایر دستگاه‌های اجرایی ذیربط حداکثر ظرف مدت شش ماه تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	آیین‌نامه اجرایی این قانون حداکثر ظرف مدت ۶ ماه از تاریخ ابلاغ آن توسط سازمان با همکاری وزارتخانه‌های کشور، نفت، نیرو، صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حداکثر ظرف مدت شش ماه بازنگری و در کارگروه تایید و به تصویب هیات وزیران می‌رسد. تبصره - آیین‌نامه اجرایی مدیریت پسماند در شرایط بحران و اضطراری توسط سازمان و با همکاری سایر دستگاه‌های اجرایی ذیربط حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون تدوین و به تصویب هیئت وزیران برسد. ^{۵۱}
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	آیین‌نامه اجرایی این قانون حداکثر ظرف مدت ۶ ماه از تاریخ ابلاغ آن توسط سازمان با همکاری وزارتخانه‌های کشور، نفت، نیرو، صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، راه و شهرسازی، امور اقتصادی و دارایی و اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران حداکثر ظرف مدت شش ماه بازنگری و در کارگروه تایید و به تصویب هیات وزیران می‌رسد. تبصره - آیین‌نامه اجرایی مدیریت پسماند در شرایط بحران و اضطراری توسط سازمان و با همکاری سایر دستگاه‌های اجرایی ذیربط حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون تدوین و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

^{۵۱} پیشنهاد اصلاح متن

گرچه اجرای مواد ۲ و ۳ قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار بر یکایک دستگاه‌ها و نهادها لازم است، اما بهتر است جهت تأکید جایگاه اتاق ایران در تدوین آیین‌نامه اجرایی این قانون لحاظ گردد.

ماده ۲۵

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها (ماده ۲۳)	نظارت و مسئولیت حسن اجرای این قانون بر عهده سازمان می‌باشد. قانون فوق مشتمل بر بیست و سه ماده و نه تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ بیستم اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و سه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۳/۳/۹ به تایید شورای نگهبان رسیده است.
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	نظارت و مسئولیت حسن اجرای این قانون بر عهده سازمان می‌باشد. ^{۵۲}
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	نظارت و مسئولیت حسن اجرای این قانون بر عهده سازمان می‌باشد و سازمان موظف است به صورت سالیانه گزارش پایش خود از میزان اجرای این قانون را به کارگروه ارائه و به صورت عمومی منتشر نماید.

^{۵۲} پیشنهاد اصلاح متن

در این ماده جای فالی گزارش پایش میزان تمقق سالیانه قانون مشاهده می‌گردد.

ماده ۲۶

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها	-
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	در صورتی که دستگاه‌های مسئول در این قانون وظایف محوله خود را به طور کامل و به موقع انجام ندهند مصداق ترک فعل بوده و منجر به تضییع حقوق عامه و به خطر افتادن سلامت عمومی می شود. تبصره ۱ - سازمان موظف است سالانه عملکرد دستگاه‌های اجرایی را بررسی نموده و گزارش انجام وظایف قانونی آنها را به مجلس شورای اسلامی ارائه نماید و همزمان نسبت به اعلام تخلف دستگاه‌های متخطی به مراجع قضایی اقدام نماید. تبصره ۲ - مرجع قضایی متناسب با تخلفات صورت گرفته متخلفین را به انفصال خدمت موقت از شش ماه تا دو سال محکوم می‌نماید و باید متخلفین وجوه معادل خساراتی که به بیت‌المال یا حقوق عمومی ناشی از ترک فعل وارد نموده به دولت برگردانند در صورت تکرار تخلف برای مرتبه دوم، علاوه بر استرداد وجوه موضوع این تبصره به انفصال دائم از مشاغل دولتی محکوم می‌گردند. ^{۵۳}
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	-

^{۵۳} پیشنهاد حذف

جرائم مبتنی بر ترک فعل در قوانین جاری و ساری کشور از جمله قانون مجازات اسلامی پیش‌بینی شده و نیازی به مقررره‌زایی در این فصوص وجود ندارد. علاوه بر این، افزایش مجازات بدون تناسب با جرم، سبب ممانعت‌کاری و کفایت دستگاه اجرایی فواید شد و اساسا اجرای کارآمد و اثربخش فرآیندها به دلیل ترس از مجازات احتمالی با مشکل مواجه فواید سافت. مضافا در صورت تصویب این ماده، باید به واکاوی و نیش قبر مدود ۳۰ سال مدیریت غیراصولی و تصمیمات نابردانه در موزه مدیریت پسماندهای کشور پرداخت که تجلی آنها در دفن‌گاه‌هایی چون سراوان یا آرادکوه مشاهده می‌گردد.

ماده ۲۷

عنوان سند	متن ماده
قانون مدیریت پسماندها	-
طرح اصلاح قانون (مصوب فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی)	از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون، قانون مدیریت پسماندها (مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۰) و اصلاحات بعدی آن و ماده (۱) و (۶) قانون کمک به ساماندهی پسماندهای عادی با مشارکت بخش غیردولتی مصوب (۱۳۹۹/۱/۲۰) نسخ می‌گردد.
پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون، قانون مدیریت پسماندها (مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۰) و اصلاحات بعدی آن و ماده (۱) و (۶) قانون کمک به ساماندهی پسماندهای عادی با مشارکت بخش غیردولتی مصوب (۱۳۹۹/۱/۲۰) نسخ می‌گردد.



اتحادیه صنعت بازیافت ایران



کانون تخصصی بازیافت
مدیریت پسماند و بازیافت
بازرسانه علم و فناوری ریاست جمهوری



شرکت مهش
مهندسی و مشاوره توسعه ایران



کربن موتور
CARBON MOTOR



شرکت مرتبه
مدیریت پروژه‌های توسعه همساز و هم‌ساز